

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**«Ο ρόλος του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης
στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα.**

**Έρευνα γνώμης των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και
Κοινωνικών Υποθέσεων για το θεσμό»**

Κωνσταντάρα Σοφία του Εμμανουήλ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος
Ειδίκευσης στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**«Ο ρόλος του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης
στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα.
Έρευνα γνώμης των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και
Κοινωνικών Υποθέσεων για το θεσμό»**

Κωνσταντάρα Σοφία του Εμμανουήλ

A.M. 08019

Επιβλέπων: Στρόμπλος Νικόλαος, Διδάσκων Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Τμήμα
Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής/Διευθυντής στην ΕΛΣΤΑΤ

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής του
Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης
στη Δημόσια Οικονομική και Πολιτική.

Αιγάλεω, 2021

University of West Attica
School of Administration, Economic, and Social Sciences
Department of Accounting & Finance
M.Sc. in Public Economics and Policy

**“The role of the institution of occupational pension scheme in Greece.
A questionnaire survey of the employees of the Ministry of Labor and
Social Affairs about the institution”**

Konstantara Sofia R.N. 08019

Supervisor: Stroblos Nikolaos, Instructor, University of West Attica, Department of Accounting
& Finance/Manager in Greek Statistical Office

Master Thesis submitted to the Dept. of Accounting & Finance of the University of West
Attica in partial fulfilment of the requirements for the degree of M.Sc. in Public

Economics and Policy

Egaleo, Greece, 2021

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής
Σχολή Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών
Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής
Π.Μ.Σ. «Δημόσια Οικονομική & Πολιτική»

**«Ο ρόλος του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης
στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα.**

**Έρευνα γνώμης των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και
Κοινωνικών Υποθέσεων για το θεσμό»**

Κωνσταντάρα Σοφία

Μέλη Εξεταστικής Επιτροπής

Εγκρίθηκε από την εξεταστική επιτροπή την 27/05/2021

A/α	ΟΝΟΜΑ ΕΠΩΝΥΜΟ	ΒΑΘΜΙΔΑ/ΙΔΙΟΤΗΤΑ	ΨΗΦΙΑΚΗ ΥΠΟΓΡΑΦΗ
1	Νικόλαος Στρόμπλος	Διδάσκων Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Διευθυντής στην ΕΛΣΤΑΤ	
2	Παπαηλίας Θεόδωρος	Καθηγητής Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής	
3	Αλίνα Χυζ	Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής	

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Κωνσταντάρα Σοφία του Εμμανουήλ, με αριθμό μητρώου 08019 φοιτήτρια του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Δημόσια Οικονομική και Πολιτική του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, δηλώνω ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της μεταπτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της, είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

SOFIA KONSTANTARA SOFIA KONSTANTARA
May 14 2021 8:41 PM

*Με την ευχή να μεταλαμπαδεύσω στα τρία μου παιδιά
το μήνυμα ότι η γνώση δεν σταματάει ποτέ.*

Ευχαριστίες

Η παρούσα διπλωματική εκπονήθηκε υπό την επίβλεψη του επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Νικόλαου Στρόμπλου τον οποίο ευχαριστώ θερμά για την πολύτιμη βοήθειά του σε όλη τη διάρκεια της συγγραφής της εργασίας αυτής.

Ευχαριστώ θερμά την Δρ. Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη, τις κ.κ. Ιουλία Στελλάτου, Ελβίρα Κούρκουλου και τον κ. Ηλία Κιούλο για την προθυμία τους να απαντήσουν στις ερωτήσεις μου, ο κάθε ένας από την πλευρά του, σχετικά με το θέμα της επαγγελματικής ασφάλισης.

Επίσης ευχαριστώ τους συναδέλφους μου οι οποίοι συμμετείχαν στην διεξαγωγή της μελέτης αφιερώνοντας το χρόνο τους για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου.

Και τέλος ένα μεγάλο ευχαριστώ στην οικογένειά μου και στους φίλους μου για τον χρόνο που τους στερήσα καθώς και για την στήριξη και υπομονή που έδειξαν σε όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

**«Ο ρόλος του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης
στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα.
Έρευνα γνώμης των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και
Κοινωνικών Υποθέσεων για το θεσμό»**

Περίληψη

Αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης και η διερεύνηση των λόγων για τους οποίους η ανάπτυξή του είναι περιορισμένη στην Ελλάδα.

Οι δημογραφικές εξελίξεις σε συνδυασμό με την κατάρρευση του κράτους πρόνοιας δημιούργησαν τις κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη πολυεπίπεδων συνταξιοδοτικών σχημάτων στον κοινωνικοασφαλιστικό χώρο σε πολλές αναπτυγμένες χώρες. Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα ωστόσο έχει περιορισμένη ανάπτυξη συγκριτικά με άλλες χώρες της Ε.Ε. αλλά και διεθνώς.

Προκειμένου να αναλυθούν οι παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη του θεσμού, διερευνήθηκε η στάση των υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων απέναντι στην επαγγελματική ασφάλιση. Για την προσέγγιση των ερευνητικών ερωτημάτων χρησιμοποιήθηκε η μικτή έρευνα μέσω της διανομής ερωτηματολογίων, ύστερα από ανάλυση της σχετικής βιβλιογραφίας, στους εργαζόμενους του Υπουργείου και στη συνέχεια ακολούθησε ποιοτική έρευνα μέσω συνεντεύξεων προκειμένου να απαντηθούν όλα τα ερευνητικά ερωτήματα. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με το λογισμικό SPSS. Τα αποτελέσματα της έρευνας προσέγγισαν ως έναν βαθμό, από ποιους παράγοντες επηρεάζεται η απόφαση των υπαλλήλων στο να επιλέξουν αν θα ασφαλιστούν ή όχι σε ένα επαγγελματικό ταμείο και πόσο έχει επηρεάσει το νομοθετικό πλαίσιο, οι απόψεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων των υπαλλήλων καθώς και η δομή του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος στην ανάπτυξη του θεσμού.

Λέξεις-κλειδιά: Επαγγελματική ασφάλιση, συντάξεις, κοινωνική ασφάλιση, κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

**“The role of the institution of occupational pension scheme
in the Greek pension system.
A questionnaire survey of the employees of the Ministry of Labor and
Social Affairs about the institution”**

Abstract

The present dissertation examines the institution of occupational pension scheme and analyzes the reasons why its development is limited in Greece.

The demographic developments combined with the collapse of the welfare state have created the proper conditions for these multi-level pension schemes in the social security area in many developed countries. However, occupational insurance in Greece, has a limited development, in comparison with other EU countries but also, internationally.

In order to analyze the factors that influence the development of the institution, the attitudes of the employees of the Ministry of Labor and Social Affairs towards occupational pension scheme were investigated. In order to approach the research questions, a joint investigation was used through the distribution of questionnaires, after analyzing the relevant literature, to the employees of the Ministry; this was then followed by qualitative research through interviews in order to answer all the research questions. Data analysis was conducted with SPSS software.

The results of the survey approached to some extent, what factors influence the decision of employees to choose whether or not to be insured in a professional fund and how much the legislative framework, the opinion of the trade union organizations and the structure of social security system have affected the development of the institution.

Keys words: occupational pension scheme, pensions, social security, capitalization

Περιεχόμενα

Περίληψη	xv
Abstract.....	xvii
Κατάλογος Πινάκων.....	xxiii
Κατάλογος Διαγραμμάτων.....	xxviii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Η Κοινωνική Ασφάλιση	
1.1 Εισαγωγή.....	- 1 -
1.2 Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης.....	- 1 -
1.3 Μοντέλα χρηματοδότησης.....	- 3 -
1.3.1 Διανεμητικό (Pay As You Go).....	- 4 -
1.3.2. Κεφαλαιοποιητικό.....	- 5 -
1.3.3 Μικτό σύστημα.....	- 7 -
1.4 Πως επηρεάζει η γήρανση του πληθυσμού το διανεμητικό σύστημα συνταξιοδότησης.....	- 7 -
1.5 Δημόσιες δαπάνες για συντάξεις.....	- 10 -
1.6 Ανακεφαλαίωση.....	- 12 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : Συστήματα Επαγγελματικής Ασφάλισης στην ΕΕ	
2.1 Εισαγωγή.....	- 15 -
2.2 Τρεις πυλώνες κοινωνικής ασφάλισης.....	- 16 -
2.2.1 Η προσέγγιση της Παγκόσμιας Τράπεζας	- 16 -
2.2.2 Η προσέγγιση της Ε.Ε.....	- 17 -
2.3 Εννοιολογικός προσδιορισμός επαγγελματικής ασφάλισης.....	- 18 -
2.4 Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ευρώπη	- 19 -
2.5 Τύποι Επαγγελματικών Ταμείων	- 24 -
2.6 Κανόνες της Ε.Ε. που διέπουν τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικής ασφάλισης.....	- 25 -
2.7 Ανακεφαλαίωση.....	- 28 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : Η Επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα	
3.1 Εισαγωγή.....	- 29 -
3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο	- 29 -

3.3 Ίδρυση	- 30 -
3.4 Χρηματοδότηση	- 31 -
3.5 Φορολογική μεταχείριση.....	- 31 -
3.6 Επενδυτική Πολιτική	- 32 -
3.7 Εποπτεία-Έλεγχος.....	- 33 -
3.8 Κανονισμός Δεοντολογίας	- 34 -
3.9 Στατιστικά στοιχεία	- 37 -
3.10 Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπουργείου Οικονομικών (ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ)	
.....	- 41 -
3.10.1 Στοιχεία για το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.....	- 42 -
3.10.2 Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας.....	- 44 -
3.11 Ανακεφαλαίωση.....	- 45 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Λοιποί παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της	
επαγγελματικής ασφάλισης	
4.1 Εισαγωγή.....	- 47 -
4.2 Δημοσιονομική προσέγγιση του συνταξιοδοτικού συστήματος	- 47 -
4.3 Πολιτικές στις συνταξιοδοτικές δαπάνες	- 50 -
4.4 Ανακεφαλαίωση.....	- 52 -
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: Μεθοδολογία της έρευνας	
5.1 Σκοπός της έρευνας	- 55 -
5.2. Ερευνητικές υποθέσεις και ερευνητικά ερωτήματα.....	- 55 -
5.3. Σχεδιασμός της έρευνας	- 56 -
5.4 Ερευνητικά εργαλεία	- 57 -
5.4.1 Ερωτηματολόγιο	- 42 -
5.4.2 Συνεντεύξεις.....	- 42 -
5.5 Συμμετέχοντες στην ποσοτική έρευνα	- 58 -
5.6 Συμμετέχοντες στην ποιοτική έρευνα	- 59 -
5.7 Ανάλυση δεδομένων	- 60 -
5.8 Ερευνώμενη μονάδα: ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.	- 60 -
5.8.1 Ερωτηματολόγιο	- 42 -
5.8.2 Συνεντεύξεις.....	- 42 -

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: Αποτελέσματα

6.1 Αποτελέσματα βάσει των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από την ποσοτική έρευνα.....	- 63 -
6.1.1 Δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά του δείγματος	- 42 -
6.1.2 Περιγραφική ανάλυση απόψεων σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση ..	- 42 -
6.1.3 Περιγραφική ανάλυση απόψεων σχετικά με την επαγγελματική ασφάλιση-	42 -
6.1.4 Διαφοροποίηση απόψεων ανάλογα με την ενασχόληση με θέματα	
κοινωνικής ασφάλισης.....	- 42 -
6.1.5 Διαφοροποίηση απόψεων ως προς το φύλο	- 42 -
6.1.6 Διαφοροποίηση απόψεων ως προς την ηλικία	- 42 -
6.2 Αποτελέσματα βάσει των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από την ποιοτική έρευνα.....	- 92 -

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: Συμπεράσματα

7.1 Εισαγωγή.....	- 97 -
7.1 Συμπεράσματα της έρευνας.....	- 97 -
7.2 Περιορισμοί της έρευνας.....	- 100 -
7.3 Προτάσεις.....	- 101 -

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ.....	- 103 -
----------------------------	----------------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	- 111 -
---	----------------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική	- 139 -
Ξενόγλωσση	- 141 -
Διαδικτυακές Πηγές.....	- 142 -
Ημερίδες-Συνέδρια.....	- 144 -
Νομοθεσία.....	- 144 -

Κατάλογος Πινάκων

1.1 Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων.....	-9-
1.2 Δημόσιες δαπάνες για συντάξεις σε χώρες της Ε.Ε. ως % του ΑΕΠ	-10-
2.1 Κάλυψη των επαγγελματικών συντάξεων ως % του ενεργού πληθυσμού 15-64 ετών (2016).....	-22-
3.1 ΤΕΑ Υποχρεωτικής Ασφάλισης.....	-38-
3.2 ΤΕΑ Προαιρετικής Ασφάλισης.....	-38-
3.3 Ενεργητικό Επαγγελματικών Ταμείων	-40-
3.4 Ετήσιες επενδυτικές αποδόσεις ΤΕΑ.....	-41-
3.5 Μέλη ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.....	-44-
4.1 Εξέλιξη κρατικής συμμετοχής στη συνταξιοδοτική δαπάνη.....	-51-
Π.Β.1 Βαθμός ικανοποίησης από το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα.....	-111-
Π.Β.2 Γνώμη των υπαλλήλων για τη δημογραφική γήρανση.....	-111-
Π.Β.3 Γνώμη υπαλλήλων για το πόσο δαπανηρό είναι το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα.....	-112-
Π.Β.4 Γνώμη υπαλλήλων για τη μεταφορά των οικονομικών επιβαρύνσεις στις επόμενες γενιές.....	-112-
Π.Β.5 Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει πώς χρηματοδοτείται το ασφαλιστικό σύστημα.....	-113-
Π.Β.6 Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει το καταβαλλόμενο ύψος των ασφαλιστικών του εισφορών.....	-113-
Π.Β.7 Γνώμη υπαλλήλων για την κάλυψη των ελλειμμάτων από το κράτος.....	-114-
Π.Β.8 Αίσθημα ασφάλειας από την κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων.....	-114-
Π.Β.9 Γνώμη υπαλλήλων για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής ασφάλισης στο μέλλον.....	-115-

Π.Β.10 Γνώμη υπαλλήλων για την επαγγελματική ασφάλιση και τις δημογραφικές πιέσεις.....	-115-
Π.Β.11 Γνώμη υπαλλήλων για το συμπληρωματικό ρόλο της επαγγελματικής ασφάλισης.....	-116-
Π.Β.12 Βαθμός εμπιστοσύνης στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα.....	-116-
Π.Β.13 Γνώμη υπαλλήλων για το ρόλο των υψηλών ποσοστών ασφαλιστικών εισφορών στη μη δυνατότητα ασφάλισης σε ΤΕΑ.....	-117-
Π.Β.14 Γνώμη υπαλλήλων για το αν αποτελεί απειλή για το συνταξιοδοτικό σύστημα η επαγγελματική ασφάλιση.....	-117-
Π.Β.15 Γνώμη υπαλλήλων για την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης από τα ΤΕΑ	-118-
Π.Β.16 Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει ότι μπορεί να ασφαλιστεί σε ΤΕΑ	-118-
Π.Β.17 Ποσοστό υπαλλήλων που ασφαρίζεται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.....	-119-
Π.Β.18 Λόγοι για τους οποίους οι υπάλληλοι δεν ασφαρίζονται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ	-119-
Π.Β.19 Λόγοι για τους οποίους οι υπάλληλοι ασφαρίζονται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ	-120-
Π.Β.20 Γνώμη υπαλλήλων για την πιθανότητα ασφάλισης σε ΤΕΑ αν μειωθούν οι ασφαλιστικές εισφορές.....	-120-
Π.Β.21 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ικανοποίησης από το ασφαλιστικό σύστημα.....	-121-
Π.Β.22 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δημογραφικές πιέσεις	-122-
Π.Β.23 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δαπάνες του συστήματος.....	-123-
Π.Β.24 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την επιβάρυνση των επόμενων γενεών.....	-124-
Π.Β.25 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την	

κάλυψη των ελλειμμάτων από το κράτος.....	-125-
Π.Β.26 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλειας από την κρατική εγγύηση	-126-
Π.Β.27 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής ασφάλισης στο μέλλον.....	-127-
Π.Β.28 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δημογραφικές πιέσεις.....	-128-
Π.Β.29 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τον ρόλο της επαγγελματικής ασφάλισης.....	-129-
Π.Β.30 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και εμπιστοσύνης στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα.....	-130-
Π.Β.31 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις υψηλές ασφαλιστικές εισφορές στην ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης.....	-131-
Π.Β.32 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης ότι αποτελεί απειλή η επαγγελματική ασφάλιση.....	-132-
Π.Β.33 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την πιθανότητα ιδιωτικοποίησης λόγω της επαγγελματικής ασφάλισης.....	-133-
Π.Β.34 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλισης σε ΤΕΑ.....	-134-
Π.Β.35 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλισης στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.....	-134-
Π.Β.36 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και πιθανής ασφάλισης σε ΤΕΑ	-135-
Π.Β.37 Συσχέτιση φύλου και άποψης για την οικονομική επιβάρυνση των επόμενων γενεών.....	-136-
Π.Β.38 Συσχέτιση ηλικίας και ικανοποίησης από το συνταξιοδοτικό σύστημα.....	-137-

Π.Β.39 Συσχέτιση ηλικίας και άποψης για την αναγκαιότητα της
επαγγελματικής ασφάλισης.....-138-

Κατάλογος Διαγραμμάτων

1.1 Δημογραφικές Πυραμίδες Ελλάδα 1950, 2050.....	-9-
1.2 Συνταξιοδοτικές δαπάνες ως % του ΑΕΠ, σε Ελλάδα Ε.Ε. και ΟΟΣΑ 1980-2018.....	- 12 -
2.1 Περιουσιακά Στοιχεία των Επαγγελματικών Ταμείων στις χώρες του ΟΟΣΑ ως % του ΑΕΠ το 2009 και το 2019	- 23 -
3.1 Πληρωμές για συνταξιοδοτικές εισφορές ανά πυλώνα ασφάλισης ως ποσοστό του συνόλου των εισφορών για σύνταξη.....	- 37 -
4.1 Ποσοστά Αναπλήρωσης Συντάξεων.....	- 48 -
4.2 Υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές	- 50 -
5.1 Οργανωτική δομή ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.	- 62 -
6.1 Σχετικά με το φύλο των συμμετεχόντων	- 63 -
6.2 Σχετικά με την ηλικία των συμμετεχόντων	- 64 -
6.3 Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων.....	- 65 -
6.4 Σχετικά με τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων	- 65 -
6.5 Ποσοστό υπαλλήλων που έχει ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης	- 66 -
6.6 Βαθμός ικανοποίησης από το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα....	- 66 -
6.7 Γνώμη υπαλλήλων για τη δημογραφική γήρανση	- 67 -
6.8 Γνώμη υπαλλήλων για το πόσο δαπανηρό είναι το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα	- 67 -
6.9 Γνώμη υπαλλήλων για τη μεταφορά των οικονομικών επιβαρύνσεις στις επόμενες γενιές	- 68 -
6.10 Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει πώς χρηματοδοτείται το ασφαλιστικό σύστημα.....	- 69 -
6.11 Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει το καταβαλλόμενο ύψος των ασφαλιστικών του εισφορών	- 69 -
6.12 Γνώμη υπαλλήλων για την κάλυψη των ελλειμμάτων από το κράτος.....	- 70 -
6.13 Αίσθημα ασφάλειας από την κρατική εγγύηση των δημοσίων	

συντάξεων.....	- 70 -
6.14 Γνώμη υπαλλήλων για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής ασφάλισης στο μέλλον.....	- 71 -
6.15 Γνώμη υπαλλήλων για την επαγγελματική ασφάλιση και τις δημογραφικές πιέσεις	- 72 -
6.16 Γνώμη υπαλλήλων για το συμπληρωματικό ρόλο της επαγγελματικής ασφάλισης	- 72 -
6.17 Βαθμός εμπιστοσύνης στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα	- 73 -
6.18 Γνώμη υπαλλήλων για το ρόλο των υψηλών ποσοστών ασφαλιστικών εισφορών στη μη δυνατότητα ασφάλισης σε TEA	- 74-
6.19 Γνώμη υπαλλήλων για το αν αποτελεί απειλή για το συνταξιοδοτικό σύστημα η επαγγελματική ασφάλιση	- 74-
6.20 Γνώμη υπαλλήλων για την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης από τα TEA.....	- 75-
6.21 Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει ότι μπορεί να ασφαλιστεί σε TEA.....	- 75-
6.22 Ποσοστό υπαλλήλων που ασφαρίζεται στο TEA ΥΠΟΙΚ	- 76-
6.23 Λόγοι για τους οποίους οι υπάλληλοι δεν ασφαρίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ	- 77-
6.24 Λόγοι για τους οποίους οι υπάλληλοι ασφαρίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ	- 77-
6.25 Γνώμη υπαλλήλων για την πιθανότητα ασφάλισης σε TEA αν μειωθούν οι ασφαλιστικές εισφορές	- 78-
6.26 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ικανοποίησης από το ασφαλιστικό σύστημα.....	- 79-
6.27 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δημογραφικές πιέσεις.....	- 79-
6.28 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δαπάνες του συστήματος.....	- 80-
6.29 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την επιβάρυνση των επόμενων γενεών.....	- 81-

6.30 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την κάλυψη των ελλειμμάτων από το κράτος	81-
6.31 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλειας από την κρατική εγγύηση	82-
6.32 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής ασφάλισης στο μέλλον.....	83-
6.33 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δημογραφικές πιέσεις	83-
6.34 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τον ρόλο της επαγγελματικής ασφάλισης.....	84-
6.35 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και εμπιστοσύνη στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα.....	85-
6.36 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις υψηλές ασφαλιστικές εισφορές στην ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης-	85-
6.37 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης ότι αποτελεί απειλή η επαγγελματική ασφάλιση.....	86-
6.38 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την πιθανότητα ιδιωτικοποίησης λόγω της επαγγελματικής ασφάλισης.....	87-
6.39 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλισης σε ΤΕΑ-	87-
6.40 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλισης στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.....	88-
6.41 Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και πιθανής ασφάλισης σε ΤΕΑ	89-
6.42 Συσχέτιση φύλου και άποψης για την οικονομική επιβάρυνση των επόμενων γενεών.....	90-
6.43 Συσχέτιση ηλικίας και ικανοποίησης από το συνταξιοδοτικό σύστημα.....	91-
6.44 Συσχέτιση ηλικίας και άποψης για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής ασφάλισης.....	91-

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Η Κοινωνική Ασφάλιση

1.1 Εισαγωγή

Η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί τη βασικότερη έκφραση του κράτους πρόνοιας, όπως διαμορφώθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στην Ευρώπη και στοχεύει στην προστασία του ατόμου από καταστάσεις που έχουν ως συνέπεια την επιδείνωση του βιοτικού του επιπέδου. Για το σκοπό αυτό έχουν αναπτυχθεί διάφορα συνταξιοδοτικά συστήματα τα οποία έχουν διαμορφωθεί στη βάση ιστορικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών δομών κάθε χώρας.

Ωστόσο τα τελευταία χρόνια το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως, διέρχεται μια παρατεταμένη κρίση, η οποία έχει τις ρίζες της στην αλλαγή, κατά κύριο λόγο, των οικονομικών συνθηκών των χωρών, αλλά και των πιέσεων που δέχονται τα διανεμητικά συστήματα, με συνέπεια την κρίση του κράτους πρόνοιας. Καθώς η δομή και οι πολιτικές που ακολουθούνται ως προς τον τρόπο λειτουργίας της δημόσιας κοινωνικής ασφάλισης αποτελούν βασικούς παράγοντες που επηρεάζουν το βαθμό ανάπτυξης των ιδιωτικών επαγγελματικών σχημάτων, στην παρούσα ενότητα γίνεται μια γενική προσέγγιση του κοινωνικοασφαλιστικού συστήματος.

Έτσι στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται εν συντομία η εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης, από τη δημιουργία της στα τέλη του 19^{ου} αιώνα έως την κρίση του κράτους πρόνοιας και τα μοντέλα χρηματοδότησης που έχουν αναπτυχθεί. Επίσης παρουσιάζονται οι προκλήσεις που δέχονται τα διανεμητικά συστήματα ασφάλισης από τη γήρανση του πληθυσμού και οι συνέπειες τους στο δημόσιες δαπάνες .

1.2 Ιστορική εξέλιξη της κοινωνικής ασφάλισης

Η κοινωνική ασφάλιση ιστορικά, δημιουργήθηκε στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και υπήρξε το αποτέλεσμα των έντονων κοινωνικών αλλαγών που είχαν συντελεστεί μετά την βιομηχανική επανάσταση. Τα κοινωνικά προβλήματα που προκλήθηκαν από τη μαζική μετακίνηση των αγροτικών πληθυσμών στα αστικά κέντρα, με σκοπό την αναζήτηση εργασίας στις βιομηχανίες, κατέστησαν ανεπαρκή οποιαδήποτε προσπάθεια γινόταν από εκκλησιαστικούς και φιλανθρωπικούς φορείς για την αντιμετώπισή τους. Επίσης, οι

δύσκολες συνθήκες διαβίωσης που επικρατούσαν στα εργοστάσια των μεγάλων πόλεων και οι χαμηλοί μισθοί των εργαζομένων οδήγησαν στη δημιουργία της εργατικής τάξης και των εργατικών συνδικάτων.

Μέσα στο ιστορικό και κοινωνικό αυτό πλαίσιο των έντονων κοινωνικών αναταράξεων αναπτύχθηκαν δυο διαφορετικές φιλοσοφίες στην ευρωπαϊκή ήπειρο. Πιο συγκεκριμένα στη Γερμανία με τον καγκελάριο Bismarck, τέθηκε η κάλυψη των κοινωνικών κινδύνων κάτω από την προστασία του κράτους. Αρχικά, το 1883, ξεκίνησε με τη θέσπιση νόμου για την ιατροφαρμακευτική περίθαλψη και έναν χρόνο αργότερα, το 1884 ψηφίστηκε το νομοσχέδιο για τα εργατικά ατυχήματα. Μερικά χρόνια αργότερα, το 1889 με το νόμο για την ασφάλιση γήρατος και αναπηρίας, διαμορφώθηκε ουσιαστικά το πρώτο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης το οποίο είχε σαν κύριο στόχο την προστασία των εργαζομένων και των οικογενειών τους έναντι του γήρατος, της ανεργίας, της ασθένειας και του εργατικού ατυχήματος. Η πρωτοτυπία της ιδέας του καγκελάριου Bismarck ουσιαστικά έγκειται στο ότι στήριξε την κοινωνική ασφάλιση μέσω του νόμου, με αποτέλεσμα η ασφάλιση να καθίσταται τόσο υποχρεωτική όσο και καθολική.

Βασικά χαρακτηριστικά αυτού του συστήματος αποτελούσαν η υποχρεωτική ασφάλιση των εργαζομένων, η τριμερής χρηματοδότηση του συστήματος η οποία, γινόταν κατά δυο τρίτα από εισφορές ασφαλισμένων, ένα τρίτο από εισφορές εργοδοτών και τη συνδρομή του κράτους σε συγκεκριμένες περιπτώσεις. Η κατάταξη των εργαζομένων γινόταν ανά κατηγορία επαγγέλματος. Οι παροχές ήταν συνδεδεμένες με τις εισφορές, όπως και το εισόδημα των εργαζομένων. Επίσης είχε κεφαλαιοποιητικό χαρακτήρα καθώς δημιουργήθηκε μια μορφή προσωπικών ασφαλιστικών λογαριασμών των ασφαλισμένων μέσω των επαγγελματικών προγραμμάτων ασφάλισης. (Θεοδωρουλάκης-Κουμαριανός, 2012).

Με αυτόν τον τρόπο, ο θεσμός της κοινωνικής ασφάλισης άρχισε να εξαπλώνεται σιγά σιγά και επικράτησε στην Ευρώπη ως μέσο ασφαλιστικής προστασίας έως και τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Από την άλλη πλευρά, το 1942, το σχέδιο του λόρδου William Beveridge, θέτοντας έναν πιο ευρύ στόχο από αυτούς που είχαν τεθεί μέχρι τότε από τα ήδη υπάρχοντα ασφαλιστικά συστήματα κοινωνικής προστασίας, αποτελούσε ένα πλήρες σύστημα κοινωνικής ασφάλειας, το οποίο ψηφίστηκε το 1948 (Παπαηλίας 2018). Το σύστημα Beveridge, στο οποίο στηρίχθηκε το αγγλοσαξωνικό σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, προέβλεπε μια εθνική μη ανταποδοτική σύνταξη, η οποία θα κάλυπτε τις ανάγκες όλου του πληθυσμού από κάποιο ασφαλιστικό ταμείο, καλύπτοντας προκαθορισμένους

κινδύνους, παρέχοντας όμως παράλληλα, ένα πολύ χαμηλό επίπεδο διαβίωσης. Η χρηματοδότηση του συστήματος για τις οικογενειακές παροχές και την υγεία γίνονταν μέσω της κρατικής φορολογίας και οι υπόλοιπες παροχές από μια ενιαία εισφορά και την κρατική επιχορήγηση. Το σύστημα αυτό ουσιαστικά κάλυπτε τις στοιχειώδεις ανάγκες του ανθρώπου και την προστασία της ζωής και της αξιοπρέπειάς του, γνωστός ως θεσμός «κοινωνικής ασφάλειας» (Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη 2013).

Προς το τέλος της δεκαετίας του 1970 και τη δεκαετία του 1980, ασκήθηκε έντονη κριτική στο κράτος πρόνοιας από τη σχολή των νεοφιλευθέρων, οι οποίοι υποστήριζαν ότι το κράτος πρόνοιας απορροφά ένα μεγάλο μέρος του εθνικού πλούτου απαιτώντας παράλληλα αρκετά μεγάλο ποσό δαπανών για κοινωνική προστασία, ο οποίος θα μπορούσε να κατανεμηθεί για πιο παραγωγικούς σκοπούς και λειτουργίες. Η νεοφιλελεύθερη θεωρία η οποία ενισχύθηκε με τις πολιτικές της Thatcher και του Reagan, έφερε στο προσκήνιο τη βιωσιμότητα των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης και την επιλογή κατάλληλων μεθόδων χρηματοδότησής τους με μικρότερη επιβάρυνση του κρατικού προϋπολογισμού (Ρομπόλης, Χλέτσος 1995).

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια οι διακρίσεις των συστημάτων κοινωνικής προστασίας σε μοντέλα τύπου Bismarck και Beveridge έχουν σε μεγάλο βαθμό ξεπεραστεί. Τα δυο αρχικά πρότυπα προσεγγίζουν σιγά σιγά μεταξύ τους με αποτέλεσμα τα περισσότερα ευρωπαϊκά συστήματα ασφάλισης να είναι μικτά (Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη 2008).

Μια γενική προσέγγιση του θεσμού της κοινωνικής ασφάλισης κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστεί στην παρούσα εργασία καθώς η επαγγελματική ασφάλιση επηρεάζεται άμεσα από το ευρύτερο δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα και δεν μπορεί να αναλυθεί ξεχωριστά από την κοινωνική ασφάλιση.

1.3 Μοντέλα χρηματοδότησης

Τα συνταξιοδοτικά συστήματα οφείλουν να εκπληρώνουν τόσο τις τρέχουσες συνταξιοδοτικές ανάγκες αλλά και να μεριμνούν ώστε να εξασφαλίζονται οι μελλοντικές υποχρεώσεις τους. (Υφαντόπουλος *et. al.* 2009: 144). Άρα η επιλογή του κατάλληλου μοντέλου χρηματοδότησης αποτελεί βασικό παράγοντα προσδιορισμού της βιωσιμότητας των συνταξιοδοτικών συστημάτων.

Μέχρι σήμερα στη βιβλιογραφία έχουν αναπτυχθεί τρία μοντέλα χρηματοδότησης και έχουν εκτενώς χρησιμοποιηθεί στην πράξη: το διανεμητικό, το κεφαλαιοποιητικό και το μικτό.

1.3.1 Διανεμητικό (Pay As You Go)

Στο διανεμητικό σύστημα, γνωστό στη βιβλιογραφία ως Pay-As-You-Go (PAYG), το μεγαλύτερο ποσοστό συνταξιοδοτικών παροχών που καταβάλλονται στους ηλικιωμένους συγκεντρώνεται από τις εισφορές του ενεργού πληθυσμού. Υπάρχει δηλαδή αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών, των εργαζομένων και των συνταξιούχων.

Η επιτυχία και η αποδοτικότητα του διανεμητικού συστήματος το οποίο έχει στόχο να προστατεύει τα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας από τη φτώχεια, εξασφαλίζοντας τους αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο και οικονομική ανεξαρτησία κατά τη γήρανση (Amitsis *et. al.* 2003), στηρίζεται στην εξέλιξη δημογραφικών και οικονομικών παραγόντων όπως ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού, το ποσοστό ανεργίας, η παραγωγικότητα και η οικονομική ανάπτυξη. Βασίζεται δηλαδή στο πλήθος των ενεργών εργαζομένων και στο ύψος των μισθών τους επί των οποίων υπολογίζονται οι ασφαλιστικές εισφορές που στηρίζουν τους συνταξιούχους. Αν αυτή η ισορροπία διαταραχθεί, τότε προκύπτουν προβλήματα βιωσιμότητας και επάρκειας του διανεμητικού συστήματος. Σε αυτήν την περίπτωση, το κράτος, ως εγγυητής του συστήματος, καλύπτει τα ελλείμματα και την ανεπάρκεια των πόρων μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Στο σύστημα αυτό ο ρόλος του κράτους είναι ζωτικής σημασίας καθώς συνίσταται στη διαγενεακή δίκαιη κατανομή του κόστους χρηματοδότησής του.

Όπως αναφέρει ο Συμεωνίδης (2020: 124), στο διανεμητικού τύπου ασφαλιστικό σύστημα, η βασική σχέση ισορροπίας (1.1) μεταξύ εισφορών και παροχών η οποία εκφράζει τη βιωσιμότητά του, προκύπτει ως εξής σε κάθε χρονική στιγμή t :

$$P(t)=Lc(t)+Ec(t)+Sc(t)+Sa(t) \quad (1.1)$$

όπου:

P =καταβαλλόμενες συντάξεις

Lc = ασφαλιστικές εισφορές

Ec =εργοδοτικές εισφορές

Sc =συμμετοχή κράτους

Sa =αποδόσεις αποθεματικών και επενδύσεων.

Ως τη δεκαετία του 1960, εποχή με υψηλή οικονομική ανάπτυξη και αυξητική τάση του εργατικού δυναμικού, τα περισσότερα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης στις χώρες του ΟΟΣΑ χρηματοδοτούνταν με το διανεμητικό σύστημα, εποχή επίσης, που η κοινωνική ασφάλιση και το κράτος πρόνοιας παρουσίαζαν μεγάλη άνθηση. Από τη δεκαετία του 1980 ωστόσο η τάση μείωσης του κράτους πρόνοιας λόγω, μεταξύ άλλων, των προβλημάτων που άρχισαν να εμφανίζονται στη χρηματοδότηση των ασφαλιστικών ταμείων, συνδέθηκε με το διανεμητικό σύστημα (Σπράος και Τήνιος 1998) .

Στα διανεμητικά συστήματα, το θεωρητικό ποσοστό απόδοσης εισφορών ισούται με το ρυθμό αύξησης του πληθυσμού (ελλείπει χρηματοδότησης και αλλαγών σε άλλους παράγοντες όπως τα ποσοστά απασχόλησης). Σε χώρες με χαμηλά ποσοστά γονιμότητας-αντικατάστασης, αυτό μεταφράζεται σε χαμηλό ποσοστό απόδοσης εισφορών. Καθώς τα ποσοστά φόρων πρέπει να αυξηθούν για να επιτρέψουν την εκπλήρωση των υποσχέσεων για σύνταξη, αυξάνεται το κόστος ανά φορολογούμενο ακόμα περισσότερο. (Juurikkala and Booth).

Το **αναδιανεμητικό** σύστημα αποτελεί μια ειδικότερη κατηγορία του διανεμητικού συστήματος και συσχετίζεται με την επιλογή της πολιτείας να μεταφέρει πόρους από μια κοινωνική οικονομική ομάδα σε μια άλλη μέσω της φορολογίας και το επιτυγχάνει αυτό ανάλογα με τις κοινωνικές και οικονομικές προτεραιότητες που έχει. Στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα η αναδιανομή επιτυγχάνεται μέσω της εθνικής σύνταξης και η αναπλήρωση στα χαμηλά εισοδήματα είναι πολύ μεγαλύτερη από την αναπλήρωση στα υψηλότερα. Η διαφορά μεταξύ του διανεμητικού και του αναδιανεμητικού ουσιαστικά έγκειται στο γεγονός ότι στην αναδιανομή, δίνονται μεγαλύτερα ποσοστά συντάξεων σε εργαζόμενους με χαμηλά εισοδήματα και ενισχύεται με αυτόν τον τρόπο η κοινωνική παροχή του ασφαλιστικού συστήματος (Καρασιώτου 2020, Κουμαριανός *et. al.* 2020: 125).

1.3.2. Κεφαλαιοποιητικό

Βασικό χαρακτηριστικό του συστήματος αυτού είναι ότι λειτουργεί στη λογική της ατομικής αποταμίευσης όπου ο ασφαλισμένος τηρεί έναν ατομικό λογαριασμό, το τελικό άθροισμα του οποίου αποτελεί την σύνταξή του, στον οποίο προστίθενται τα ποσά των εισφορών και τα ποσά που προκύπτουν από τις αποδόσεις της επένδυσης των εισφορών.

Σύμφωνα με τον Συμεωνίδη (Κουμαριανός *et. al.* 2020: 122) ο τύπος υπολογισμού του τελικού κεφαλαίου που θα λάβει ο ασφαλισμένος βάσει του κεφαλαιοποιητικού τρόπου υπολογισμού της συνταξιοδοτικής παροχής προκύπτει από τη σχέση:

$$\sum_{k=1}^n x(1+i)^k$$

(1.2)

Όπου: **n** τα έτη καταβολής εισφορών

i το ετήσιο επιτόκιο απόδοσης της επένδυσης και

x το ετήσιο ποσό καταβολής

Επίσης χαρακτηριστικό του είναι ότι προσφέρει προσωπική σχέση του ασφαλισμένου, ο οποίος αναλαμβάνει και τον επενδυτικό κίνδυνο, με τη σύνταξή του, αφήνοντας περισσότερες αποφάσεις στη διακριτική ευχέρεια του ίδιου του δικαιούχου, ενώ απουσιάζει η εγγύηση των παροχών από το κράτος. Η αποδοτικότητα του συστήματος αυτού εξαρτάται από την κερδοφορία των εγχώριων και διεθνών χρηματαγορών και ο κίνδυνος των επενδυτικών πολιτικών των ασφαλιστικών εισφορών μεταφέρεται στον ασφαλισμένο (Τσακλόγλου 2007: 348). Στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα οι εισφορές που συγκεντρώνονται δημιουργούν αποθεματικά, τα οποία επενδύονται στην οικονομία και ανάλογα με την απόδοση που έχουν, δημιουργούν εισόδημα το οποίο χρησιμοποιείται για να πληρωθούν οι συντάξεις. Σε περιόδους ωστόσο με χαμηλούς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, η απόδοση των επενδύσεων μειώνεται με αποτέλεσμα να μειώνεται και η συνταξιοδοτική παροχή. Σύμφωνα με τον Σακελλαρόπουλο (2010: 381), το κύριο μειονέκτημα του συστήματος αυτού αποτελεί η αβεβαιότητα για το ύψος της σύνταξης, αφού αυτή εξαρτάται: **α)** από το ύψος και τα έτη των εισφορών και **β)** από την απόδοσή τους. Η αβεβαιότητα για το ύψος των παροχών, η μεταβλητότητα των αποδόσεων, όπως και το μεγάλο δημοσιονομικό πλεόνασμα που απαιτείται για την αρχική φάση λειτουργίας του, κατέστησαν το κεφαλαιοποιητικό σύστημα μη αποδεκτό στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, ως βασικό κορμό της κοινωνικής ασφάλισης.

1.3.3 Μικτό σύστημα

Το μικτό σύστημα αποτελεί συνδυασμό του διανεμητικού και του κεφαλαιοποιητικού συστήματος. Το βασικό επιχείρημα που διατυπώνεται στη βιβλιογραφία υπέρ του συστήματος αυτού είναι ότι λόγω της δημογραφικής γήρανσης δεν θα υπάρχει επαρκής αριθμός ασφαλισμένων που θα καταβάλλουν εισφορές στο διανεμητικό σύστημα ώστε να πληρώνονται οι συντάξεις οπότε το κεφαλαιοποιητικό σύστημα μπορεί να καλύψει το κενό που προκαλεί η ανισορροπία εισφορών-παροχών δημιουργώντας έτσι καλύτερη διασπορά του ασφαλιστικού κινδύνου. Ένα μείγμα των δύο συστημάτων είναι πιθανώς ένας βέλτιστος τρόπος για τη μείωση του συνολικού κινδύνου (Stevens 2001). Σύμφωνα με τη Δρ. Αναγνώστου-Δεδούλη (2010: 145), τα μικτά συστήματα επιτυγχάνουν μεγαλύτερη διασφάλιση του τελικού ποσού της συνταξιοδοτικής παροχής σε σχέση με τα αμιγή διανεμητικά ή κεφαλαιοποιητικά συστήματα καθώς το κάθε σύστημα έχει το δικό του ρόλο, διαφορετικό βαθμό κοινωνικής προστασίας και προσφέρει διαφορετικό επίπεδο ασφαλιστικού κινδύνου και οικονομικής εγγύησης. Με την εισαγωγή του κεφαλαιοποιητικού συστήματος επιτυγχάνεται η εξισορρόπηση των οικονομικών απωλειών των διανεμητικών ασφαλιστικών συστημάτων και έτσι με ένα μικτό σύστημα οικονομικής λειτουργίας προστατεύεται ο εργαζόμενος κατά την συνταξιοδότησή του επαρκώς.

Κατά τον Τήνιο (2017), μια μετάβαση σε μικτό σύστημα, κάπου στη μέση μεταξύ των δυο συστημάτων, θα συναντήσει λιγότερα, και λιγότερο δυσεπίλυτα προβλήματα. Επίσης το κεφαλαιοποιητικό σύστημα είναι λιγότερο εκτεθειμένο στην πληθυσμιακή γήρανση σε σχέση με το διανεμητικό, οπότε συνδυάζοντας τα δύο συστήματα θα μπορέσει να υπάρξει αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των προβλημάτων της γήρανσης του πληθυσμού (Lindbeck and Person 2003).

1.4 Πως επηρεάζει η γήρανση του πληθυσμού το διανεμητικό σύστημα συνταξιοδότησης

Από τη δεκαετία του 1980 τα διανεμητικά ασφαλιστικά συστήματα δέχονται πιέσεις λόγω των δημογραφικών αλλαγών, της ανεργίας και της οικονομικής ύφεσης, με αποτέλεσμα να κινδυνεύει η βιωσιμότητα τους και η επάρκεια των συντάξεων .

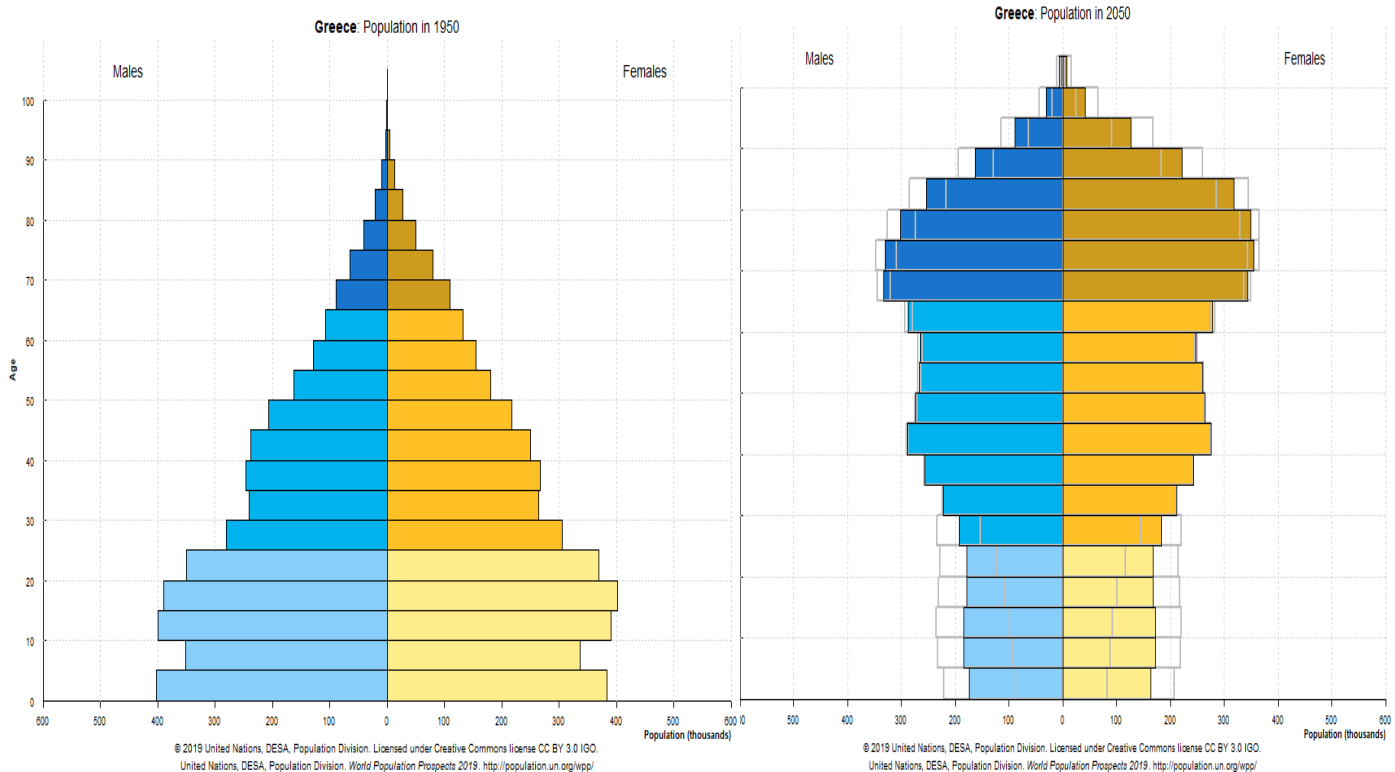
Στις εξελίξεις αυτές η Ελλάδα δεν έμεινε ανεπηρέαστη. Η χώρα αντιμετωπίζει δημογραφικές αλλαγές οι οποίες επηρεάζονται από τη γήρανση του πληθυσμού, δηλαδή

από τη μείωση των γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Μετά το 2011 (Παγκόσμια Τράπεζα 2019) η Ελλάδα παρουσιάζει, μεταξύ των χωρών της Ε.Ε., αρνητικό ετήσιο ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού της, ως αποτέλεσμα της μείωσης του δείκτη γονιμότητας¹ σε 1,40 το 2018 (ΟΟΣΑ 2019), από 2,4 το 1970, χωρίς να μπορεί να φτάσει το επίπεδο των 2,1 παιδιών ανά γυναίκα που απαιτείται για να εξασφαλιστεί σταθερό επίπεδο αντικατάστασης των γενεών. Κατά την άποψη του Ν. Καραβίτη (2011), η γήρανση του πληθυσμού επηρεάζει αρνητικά τα διανεμητικά ασφαλιστικά συστήματα τόσο από την πλευρά των εργαζομένων καθώς όλο και μεγαλύτερος αριθμός συνταξιούχων θα πρέπει να χρηματοδοτούνται από τους εργαζόμενους, όσο και από την πλευρά των συνταξιούχων οι οποίοι δεν θα έχουν επαρκή χρηματοδότηση καθώς ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός θα μειώνεται .

Η επιβάρυνση του διανεμητικού ασφαλιστικού συστήματος επηρεάζεται επίσης από την αύξηση του προσδόκιμου ζωής. Σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα (2019), το 1960 στην Ελλάδα το προσδόκιμο ζωής ήταν περίπου εξήντα οχτώ (68) έτη και το 2018 έφτασε τα ογδόντα ένα (81) περίπου έτη, παρουσιάζοντας αύξηση κατά 13 χρόνια. Η σύνθεση του πληθυσμού, όπως αποτυπώνεται στις προβολές των ετών 1950 και 2050 της πληθυσμιακής πυραμίδας του Διαγράμματος 1.1, παρουσιάζει «δημογραφική αντιστροφή» (Χριστοδουλάκης 2016: 30), δηλαδή εμφανίζει στενότερη βάση και ευρύτερη κορυφή, ως αποτέλεσμα της μείωσης των γεννήσεων και της αύξησης του προσδόκιμου ζωής. Το φαινόμενο αυτό έχει ως συνέπεια να διευρύνεται διαχρονικά ο πληθυσμός που δεν μπορεί να τροφοδοτήσει το ασφαλιστικό σύστημα (ηλικίες άνω των 65 ετών) και να μειώνεται παράλληλα ο πληθυσμός που προσφέρει με τις εισφορές του στο συνταξιοδοτικό σύστημα (ηλικίες κάτω των 65 ετών).

¹ Ο δείκτης γονιμότητας αναφέρεται στο μέσο αριθμό παιδιών που γεννά μια γυναίκα.

Πηγή: ΟΗΕ, World population prospects 2019, Ίδια επεξεργασία.

Διάγραμμα 1.1

Δημογραφικές Πυραμίδες Ελλάδα 1950, 2050

Στην Ελλάδα η δημογραφική πίεση που δέχεται το ασφαλιστικό σύστημα είναι εμφανής από το δείκτη εξάρτησης, ο οποίος ορίζεται ως ο πληθυσμός σε ηλικία συνταξιοδότησης προς τον πληθυσμό εργάσιμης ηλικίας (Παπαηλίας 2018: 220). Συγκεκριμένα ο δείκτης εξάρτησης το 1990 ήταν 22,9% με μέσο όρο στην Ε.Ε. 21,3% (IOBE 2019) και το 2019 έφτασε σε ποσοστό 37,9%, με μέσο όρο στην Ε.Ε. 34,4% (European Commission The 2021 Ageing Report). Άρα, οι ασφαλιστικές εισφορές εκατό (100) εργαζομένων πληρώνουν τις συνταξιοδοτικές παροχές περίπου τριάντα οχτώ (38) συνταξιούχων, (δηλαδή 15 συνταξιούχων παραπάνω σε σχέση με το 1990).

Πίνακας 1.1

Δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων

Ιστορικές-προβλεβημένες τιμές 1950-2080						
	1950	1960	1990	2020	2050	2080
Ελλάδα	12,4%	12,2%	22,9%	37,8%	75,0%	79,7%
OECD	13,9%	15,5%	20,6%	31,2%	53,4%	60,8%

Πηγή: Pensions at a Glance 2019, ίδια επεξεργασία

Σε διεθνές επίπεδο, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.1, ο δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων το 1950 ήταν 12,4 %, το 2020 37,8% και το 2080 αναμένεται να εκτοξευθεί σε ποσοστό 79,7%, αρκετά πάνω από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ (60,8%).

1.5 Δημόσιες δαπάνες για συντάξεις

Το διανεμητικό σύστημα χρηματοδότησης (PAYG), αποτελεί το βασικότερο σύστημα που έχει εφαρμοστεί στην Ε.Ε., στην Ελλάδα καθώς και στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ. Η δημογραφική γήρανση ωστόσο, έχει άμεσο αντίκτυπο στις συνταξιοδοτικές δαπάνες και στα διανεμητικά συστήματα των χωρών. Λόγω της βαθμιαίας αύξησης του προσδόκιμου ζωής, καταβάλλονται συνταξιοδοτικές παροχές για ακόμη μεγαλύτερες περιόδους, αυξάνοντας τις υποχρεώσεις των ασφαλιστικών ταμείων, επηρεάζοντας έτσι αρνητικά τη βιωσιμότητά τους. Η ανισορροπία μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και παροχών με τη σειρά της επηρεάζει τους δημόσιους προϋπολογισμούς καθώς τα ελλείμματα που δημιουργούνται καλύπτονται από τον κρατικό προϋπολογισμό .

Το 2000, όπως παρουσιάζεται στον Πίνακα 1.2, δαπανήθηκε περίπου 12,5% του ΑΕΠ των κρατών μελών της Ε.Ε. για τις δημόσιες συντάξεις. Τα υψηλότερα ποσοστά δαπανών είχαν τότε η Αυστρία (13,9%), η Ιταλία (13,8%) και η Γαλλία (12,7%), κράτη με διανεμητικά συστήματα καθορισμένων παροχών. Το 2018, σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία της Eurostat (28.02.2021), υψηλότερες δαπάνες είχαν η Ελλάδα (16,1% από 10,9% το 2000) και χώρες της Ηπειρωτικής Ευρώπης όπως η Ιταλία (15,8%) και η Γαλλία (14,9%) ενώ ο μέσος όρος στην Ε.Ε. ήταν περίπου 12,7%. Οι δημόσιες συντάξεις αντιπροσωπεύουν γενικά το 1/4 ως το 1/3 των συνολικών δημοσίων δαπανών σε αυτές τις χώρες. (Eurostat 2021).

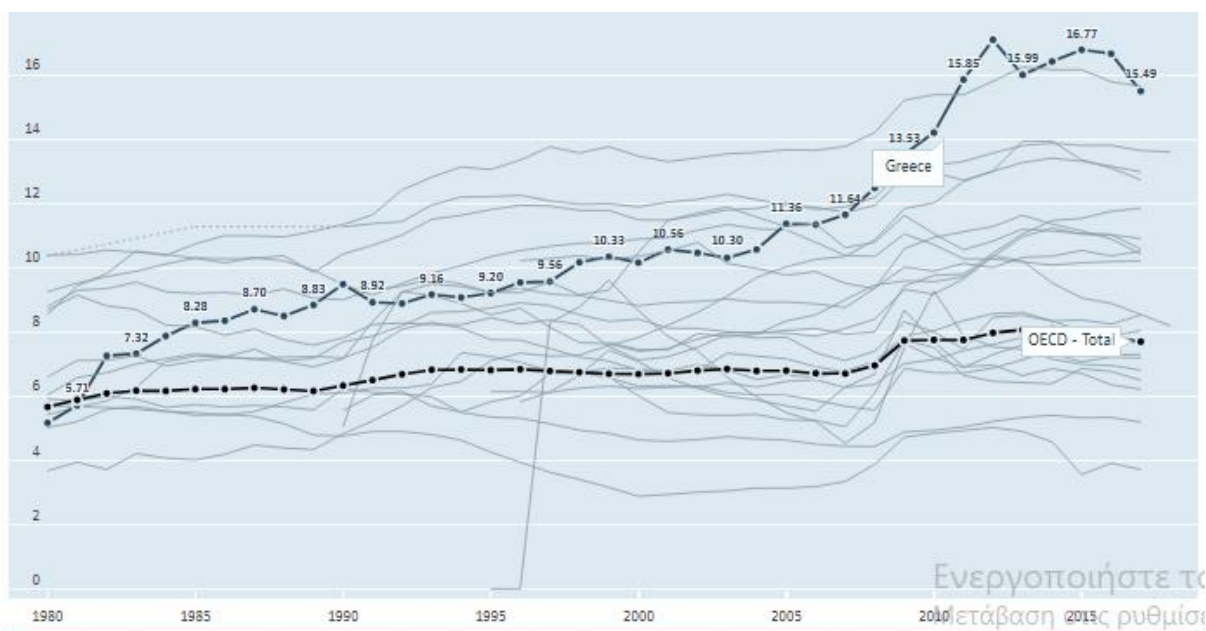
Πίνακας 1.2
Δημόσιες δαπάνες για συντάξεις σε χώρες της Ε.Ε. ως % του ΑΕΠ

Χώρες	2000	2010	2018
Ευρωπαϊκή Ένωση	12,5	12,6	12,7
Βέλγιο	10,7	11,8	12,6
Τσεχία	7,8	8,8	8,1

Δανία	10,2	12,6	12,3
Γερμανία	12,6	12,4	11,8
Εσθονία	6,6	8,6	7,7
Ιρλανδία	5,2	8,1	5,3
Ελλάδα	10,9	14,9	16,1
Ισπανία	9,4	10,6	12,6
Γαλλία	12,7	14,4	14,9
Ιταλία	13,8	15,4	15,8
Κύπρος	5,3	7,1	9,1
Λετονία	9,4	10,1	7,4
Λιθουανία	7,7	8,4	7,0
Λουξεμβούργο	9,0	9,2	9,3
Ουγγαρία	8,5	10,6	7,6
Ολλανδία	11,6	12,2	12,2
Αυστρία	13,9	14,5	14,0
Πολωνία	12,6	11,8	11,0
Πορτογαλία	10,0	13,7	13,8
Φιλανδία	10,2	12,1	13,3
Σουηδία	10,7	11,4	10,9

Πηγή: Eurostat (28.02.2021), Ίδια επεξεργασία

Όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 1.2 οι συνταξιοδοτικές δαπάνες στην Ελλάδα μετά το 1982 περίπου, αυξάνονται πολύ ταχύτερα από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ και μετά το 2010 σταδιακά η χώρα καταλαμβάνει μια από τις υψηλότερες θέσεις σε συγκριτικές ευρωπαϊκές κατατάξεις, ενώ ξόδεψε το μεγαλύτερο ποσοστό του εισοδήματός της στις δημόσιες συντάξεις μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ το 2013 φτάνοντας σε ποσοστό 17,4% του ΑΕΠ (ΟΟΣΑ 2021).

Πηγή: ΟΟΣΑ (2021), Ίδια Επεξεργασία

Χώρες Ε.Ε.

Διάγραμμα 1.2

Συνταξιοδοτικές δαπάνες ως % του ΑΕΠ, σε Ελλάδα Ε.Ε. και ΟΟΣΑ 1980-2018

Από την παραπάνω ανάλυση μπορεί να καταστεί σαφές ότι το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα δέχεται πιέσεις από την έντονη υπογεννητικότητα καθώς δεν τροφοδοτείται από νέους εργαζόμενους και από την αύξηση του προσδόκιμου ζωής που αυξάνει τις συνταξιοδοτικές δαπάνες, οδηγώντας έτσι σε μείωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας της χώρας καθώς απαιτούνται υψηλές ασφαλιστικές εισφορές τόσο από τις επιχειρήσεις όσο και από τους εργαζόμενους για την κάλυψη των συνταξιοδοτικών δαπανών, οδηγώντας πιθανώς μακροπρόθεσμα σε χαμηλότερο ΑΕΠ άρα και σε χαμηλότερες συντάξεις στο μέλλον.

1.6 Ανακεφαλαίωση

Το διανεμητικό σύστημα χρηματοδότησης που αναπτύχθηκε στην Ευρώπη μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο καθώς και οι πληθυσμιακές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα τις τελευταίες δεκαετίες σε όλα σχεδόν τα κράτη της ΕΕ, της Ελλάδας και του ΟΟΣΑ, έχουν επηρεάσει σημαντικά τα διανεμητικά συστήματα χρηματοδότησης της κοινωνικής

ασφάλισης, επηρεάζοντας τη μακροχρόνια οικονομική βιωσιμότητά τους. Αυτή η εξέλιξη έχει σαν αποτέλεσμα οι δαπάνες για συντάξεις να αυξάνονται καθώς τα ελλείμματα που δημιουργούνται από την αύξηση του προσδόκιμου ζωής και την παράλληλη μείωση του εργατικού δυναμικού λόγω της μείωσης των γεννήσεων, να καλούνται να καλύψουν οι κρατικοί προϋπολογισμοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Συστήματα Επαγγελματικής Ασφάλισης στην ΕΕ

2.1 Εισαγωγή

Σε μια προσπάθεια προσαρμογής των κρατών στις νέες δημογραφικές και οικονομικές εξελίξεις, ήδη από τη δεκαετία του 1990 τα πιο αναπτυγμένα κράτη προσέγγισαν την προστασία της κοινωνικής ασφάλισης μέσω της ενίσχυσης των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών σχημάτων. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες, παράλληλα με την ασφαλιστική κάλυψη που παρέχεται από τα υποχρεωτικά δημόσια συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, λειτουργούν συμπληρωματικά συστήματα με κύριο στόχο την παροχή συμπληρωματικής προστασίας στα μέλη τους, σε περίπτωση επέλευσης ενός ασφαλιστικού κινδύνου.

Οι πολιτικές προσεγγίσεις της Ε.Ε., όπως αποτυπώνονται στη Πράσινη Βίβλο καθώς και στις σχετικές Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από την ευρωπαϊκή κοινότητα, έχουν ως στόχο τη μείωση της κρατικής παρέμβασης στην παροχή κοινωνικής προστασίας και την ενίσχυση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας στην συνταξιοδοτική κάλυψη μέσω της μετατόπισης της χρηματοδότησης των ασφαλιστικών συστημάτων από διανεμητικά σε κεφαλαιοποιητικά. Με τις Οδηγίες αυτές, μέσα από την αυστηροποίηση των κανόνων λειτουργίας των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών σχημάτων, γίνεται προσπάθεια ενίσχυσης του θεσμού, αύξησης της αξιοπιστίας του και της διασφάλισης ενός σταθερού νομικού πλαισίου.

Στο παρόν κεφάλαιο προσεγγίζονται τα συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης στην Ευρώπη, και οι θέσεις των Διεθνών Οργανισμών για τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά σχήματα. Επίσης παρουσιάζεται η ανάπτυξή τους στον ευρωπαϊκό χώρο και σε χώρες του ΟΟΣΑ² και οι Οδηγίες που έχουν εκδοθεί από την Ε.Ε. και που έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική νομοθεσία για τη θωράκιση της αξιοπιστίας του θεσμού.

² Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης

2.2 Τρεις πυλώνες κοινωνικής ασφάλισης

Βασική προτεραιότητα στην πολιτική ατζέντα των αναπτυγμένων χωρών από τη δεκαετία του 1990 κατέχει η μεταρρύθμιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων λόγω των πιέσεων που ασκούνταν στο κράτος πρόνοιας από παράγοντες όπως η γήρανση του πληθυσμού, η ανεργία και οι οικονομικές πιέσεις που δέχονταν οι κρατικοί προϋπολογισμοί. Στο πλαίσιο αυτό, σύμφωνα με κείμενα της Ε.Ε. αλλά και των Διεθνών Οργανισμών, κυρίαρχο ρόλο έχει η συνταξιοδοτική προστασία σε περισσότερα επίπεδα και η διαφοροποίηση των πηγών προέλευσης των εισοδημάτων των ηλικιωμένων. Η συνολική σύνταξη που θα λαμβάνει ο δικαιούχος θα αποτελείται από οριζόντιες «στρώσεις» συντάξεων από διαφορετικές πηγές δημόσιας και ιδιωτικής ασφάλισης. Με αυτό τον τρόπο οι σχεδιαστές κοινωνικής πολιτικής ελπίζουν να μειώσουν τον «πολιτικό» κίνδυνο που επαπειλεί τις δημόσιες συντάξεις (Στεργίου 2004: 8,9).

2.2.1 Η προσέγγιση της Παγκόσμιας Τράπεζας

Πρώτη η Παγκόσμια Τράπεζα το 1994 με την έκθεση “Averting the old age crisis: Policies to protect the old and promote growth”, εκδηλώνοντας την ανησυχία της για τις εξελίξεις στο συνταξιοδοτικό, εισηγήθηκε τον περιορισμό της εμπλοκής του δημοσίου στη λειτουργία των φορέων κοινωνικής ασφάλισης και την υιοθέτηση ιδιωτικών κεφαλαιοποιητικών σχημάτων, προτείνοντας στις κυβερνήσεις τη μετάβαση από ένα γνήσια αναδιανεμητικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης σε ένα σύστημα που θα ενισχύει το εισόδημα των συνταξιούχων μέσα από τρεις πυλώνες, ως εξής:

- τον πρώτο πυλώνα ο οποίος περιλαμβάνει το δημόσιο σύστημα ασφαλιστικής προστασίας, υποχρεωτικής συνταξιοδοτικής κάλυψης και διανεμητικής χρηματοδότησης, εξασφαλίζοντας χαμηλό επίπεδο διαβίωσης για τους ηλικιωμένους. Ο πρώτος πυλώνας, κατά την Παγκόσμια Τράπεζα θα πρέπει να είναι μετρίου μεγέθους αφήνοντας χώρο στους άλλους δύο πυλώνες να αναπτυχθούν και να επεκταθούν,
- τον δεύτερο πυλώνα υποχρεωτικής υπαγωγής που λειτουργεί με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα και περιλαμβάνει τα επαγγελματικά ταμεία, τα οποία οργανώνονται ως αυτόνομα νομικά πρόσωπα ή ως ιδιωτικοί λογαριασμοί αποταμίευσης, τον οποίο θα διαχειρίζεται ο ιδιωτικός τομέας,
- τον τρίτο πυλώνα εθελοντικής υπαγωγής, που λειτουργεί με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Η Παγκόσμια Τράπεζα πρότεινε μια πολιτική προσέγγιση των συνταξιοδοτικών συστημάτων η οποία είχε ευρεία επιρροή στις ευρωπαϊκές χώρες αλλά και διεθνώς. Κατά τους Juurikkala και Booth (2008), οι λεπτομέρειες του κάθε πυλώνα θα εξαρτώνται από τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα, αλλά κοινός στόχος είναι να συνδυάζονται οι τρεις αυτοί πυλώνες και το συνταξιοδοτικό εισόδημα να μην στηρίζεται σε ένα μόνο είδος προστασίας εισοδήματος. Αυτή η προσέγγιση έχει το πλεονέκτημα ότι επιδιώκει να παρέχει μια παγκόσμια μακροπρόθεσμη προοπτική η οποία βασίζεται σε εμπειρίες άλλων χωρών. Κατά τον Αμίτση (2004), αυτό το μοντέλο κοινωνικής ασφάλισης της Παγκόσμιας Τράπεζας που έχει ως στόχο την εξατομίκευση του κινδύνου και το οποίο χαρακτηρίζεται από την ένταξη στοιχείων ιδιωτικής αγοράς στη λειτουργία των φορέων κοινωνικής ασφάλισης, αποτελεί ουσιαστικά ένα μοντέλο φιλελεύθερης προσέγγισης, καθώς συρρικνώνει το ρόλο του κράτους μέσω της μείωσης των δημοσίων δαπανών.

Κατά τον Φύτρο (2010: 21,22) ωστόσο, η λογική της μελέτης της Παγκόσμιας Τράπεζας το 1994 η οποία βασίστηκε στην ενίσχυση των εισοδημάτων των συνταξιούχων μέσω των επενδύσεων των συσσωρευμένων κεφαλαίων στις χρηματαγορές, βασιζόμενη στην αφιλοσόφητη πεποίθηση ότι τα επιστημονικά μαθητικοποιημένα μοντέλα είναι σε θέση να περιγράψουν με επιτυχία τη λειτουργία των αγορών και να εξαγάγουν από αυτές τις μέγιστες δυνατές αποδόσεις, ουσιαστικά καταρρίφθηκε με τη χρηματοπιστωτική κρίση. Ένας δεύτερος πυλώνας εκτεθειμένος στους κινδύνους των αγορών με την ευθύνη των επενδυτικών επιλογών να μεταφέρονται εξ ολοκλήρου στους ασφαλισμένους μπορεί να μη έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα ενίσχυσης του συνταξιοδοτικού προϊόντος αλλά την περαιτέρω απομείωσή του.

2.2.2 Η προσέγγιση της Ε.Ε.

Παρόμοια προσέγγιση πολυεπίπεδου συστήματος στη δομή των συνταξιοδοτικών παροχών ακολούθησε και η Ε.Ε. με την Πράσινη Βίβλο το 1997³ στην οποία οριοθετεί τους τρεις πυλώνες συνταξιοδοτικής κάλυψης ως εξής:

- ο πρώτος περιλαμβάνει τα δημόσια συστήματα υποχρεωτικής κάλυψης,
- ο δεύτερος τα επαγγελματικά συστήματα που λειτουργούν σε υποχρεωτική ή εθελοντική βάση ανάλογα με τους εθνικούς σχεδιαστές πολιτικών
- και ο τρίτος περιλαμβάνει την ατομική ιδιωτική ασφάλιση.

³ European Commission, Supplementary Pensions in the Single Market -A Green Paper COM (97)283

Το μοντέλο ωστόσο της Ε.Ε. δεν ταυτίζεται με το μοντέλο της Παγκόσμιας Τράπεζας, παρά τις ομοιότητες που παρουσιάζουν τα δυο συστήματα. Η σύγκριση μεταξύ τους αναδεικνύει σημαντικές διαφορές ως προς τη λειτουργία του δεύτερου πυλώνα. Σύμφωνα με τον Αμίτση (2004), η Παγκόσμια Τράπεζα με την υιοθέτηση της υποχρεωτικής υπαγωγής των εργαζομένων στο καθεστώς του δεύτερου πυλώνα, ουσιαστικά απευθύνει ένα κάλεσμα πολιτικής προσέγγισης στις πιο αναπτυγμένες χώρες να υιοθετήσουν ή να αναπτύξουν το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης. Από την άλλη πλευρά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δίνει περισσότερες αρμοδιότητες κοινωνικοπολιτικής προσέγγισης στα κράτη μέλη, αναγνωρίζοντάς τους τη δυνατότητα να ρυθμίσουν μόνα τους την έκταση των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών τους σχεδίων. Στην έκθεσή της η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθετεί εκτός από την οριοθέτηση των τριών πυλώνων συνταξιοδοτικής κάλυψης, επιχειρήματα για το συμπληρωματικό ρόλο των επαγγελματικών ταμείων σε σχέση με το δημόσιο σύστημα ασφάλισης και τη συμβολή τους στην ενίσχυση του εισοδήματος των ηλικιωμένων. Η Πράσινη Βίβλος επίσης, χωρίς να περιέχει προτάσεις για τη μείωση του ρόλου του κράτους στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, αναδεικνύει έμμεσα τα πλεονεκτήματα προσφυγής σε συστήματα επαγγελματικής ασφάλισης .

Το σύστημα πολλαπλών πυλώνων προσφέρει ευελιξία στους δικαιούχους συνταξιοδοτικών παροχών καθώς τους δίνει την επιλογή να επιλέξουν ηλικία συνταξιοδότησης και ύψος σύνταξης χωρίς να μεταφέρεται το κόστος χρηματοδότησης σε τρίτους. Το κράτος μπορεί να παρεμβαίνει στα συστήματα αυτά παρέχοντας τους φορολογικές ελαφρύνσεις στις καταβαλλόμενες ασφαλιστικές εισφορές και εξασφαλίζει μέσω του πρώτου πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης ίση μεταχείριση του κοινωνικού συνόλου, ενώ οι άλλοι πυλώνες επιτρέπουν διαφοροποιήσεις χωρίς να επιβαρύνονται τρίτοι (Νεκτάριος *et. al.*, 2018).

2.3 Εννοιολογικός προσδιορισμός επαγγελματικής ασφάλισης

Με τον όρο επαγγελματική ασφάλιση νοείται η συμπληρωματική προαιρετική ασφάλιση που λειτουργεί στη βάση συμφωνίας ή σύμβασης η οποία έχει συναφθεί μεμονωμένα ή συλλογικά μεταξύ των εργοδοτών ή και των εργαζομένων, στο πλαίσιο της επαγγελματικής τους δραστηριότητας εφαρμόζοντας το κεφαλαιοποιητικό σύστημα. Επίσης τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης καλύπτουν το χώρο μεταξύ της κοινωνικής

και της ιδιωτικής ασφάλισης και η απουσία κερδοσκοπικού σκοπού είναι το βασικό χαρακτηριστικό που διαφοροποιεί τα επαγγελματικά ταμεία από την ιδιωτική ασφάλιση. (Παπαρρηγοπούλου-Πεγλιβανίδη 2004: 33, 2019).

Η επαγγελματική ασφάλιση επίσης διακρίνεται από την επικουρική διότι η ασφάλιση στα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα Ν.Π.Ι.Δ. είναι α) προαιρετική, β) συνδέεται άμεσα με την επαγγελματική απασχόληση των ασφαλισμένων και γ) αναφορικά με τις συνταξιοδοτικές παροχές, λειτουργεί με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (Τσαντίλας 2002).

Κατά τους Φύτρο και Αθανασίου (2019), τα ΤΕΑ αποτελούν δομημένα οχήματα μακροχρόνιας αποταμιευτικής πολιτικής των οποίων η ίδρυση και η διακυβέρνηση γίνεται από τους κοινωνικούς εταίρους, στη βάση της τακτικής υλοποίησης της μεταξύ τους συμφωνίας αποταμίευσης μέσω του προγράμματος εισφορών-παροχών .

Σύμφωνα με την Δρ. Αναγνώστου-Δεδούλη (2005:35), στην Ε.Ε. τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά συστήματα θεωρούνται συνώνυμα με τα επικουρικά παρουσιάζοντας ποικιλομορφία και βαθιές δομικές διαφορές ανάμεσα στα κράτη μέλη.

Στη βιβλιογραφία η επαγγελματική ασφάλιση θεωρείται ότι λειτουργεί συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης (Ενδεικτικά αναφέρονται: Αναγνώστου-Δεδούλη (2005), Τήνιος (2010), Τεσσερομάτης (2010), Αμίτσης (2004) .

2.4 Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ευρώπη

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η ευρωπαϊκή δράση στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης μέσω του δεύτερου πυλώνα κοινωνικής προστασίας παρουσιάζει ανομοιογένεια και ουσιαστικές διαφορές στα κράτη-μέλη της Ε.Ε., ως προς δομή, τα χαρακτηριστικά αλλά και το ρόλο των συγκεκριμένων συστημάτων, οπότε η καταγραφή και σύγκρισή τους καθίσταται δύσκολη. Παρόλα αυτά εμφανίζουν κοινά χαρακτηριστικά της υποχρεωτικής ή προαιρετικής υπαγωγής στην ασφάλιση και της συλλογικής συμπληρωματικής κάλυψης σε περίπτωση επέλευσης του ασφαλιστικού κινδύνου.

Όπως αναφέρει ο Αμίτσης (2021), η Ε.Ε. χαρακτηρίζεται από δύο ιδιαίτερα γνωρίσματα. Πρώτον παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό παγκοσμίως ως προς την κάλυψη των εργαζομένων από τα συστήματα δημόσιας κοινωνικής ασφάλισης και δεύτερον παρά την κάλυψη από αυτά τα συστήματα, εμφανίζει και το μεγαλύτερο ποσοστό, σε επίπεδο περιφερειών ως προς τους πολίτες που έχουν ενταχθεί σε κάποιο πρόγραμμα επαγγελματικής ασφάλισης. Το ποσοστό του πληθυσμού των κρατών μελών

που είχαν ενταχθεί σε κάποιο πρόγραμμα επαγγελματικής ασφάλισης το 2018 ήταν περίπου 28% ενώ εντοπίζονται και χώρες όπως η Ολλανδία, η Σουηδία και η Δανία όπου το ποσοστό κάλυψης του πληθυσμού υπερβαίνει το 80% και η αξία των αποθεματικών των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης ανέρχεται σε 27% περίπου του κοινοτικού ΑΕΠ.

Η ασφάλιση στην Ε.Ε. στηρίζεται στο μοντέλο των τριών πυλώνων. Ορισμένα κράτη μέλη βασίζονται περισσότερο στην πληρωμή των συνταξιοδοτικών παροχών μέσω του διανεμητικού συστήματος συνταξιοδότησης (PAYG), ενώ άλλα μέσω του κεφαλαιοποιητικού. Εντός της Ε.Ε., αυτά τα συνταξιοδοτικά ταμεία μπορεί να διαφέρουν σε ορισμένα κράτη μέλη λόγω των διαφορών στις ηλικίες συνταξιοδότησης στην Ευρώπη, τους μισθούς και τη διάρκεια της σταδιοδρομίας, τους εργατικούς και φορολογικούς νόμους και τις φάσεις μεταρρύθμισης.

Προκειμένου να αποτυπωθεί η κάλυψη για συμπληρωματική επαγγελματική ασφάλιση στα κράτη μέλη της Ε.Ε. θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο συνολικός σχεδιασμός του εθνικού ασφαλιστικού συστήματος. Ο ρόλος της ποικίλει ανάλογα με το ρόλο που διαδραματίζει ο πρώτος πυλώνας κύριας ασφάλισης σε κάθε χώρα. Σε χώρες που ο πρώτος πυλώνας έχει κυρίαρχο ρόλο, η επαγγελματική ασφάλιση είναι πιο περιορισμένη σε σχέση με χώρες όπως η Βρετανία, Ιρλανδία και Ολλανδία, που ο κρατικός πρώτος πυλώνας καλύπτει τις βασικές εισοδηματικές ανάγκες ώστε να αποφεύγεται η φτώχεια.

Υψηλή ή μεσαία κάλυψη συμπληρωματικής επαγγελματικής σύνταξης σημειώνεται στα κράτη μέλη της βόρειας και δυτικής Ε.Ε. που χαρακτηρίζονται από τον κεντρικό ρόλο που έχουν οι κοινωνικοί εταίροι στις συνταξιοδοτικές πολιτικές και επίσης από την ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών. Η κάλυψη παραμένει χαμηλή ως ανύπαρκτη στις νότιες και ανατολικές χώρες της Ε.Ε. λόγω κοινωνικών και θεσμικών παραγόντων όπως η προτίμηση σε μη χρηματοδοτούμενα μέσα και λόγω του μικρού ρόλου των κοινωνικών εταίρων στις κυβερνητικές αποφάσεις. Λόγοι επίσης όπως τα χαμηλά ποσοστά απόδοσης των χρηματοπιστωτικών αγορών και σε πολλές χώρες τα χαμηλά διαθέσιμα εισοδήματα, αποθαρρύνουν τους ασφαλισμένους στη συμμετοχή σε ιδιωτικά συστήματα ασφάλισης αν και παρέχονται φορολογικά κίνητρα στις χώρες αυτές. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2018)

Σύμφωνα με την διεθνή και ελληνική βιβλιογραφία, τα ΙΕΣΠ εκτός του συμπληρωματικού ρόλου που διαδραματίζουν σε πολλές χώρες στο συνταξιοδοτικό εισόδημα των δικαιούχων, αποτελούν σημαντικούς παράγοντες για την παγκόσμια οικονομία καθώς συμβάλλουν στην αύξηση του παγκόσμιου ΑΕΠ. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο η επαγγελματική ασφάλιση εφαρμόζεται αποτελεσματικά καλύπτοντας περίπου το 25%

του ενεργού πληθυσμού της Ε.Ε. ενώ το ενεργητικό των επαγγελματικών ταμείων εκτιμάται σε περίπου 3,6 τρισεκατομμύρια ευρώ αντιστοιχώντας στο 25% του ΑΕΠ της Ε.Ε. (IOBE 2019: 20, 21).

Οι βασικοί παράγοντες που προσδιορίζουν την ανάπτυξη των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών σχημάτων σε μια χώρα, αποτελούν η αποταμιευτική τάση των ασφαλισμένων καθώς και η ανάπτυξη των χρηματοπιστωτικών αγορών. Πιο ισχυρός ωστόσο παράγοντας αποτελεί η υποχρεωτικότητα του συστήματος, δηλαδή η υποχρέωση των εργοδοτών να παρέχουν επαγγελματική συνταξιοδοτική κάλυψη στους εργαζομένους τους, καθιστώντας υποχρεωτική την εγγραφή των υπαλλήλων τους σε αυτό (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2018).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2019) επίσης, στην ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι προσδοκίες που έχουν οι πολίτες από το εθνικό σύστημα ασφάλισης. Σε ορισμένες χώρες οι πολίτες προσδοκούν από το κράτος να φροντίσει για την παροχή της συνταξιοδοτικής τους κάλυψης και οι κοινωνικοί εταίροι αναμένεται να έχουν κυρίαρχο ρόλο στις διαπραγματεύσεις για το ασφαλιστικό σύστημα ενώ σε κάποιες άλλες χώρες οι πολίτες αναλαμβάνουν ενεργό ρόλο στην επιλογή της συνταξιοδοτικής τους κάλυψης. Έτσι, όπως απεικονίζεται στον Πίνακα 2.1, για το έτος 2016, στα κράτη μέλη της νότιας Ευρώπης (Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία) που χαρακτηρίζονται από έντονη εμπιστοσύνη στις δημόσιες συντάξεις, σημειώνεται περιορισμένη έκταση της επαγγελματικής ασφάλισης, με εξαίρεση την Κύπρο. Στα κράτη μέλη της ανατολικής και κεντρικής Ευρώπης (εκτός από την Σλοβενία), ο ρόλος των επαγγελματικών συντάξεων είναι οριακός ή ανύπαρκτος.

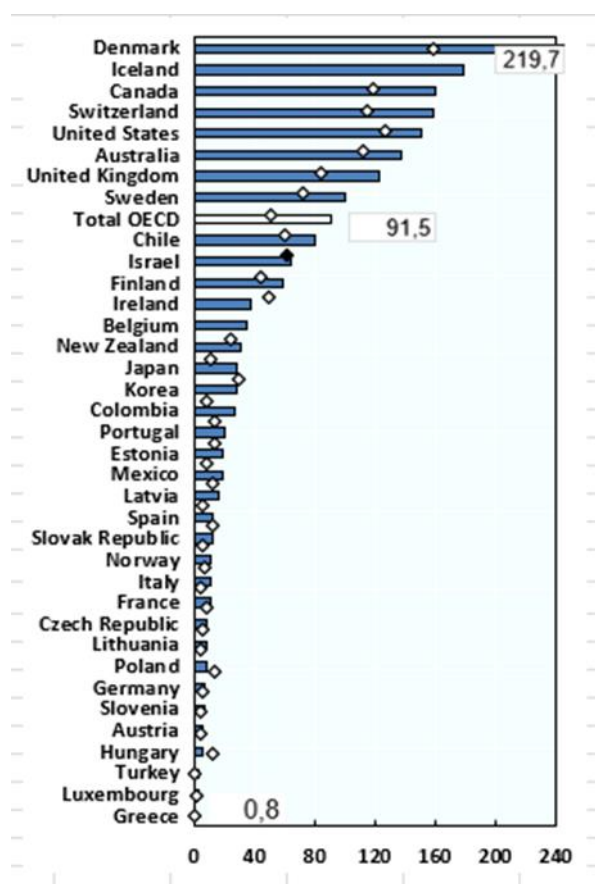
Πίνακας 2.1

Κάλυψη των επαγγελματικών συντάξεων ως % του ενεργού πληθυσμού 15-64 ετών (2016)

	Occupational pensions	Personal pensions
Austria	15	23.8
Belgium	59.6	38
Bulgaria	0.2	12.9
Croatia	1.1	9.3
Cyprus	39.1	..
Czech Republic	n/a	52.6
Denmark	63.4	18
Estonia	n/a	12.3
Finland	6.6	19
France	24.5	5.7
Germany	57	33.8
Greece	1.3	..
Hungary	..	18.4
Ireland	35	12
Italy	9.2	11.5
Latvia	1	17.1
Lithuania	..	2.8
Luxembourg	5.1	..
Malta
Netherlands	88.0	28.3
Poland	1.6	~10
Portugal	3.7	4.5
Romania	n/a	3.3
Slovakia	n/a	26.3
Slovenia	36.5	1.4
Spain	3.3	15.7
Sweden	~70	24
UK	43 (total)	

Πηγή : European Commission (2019)

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ 2020, η συνολική περιουσία των επαγγελματικών ταμείων του 2^{ου} πυλώνα αυξήθηκε ταχύτερα από το ΑΕΠ στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ (Νούνης 2020). Όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 2.1, οχτώ (8) εκ των τριάντα επτά (37) χωρών του ΟΟΣΑ είχαν περιουσιακά στοιχεία στο τέλος του 2019 άνω του 100% της οικονομίας τους. Στην Ελλάδα το 2019 η αξία των περιουσιακών στοιχείων των επαγγελματικών ταμείων σε σχέση με το μέγεθος της οικονομίας της ήταν 0,8%, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος αξίας των περιουσιακών στοιχείων των επαγγελματικών ταμείων των χωρών του ΟΟΣΑ ήταν 91,5% .

Πηγή: ΟΟΣΑ (2020), ίδια επεξεργασία

Διάγραμμα 2.1

Περιομισιακά Στοιχεία των Επαγγελματικών Ταμείων στις χώρες του ΟΟΣΑ ως % του ΑΕΠ το 2009 και το 2019

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Δανία η οποία αφού αντιλήφθηκε ήδη από τη δεκαετία του 1980 ότι δεν είχε πολλά αποθεματικά ούτε δημόσια ούτε ιδιωτικά για την πληρωμή των συντάξεων, το 1987 υιοθέτησε τον 2^ο πυλώνα και το 1993 κατέστησε υποχρεωτική τη συμμετοχή των εργαζομένων σε κλαδικά και κρατικά επαγγελματικά ταμεία. Σε κάθε αύξηση μισθών που γίνονταν, ένα ποσοστό κατευθύνονταν υποχρεωτικά υπέρ των επαγγελματικών ταμείων με αποτέλεσμα η Δανία σήμερα να καταγράφει την καλύτερη επίδοση σε ποσοστό συσσώρευσης συνταξιοδοτικών κεφαλαίων ως ποσοστό του ΑΕΠ, φτάνοντας στο 219,7% και καλύπτοντας το 90% του ενεργού πληθυσμού της (Ταμβακάκης 2021).

2.5 Τύποι Επαγγελματικών Ταμείων

Η τρέχουσα σύσταση των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών ταμείων εξακολουθεί να ποικίλει σε μέγεθος και προσέγγιση σε κάθε κράτος μέλος. Παρά τα διάφορα σχέδια, τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά προγράμματα μπορούν να οριστούν σε τρεις βασικούς τύπους ανάλογα με το ποιος αναλαμβάνει τον επενδυτικό κίνδυνο (εργοδότης ή εργαζόμενος) και τον τρόπο υπολογισμού των συνταξιοδοτικών παροχών (Τεσσαρομάτης 2010: 243):

1. Τα **ταμεία καθορισμένων παροχών** (defined benefit), στα οποία η συνταξιοδοτική παροχή που θα λάβει ο δικαιούχος υπολογίζεται από τα χρόνια εργασίας του και από τον τελευταίο μισθό πριν τη συνταξιοδότησή του. Οι καταβαλλόμενες εισφορές εργαζόμενου και εργοδότη επενδύονται στις εγχώριες και ξένες κεφαλαιαγορές και το επενδυμένο κεφάλαιο μαζί με τις αποδόσεις λαμβάνει ο δικαιούχος στο τέλος του εργασιακού του βίου. Στην περίπτωση που οι αποδόσεις του συσσωρευμένου κεφαλαίου δεν είναι οι αναμενόμενες, ο εργοδότης αναλαμβάνει να καλύψει τις τυχόν απώλειες των μη αναμενόμενων αποδόσεων, καθώς ο εργαζόμενος διατηρεί τις αξιώσεις του σε κάθε περίπτωση. Τα ταμεία καθορισμένων παροχών είχαν μεγάλη ανάπτυξη στις αρχές του 1990 όπου οι συνθήκες ευνοούσαν την ανάπτυξή τους λόγω της οικονομικής ευημερίας και οι εργαζόμενοι παρέμεναν το μεγαλύτερο μέρος του εργασιακού τους βίου στην ίδια επιχείρηση.

2. Τα **ταμεία καθορισμένων εισφορών** (defined contribution) στα οποία η συνταξιοδοτική παροχή προκύπτει με βάση το ύψος των μηνιαίων ασφαλιστικών εισφορών και τις αποδόσεις των συσσωρευμένων κεφαλαίων που θα προκύψουν. Οι εργαζόμενοι στην περίπτωση αυτή αναλαμβάνουν τον επενδυτικό κίνδυνο της διαχείρισης των κεφαλαίων και η σύνταξή τους εξαρτάται από την επενδυτική πολιτική του Ταμείου .

3. Τα **υβριδικά ταμεία** (hybrid plans) τα οποία αποτελούν συνδυασμό των δύο παραπάνω ταμείων σε μια προσπάθεια να λάβουν τα πλεονεκτήματα από το κάθε σύστημα τόσο των καθορισμένων παροχών όσο και των καθορισμένων εισφορών.

Στην Ελλάδα τα επαγγελματικά ταμεία είναι καθορισμένων εισφορών.

2.6 Κανόνες της Ε.Ε. που διέπουν τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικής ασφάλισης

Τα τελευταία έτη η επαγγελματική ασφάλιση συγκεντρώνει παγκόσμιο ενδιαφέρον λόγω της σταδιακής ωρίμανσης των διανεμητικών συστημάτων του πρώτου πυλώνα και επακόλουθης αναζήτησης διαφορετικών τρόπων ενίσχυσης του συνταξιοδοτικού εισοδήματος. Εμφανίζεται έτσι πανευρωπαϊκά, τάση δημιουργίας κανονιστικών ρυθμίσεων, μέσω επεμβάσεων της Ε.Ε. στη λειτουργία του δεύτερου πυλώνα, μέσω Οδηγιών δεσμευτικού χαρακτήρα προς τα κράτη μέλη ή ήπιου δικαίου, μέσω Προτάσεων και Ανακοινώσεων με κύριο σκοπό την ενίσχυση των φορέων επαγγελματικής ασφάλισης.

Επιπλέον με βάση την αρχή της επικουρικότητας, δίνεται η δυνατότητα στα κράτη μέλη να μεταρρυθμίσουν και να σχεδιάσουν τα νέα συνταξιοδοτικά τους συστήματα. Έτσι η Ε.Ε. δεν έχει θεσμοθετήσει ούτε προτείνει στα κράτη μέλη της να υιοθετήσουν ένα συγκεκριμένο μίγμα συνταξιοδοτικών πυλώνων. Κάθε κράτος μέλος είναι αρμόδιο για την οργάνωση και χρηματοδότηση των συνταξιοδοτικών συστημάτων συνταξιοδότησης και για την λήψη αποφάσεων αναφορικά με την έκταση του κάθε πυλώνα συνταξιοδοτικής προστασίας των ασφαλισμένων του. Οπότε η ασφαλιστική προστασία κάθε εργαζόμενου στην Ε.Ε. δεν είναι αποτέλεσμα ευρωπαϊκής ή διεθνούς απαγόρευσης αλλά επηρεάζεται από τις κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες κάθε κράτους που τη θεσμοθετεί.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μια πρώτη προσέγγιση ενιαίας κανονιστικής ρύθμισης του δεύτερου πυλώνα αποτέλεσε η Οδηγία 2003/41/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, γνωστή ως Οδηγία IORP⁴, αναφορικά με τις δραστηριότητες και την εποπτεία των Ιδρυμάτων που προσφέρουν υπηρεσίες Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ). Βασικοί στόχοι της Οδηγίας αυτής αποτέλεσαν η προστασία των δικαιωμάτων των δικαιούχων συνταξιοδοτικών παροχών και η εξασφάλιση της βιωσιμότητας των επαγγελματικών ταμείων (Αμίτσης 2010).

Ωστόσο, υπήρξαν σημαντικές εξελίξεις από το 2003. Πρώτον, η χρηματοπιστωτική κρίση υπενθύμισε την ανάγκη για χρηστή διακυβέρνηση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και σαφή ενημέρωση των μελών και των δικαιούχων. Η αποτυχία επενδυτικής απόδοσης ορισμένων κεφαλαίων στην Ε.Ε. είχε ως αποτέλεσμα την μείωση των δικαιωμάτων των μελών και των δικαιούχων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών.

⁴ Institutions for Occupational Retirement

Το γεγονός αυτό κατέδειξε την ανάγκη ενίσχυσης των διατάξεων διακυβέρνησης. Επίσης παρουσιάστηκε μείωση των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών ταμείων καθορισμένων παροχών και αύξηση των επαγγελματικών ταμείων καθορισμένων εισφορών. Όπως προαναφέρθηκε, τα συνταξιοδοτικά συστήματα καθορισμένων παροχών εγγυώνται πληρωμές κατά τη συνταξιοδότηση. Σε αντίθεση με τα συστήματα καθορισμένων παροχών, στα συστήματα καθορισμένων εισφορών ο επενδυτικός κίνδυνος βαρύνει το μέλος του συνταξιοδοτικού συστήματος, χωρίς εγγυημένη πληρωμή. Επομένως, η διακυβέρνηση και η διαφάνεια των κανόνων πληροφόρησης είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τα προγράμματα καθορισμένων εισφορών.

Λόγω των ανωτέρω εξελίξεων, τον Δεκέμβριο του 2016, η Ε.Ε. ενέκρινε μια αναδιατυπωμένη έκδοση της Οδηγίας IORP, προκειμένου να ενισχύσει τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις μέσω των επαγγελματικών συνταξιοδοτικών ταμείων, γνωστή ως Οδηγία 2016/2341 (IORP II) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016 για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ΙΕΣΠ.

Σύμφωνα με την ανωτέρω Οδηγία τα ΙΕΣΠ ιδρύονται ξεχωριστά από οποιαδήποτε επιχείρηση ή επαγγελματική ένωση, λειτουργούν ανεξαρτήτως της νομικής τους μορφής σε κεφαλαιοποιητική βάση και χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές⁵ στο πλαίσιο μιας επαγγελματικής δραστηριότητας.

Η Οδηγία IORP II θέτει το βασικό πλαίσιο υποχρεώσεων των κρατών μελών αναφορικά με την προστασία των ασφαλισμένων σε ΙΕΣΠ, δίνοντας ωστόσο στον εθνικό νομοθέτη τη δυνατότητα παρεμβάσεων σε θέματα προστασίας και ασφάλειας των δικαιούχων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών συστημάτων. Η Ευρωπαϊκή δράση στα συμπληρωματικά-επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης εκδηλώνεται σε τέσσερις άξονες:

- Στη διασυνοριακή δραστηριότητα και διασυνοριακή μεταφορά όπου το συνταξιοδοτικό σύστημα που διαχειρίζεται ΙΕΣΠ ενός κράτους μέλους, μεταφέρεται σε ΙΕΣΠ άλλου κράτους μέλους.
- Στο σύστημα διακυβέρνησης και διαχείρισης κινδύνων όπου τα άτομα που διαχειρίζονται τα ΙΕΣΠ θα πρέπει να χαρακτηρίζονται από υψηλές ικανότητες και ήθος. Επίσης αναφορικά με τη διαχείριση κινδύνων τίθεται

⁵ Τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης δεν χορηγούν μόνο συνταξιοδοτικές παροχές αλλά και παροχές επαγγελματικής ασφαλιστικής προστασίας πέραν της παρεχόμενης από την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση

το πλαίσιο αξιολόγησης πιθανών κινδύνων στους οποίους μπορούν να εκτεθούν οι φορείς ώστε να λαμβάνονται έγκαιρα αποφάσεις για την ελαχιστοποίηση των συνεπειών τους.

- Στην πληροφόρηση των αποταμιευτών. Με τις διατάξεις της νέας Οδηγίας σημαντικό ρόλο έχει η πληροφόρηση των υποψήφιων μελών, των μελών καθώς και των δικαιούχων συνταξιοδοτικών παροχών αναφορικά με τον τρόπο λειτουργίας των ΙΕΣΠ, των υποχρεώσεων των συμμετεχόντων των οφειλόμενων εισφορών και παροχών ώστε να λαμβάνουν τις καλύτερες δυνατές αποφάσεις για την ενίσχυση του συνταξιοδοτικού εισοδήματός τους.
- Στην προληπτική εποπτεία των ΙΕΣΠ προκειμένου να προβλεφθούν και να διορθωθούν πιθανές δυσλειτουργίες τους που θα λειτουργήσουν αναποτελεσματικά στις αποδόσεις των κεφαλαίων των μελών τους.

Με τη νέα Οδηγία ο ενωσιακός νομοθέτης επιδιώκει ουσιαστικά να βελτιώσει τη διαφάνεια των πληροφοριών στους αποταμιευτές και να αποσαφηνίσει τις διαδικασίες για τη διεξαγωγή διασυνοριακών μεταφορών και δραστηριοτήτων. Οι κανόνες της νέας Οδηγίας ενισχύουν το κανονιστικό πλαίσιο λειτουργίας των επαγγελματικών ταμείων με τη χρήση της εσωτερικής αγοράς, συνδυάζοντας τη διαχείριση των συνταξιοδοτικών συστημάτων στα κράτη μέλη της Ε.Ε. σε ένα ενιαίο ΙΕΣΠ. Τα διασυνοριακά ΙΕΣΠ με αυτόν τον τρόπο μπορούν να επωφεληθούν όχι μόνο από την αύξηση της αποτελεσματικότητας από μια βελτιωμένη διακυβέρνηση και μια τυποποιημένη διαχείριση, αλλά μπορούν επίσης να βελτιώσουν τις οικονομικές τους επιδόσεις μέσω της ενοποίησης των περιουσιακών στοιχείων του συστήματος σε ένα μέρος (ΕΙΟΡΑ 2018).

Με την ανωτέρω Οδηγία φαίνεται να προάγεται μια πολιτική η οποία δίνει σαφώς έμφαση στην εξατομίκευση της ευθύνης του ατόμου. Σύμφωνα με το άρθρο 37 της Οδηγίας ορίζεται ότι τα μέλη των επαγγελματικών ταμείων πρέπει να είναι επαρκώς ενημερωμένα σχετικά με το συνταξιοδοτικό καθεστώς που διαχειρίζονται τα ΙΕΣΠ και των χρηματοοικονομικών κινδύνων που αναλαμβάνουν τα ίδια. Φαίνεται ουσιαστικά η φιλελεύθερη προσέγγιση της Οδηγίας σύμφωνα με την οποία τα ΙΕΣΠ θα πρέπει να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες στα μέλη τους ώστε τα ίδια να υποστηρίζουν τις αποφάσεις τους σχετικά με τη συνταξιοδότησή τους.

2.7 Ανακεφαλαίωση

Η ανάπτυξη της συμπληρωματικής επαγγελματικής ασφάλισης στην Ευρώπη και σε χώρες του ΟΟΣΑ ποικίλει ανάλογα με την ανάπτυξη που έχει η δημόσια υποχρεωτική ασφάλιση. Σε κράτη που ο πρώτος πυλώνας έχει κυρίαρχο ρόλο, η επαγγελματική ασφάλιση είναι πιο περιορισμένη σε σχέση με χώρες που ο κρατικός πρώτος πυλώνας καλύπτει τις βασικές εισοδηματικές ανάγκες. Η περιορισμένη της ανάπτυξη επίσης εξαρτάται από παράγοντες όπως οι χαμηλές αποδόσεις των χρηματοπιστωτικών αγορών καθώς και τα χαμηλά διαθέσιμα εισοδήματα, οι οποίοι αποθαρρύνουν τη συμμετοχή των ασφαλισμένων σε επαγγελματικά συνταξιοδοτικά σχήματα. Τέλος σε χώρες που οι πολίτες έχουν εμπιστοσύνη στο κρατικό σύστημα συντάξεων, θεωρώντας το κράτος εγγυητή των συνταξιοδοτικών τους παροχών, η επαγγελματική ασφάλιση είναι περιορισμένη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα

3.1 Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της συμπληρωματικής επαγγελματικής ασφάλισης στην Ευρώπη αλλά και διεθνώς, δεν άφησε ανεπηρέαστο το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα. Το 2002 δημιουργείται νέο θεσμικό πλαίσιο, μέσω του οποίου δίνεται η δυνατότητα σύστασης ιδιωτικών επαγγελματικών συνταξιοδοτικών σχημάτων στο ελληνικό κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα.

Ωστόσο, παρόλες τις εκτενείς μεταρρυθμίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στο θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των ΤΕΑ, η εμφάνιση του καινοτόμου για τα ελληνικά δεδομένα θεσμού, αντιμετωπίζεται διστακτικά από τους εργαζόμενους, σε σχέση με άλλες ειδικά χώρες με συνταξιοδοτικά συστήματα τύπου Beveridge, όπου ο 1^{ος} πυλώνας υποχρεωτικής ασφάλισης χορηγεί ελάχιστες παροχές.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζεται ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης στην Ελλάδα, το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του και η ανάπτυξη του σε επίπεδο περιουσιακών στοιχείων, επενδυτικών αποδόσεων καθώς και του ποσοστού κάλυψης επαγγελματικής ασφάλισης των εργαζομένων. Επίσης παρουσιάζονται στοιχεία ειδικά για το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ καθώς αποτελεί το ταμείο στο οποίο μπορούν να ασφαλιστούν επαγγελματικά δημόσιοι υπάλληλοι, οι οποίοι αποτελούν τη μελέτη περίπτωσης της παρούσας διπλωματικής.

3.2 Νομοθετικό Πλαίσιο

Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών εξελίξεων εισήχθη στο ελληνικό κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης με τις διατάξεις του ν.3029/2002 (Α 160/11-07-2002) και δημιουργήθηκε για πρώτη φορά, ενιαίο θεσμικό πλαίσιο για την εθελούσια δημιουργία Νομικών Προσώπων Ιδιωτικού Δικαίου (ΝΠΙΔ), με αντικείμενο την ανάπτυξη ασφαλιστικών υπηρεσιών επιπρόσθετης ασφάλισης .

Ειδικότερα, με τις ρυθμίσεις των άρθρων 7 και 8 του ανωτέρω νόμου, αλλά και των Υπουργικών Αποφάσεων (Υ.Α.)⁶ που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση του ν.3029/2002, διαμορφώθηκε το νομοθετικό πλαίσιο για τη λειτουργία και ανάπτυξη των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ), τα οποία αποτελούν την ελληνική εκδοχή των Ιδρυμάτων Επαγγελματικών Συνταξιοδοτικών Παροχών (ΙΕΣΠ), τις αρμοδιότητες και την εποπτεία των οποίων ρύθμιζε η Οδηγία 2003/41/ΕΚ όπως αντικαταστάθηκε από την Οδηγία 2016/2341/ΕΕ. Η νέα Οδηγία ενσωματώθηκε στην ελληνική έννομη τάξη με το νόμο 4680/2020 (Α 72/23-03-2020). Τα ΤΕΑ-ΙΕΣΠ αποτελούν συμπληρωματική μορφή του 2^{ου} πυλώνα ασφάλισης και λειτουργούν ως μη κερδοσκοπικής μορφής ΝΠΙΔ, χωρίς να έχουν δυνατότητα άρνησης υπαγωγής στην ασφάλιση, υποψήφιων μελών, όχι μόνο την συνταξιοδοτική αλλά και για κινδύνους αναπηρίας, επαγγελματικού ατυχήματος ή ασθένειας.

Με τον παρόντα νόμο, ουσιαστικά, όπως αναφέρεται στην εισηγητική έκθεση του ν.3029/2002, δίνεται η δυνατότητα στα δημιουργούμενα ΤΕΑ να αυξήσουν τα έσοδα των ασφαλισμένων από τις αποδόσεις των επενδύσεων τους μέσω της ενιαίας αγοράς και του ενιαίου νομίσματος.

3.3 Ίδρυση

Τα ΤΕΑ ιδρύονται προαιρετικά ανά επιχείρηση ή κλάδο ή κλάδους εργαζομένων, με πρωτοβουλία των εργαζομένων ή των εργοδοτών, από κοινού ή ανεξάρτητα⁷. Ο νομοθέτης ουσιαστικά μετατοπίζει το κέντρο βάρους ανάπτυξης του θεσμού στην ατομική πρωτοβουλία καθιστώντας αρμόδιους για την ίδρυση των ταμείων τους άμεσα ενδιαφερόμενους κοινωνικούς εταίρους τα οποία είναι προϊόν κοινωνικού διαλόγου και συλλογικών διαπραγματεύσεων δυο διαφορετικών κοινωνικών ομάδων με συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα (Νταλή 2004: 724). Ο προαιρετικός τους χαρακτήρας

⁶ Οι Υπουργικές Αποφάσεις που εκδόθηκαν κατ' εξουσιοδότηση του ν. 3029/2002 αφορούν: Υ.Α. Φ.Επαγ. Ασφ./οικ.16/19-4-2003 (Β 462/17.04.2003) «Όροι λειτουργίας των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης», Υ.Α. Φ. Επαγ. Ασφ./43/13-11-2003 (Β 1703/19.11.2003) «Διαδοχική ασφάλιση σε Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης», Υ.Α. Φ 51010/1821/16/16-2-2004 (Β 370/24.02.2004) «Επιβολή Διοικητικών Κυρώσεων», Υ.Α. Φ 51230/οικ.21967/360/23-9-2013 (Β 243830.09.2013) «Ενσωμάτωση του άρθρου 62 της Οδηγίας 2011/61/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8^{ης} Ιουνίου 2011», Υ.Α. 51010/42926/1085/22-12-2014 (Β 3532/30-12-2014) «Αποτίμηση των περιουσιακών στοιχείων των ΤΕΑ και καθορισμός στοιχείων που κατ' ελάχιστον περιλαμβάνονται στον κανονισμό επενδύσεων τους» Υ.Α. Φ51010/45802/1145/22-12-2014 (Β 3532/30-12-2014) «Οργανωτικές Απαιτήσεις των ΤΕΑ».

⁷ παρ.3, άρθρο 7, ν.3029/2002.

δημιουργήθηκε προκειμένου τα ταμεία αυτά να μεριμνούν για τις μέγιστες δυνατές αποδόσεις των επενδυτικών τους πολιτικών προς όφελος των ασφαλισμένων τους⁸.

Απαραίτητη επίσης προϋπόθεση για την ίδρυσή τους είναι ο αριθμός των ασφαλισμένων κατά επιχείρηση ή κλάδο να υπερβαίνει τους εκατό (100)⁹. Κατά τον Τσαντίλα (2002: 888) δύο λόγοι συνέβαλαν ώστε να θεσπιστεί ο ελάχιστος αριθμός των εκατό (100) ατόμων στην ίδρυση των ΤΕΑ. Από την μία πλευρά η ανάγκη να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους μέσω ενός ικανού αριθμού μελών και από την άλλη το μέγεθος των επιχειρήσεων που στην Ελλάδα δεν απασχολούν μεγάλο αριθμό εργαζομένων.

3.4 Χρηματοδότηση

Τα ΤΕΑ είναι αυτοχρηματοδοτούμενα, χρηματοδοτούνται δηλαδή από τους εργαζόμενους και/ή από τους εργοδότες, χωρίς την ύπαρξη κρατικής συμμετοχής, η οποία ωστόσο είναι έμμεσα εμφανής μέσω των φορολογικών κινήτρων που δίνονται στις ασφαλιστικές εισφορές ή στις καταβαλλόμενες παροχές των ταμείων αυτών. Το βασικό χαρακτηριστικό της χρηματοδότησής τους είναι ότι, στην περίπτωση που χορηγούν συνταξιοδοτικές παροχές, λειτουργούν σύμφωνα με το κεφαλαιοποιητικό σύστημα¹⁰. Δηλαδή οι ασφαλιστικές εισφορές συσσωρεύονται στους ατομικούς λογαριασμούς των εργαζομένων κατά τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου και επενδύονται στις κεφαλαιαγορές. Αναλόγως με την πολιτική επενδύσεων των Ταμείων και τα επιτόκια που επικρατούν στις χρηματαγορές διαμορφώνονται μακροπρόθεσμα οι αποδόσεις των κεφαλαίων αυτών τα οποία μαζί με το αρχικό κεφάλαιο, καταβάλλονται εφάπαξ ή τμηματικά κατά το τέλος του εργασιακού βίου των εργαζομένων.

3.5 Φορολογική μεταχείριση

Σύμφωνα με το άρθρο 14 του ν.4172/2013 (Α'167/23-07-2013) και την ΠΟΛ1227/14-12-2018 του Υπουργείου Οικονομικών, οι καταβληθείσες εισφορές εκπίπτουν από το φορολογητέο εισόδημα κατά ποσοστό 100%, χωρίς να υπάρχει όριο ως προς το ύψος των

⁸ εισηγητική έκθεση ν.3029/2002.

⁹ παρ.3, άρθρο 7, ν.3029/2002.

¹⁰ παρ.5 αρθρ.7, ν.3029/2002.

εκπιπτόμενων ασφαλιστικών εισφορών. Επίσης η εφάπαξ καταβαλλόμενη παροχή δεν φορολογείται και εξαιρείται από την Ειδική Εισφορά Αλληλεγγύης¹¹. Κατά τον Φύτρο (2019), η λογική της παροχής τέτοιων φορολογικών κινήτρων από την πλευρά του κράτους έχει ως σκοπό αυτά τα συνταξιοδοτικά σχήματα μακροχρόνιων επενδύσεων να γίνουν ελκυστικότερα για τους μακροχρόνιους επενδυτές.

Αναφορικά με τα κέρδη από τις επενδύσεις τους, σύμφωνα με το άρθρο 45 του ν.4172/2013, υπόκεινται σε φορολόγηση με ποσοστό συντελεστή 29% αν και τα κέρδη τους, όπως προβλέπεται από τις καταστατικές τους διατάξεις, διατίθενται για μη κερδοσκοπικούς σκοπούς.

3.6 Επενδυτική Πολιτική

Οι επενδυτικές πολιτικές των TEA έχουν ως στόχο την αποδοτική, συνετή και συντηρητική διαχείριση των επενδύσεων τους για την προστασία των συμφερόντων των μελών τους. Για τη διαχείριση των κεφαλαίων τους και προκειμένου να υπάρχει διασπορά επενδυτικού κινδύνου, ακολουθούνται τα οριζόμενα των κατ' εξουσιοδότηση των Υπουργικών Αποφάσεων του ν.3029/2002 και της Οδηγίας 2003/41/EK της Ε.Ε σύμφωνα με τις οποίες, μέχρι το 70% των κεφαλαίων των TEA-ΙΕΣΠ μπορούν να επενδυθούν σε μετοχές και ομόλογα, μέχρι 30% σε διαφορετικά νομίσματα, μέχρι 5% σε επιχειρηματικά κεφάλαια και νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα, μέχρι 5% του κεφαλαίου σε μη οργανωμένες αγορές, μέχρι 5% των κεφαλαίων στη χρηματοδοτούμενη επιχείρηση ή μέχρι 10% σε περίπτωση ομίλου επιχειρήσεων¹².

Σύμφωνα με τον Κανονισμό Δεοντολογίας και Καλών Πρακτικών Λειτουργίας των TEA (Φ 51050/οικ.1893/15/16-01-2015 Υ.Α.), όπως ισχύει, τα Δ.Σ. των Ταμείων διορίζουν Επενδυτική Επιτροπή η οποία χαράσσει την επενδυτική πολιτική και την σύνθεση του χαρτοφυλακίου του κάθε Ταμείου, θέτοντας τα όρια των επενδύσεων μέσα στα οποία θα κινηθεί ο διαχειριστής επενδύσεων και ο θεματοφύλακας,¹³ ενημερώνοντας το Δ.Σ. και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς σχετικά. Κάθε τρία χρόνια τα TEA

¹¹ ΠΟΛ 1034/2017 (Β 759 «Τύπος και περιεχόμενο της δήλωσης φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων, φορολογικού έτους 2016, των λοιπών εντύπων και των δικαιολογητικών εγγράφων που υποβάλλονται με αυτή»), άρθρο 6.

¹² Άρθρο 180 ν.4261/2014 (Α 107) «Πρόσβαση των πιστωτικών ιδρυμάτων και προληπτική εποπτεία πιστωτικών ιδρυμάτων και επιχειρήσεων (ενσωμάτωση της Οδηγίας 203/36/ΕΕ)

¹³ Φ.51010/οικ.21967/360/23-09-2013 Υ.Α. (Β'2438) στην οποία ενσωματώνεται το άρθρο 62 της Οδηγίας 2011/61/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 8ης Ιουνίου 2011.

υποβάλλουν Δήλωση Αρχών Επενδυτικής Πολιτικής στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.), το οποίο στη συνέχεια την κοινοποιεί στην Εθνική Αναλογιστική Αρχή και στην Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς στην οποία περιλαμβάνονται στοιχεία αναφορικά με την μέθοδο μέτρησης των επενδυτικών κινδύνων, της εφαρμοζόμενης τεχνικής ως προς τη διαχείριση κινδύνων, καθώς και της πολιτικής κατανομής των περιουσιακών στοιχείων του ενεργητικού αναφορικά με τη φύση και τη διάρκεια των υποχρεώσεων των συνταξιοδοτικών παροχών.¹⁴

Σύμφωνα με πρόσφατη μελέτη του ΟΟΣΑ (2019) αναφορικά με τις επενδύσεις των επαγγελματιών ταμείων ανά χώρα, παρατηρείται ότι στην Ελλάδα υπάρχει ένας συντηρητικός προσανατολισμός ως προς την επένδυση των αποθεματικών των περιουσιακών στοιχείων, καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό τους κατευθύνεται σε τοποθετήσεις σε έντοκα γραμμάτια και σε ομόλογα του ελληνικού δημοσίου και άλλων ομολόγων κρατικών ξένων χωρών και μικρό ποσοστό σε μετοχές και σημαντικό ποσοστό σε μετρητά. Άρα η φιλοσοφία επενδύσεων των διαχειριστών στα ΤΕΑ και των επενδυτικών τους επιτροπών, που είναι τα βασικά όργανα ως προς την επενδυτική διαχείριση των ΤΕΑ, έχουν αυτό το επενδυτικό προσανατολισμό και στοχεύουν σε συντηρητικές αποδόσεις (Νούνης 2020).

3.7 Εποπτεία-Έλεγχος

Ο έλεγχος των ΤΕΑ έχει ως σκοπό την προστασία των δικαιωμάτων των μελών και των δικαιούχων τους καθορίζοντας το πλαίσιο αρμοδιοτήτων των αρμόδιων εποπτικών αρχών οι οποίες ενδεικτικά αφορούν:

- Το ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. είναι αρμόδιο για την τήρηση της νομιμότητας της λειτουργίας και της διασυννοριακής δραστηριότητάς τους, της έγκρισης του καταστατικών των ΤΕΑ, την τήρηση Μητρώου Καταχώρησής τους και την ενημέρωση της ΕΙΟΡΑ. Ο Υπουργός Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων μετά από γνώμη της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, μπορεί να επιβάλει διοικητικές κυρώσεις και να λάβει όλα εκείνα τα προληπτικά μέτρα για τη

¹⁴ Υπ' αριθμ. Δ15-16/Φ.51010/250/7/04-01-2018 Υ.Α. (Β'14)

διασφάλιση των συμφερόντων των μελών των ΙΕΣΠ¹⁵. Κατά τον Νταλή (2004: 724) η ένταξη των ΤΕΑ στο πλαίσιο της συμπληρωματικής κοινωνικής ασφάλισης συνεπάγεται την υπαγωγή τους σε ελεγκτικούς μηχανισμούς ανάλογους με εκείνους, που ισχύουν για τους βασικούς φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης .

- Η Εθνική Αναλογιστική Αρχή είναι αρμόδια για την επάρκεια των περιουσιακών στοιχείων των ΤΕΑ, για την κάλυψη των συνταξιοδοτικών απαιτήσεων των δικαιούχων, τη φερεγγυότητα του συνόλου των δραστηριοτήτων τους καθώς και για την οικονομική λειτουργία και βιωσιμότητα αναφορικά με το πρόγραμμα παροχών και επενδύσεών τους.
- Ως προς την τήρηση των προβλεπόμενων ορίων επενδύσεών τους ελέγχονται από την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς (άρθρο ν.4680/2020) .
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο εποπτεία ασκεί η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ)¹⁶ η οποία αποτελεί μια εκ των τριών Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συστήματος Χρηματοοικονομικής Εποπτείας.

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, η εμπειρία εφαρμογής κατακερματισμένης εποπτείας των ΤΕΑ από τρεις αρχές παρουσιάζει εμφανή προβλήματα δυσλειτουργίας και αποτελεί καταγεγραμμένο εμπόδιο στην ταχεία ανάπτυξη του θεσμού. Εξάλλου η εφαρμογή των νέων απαιτήσεων προληπτικής εποπτείας της νέας κοινοτικής Οδηγίας IORP 2 και οι συστάσεις για εισαγωγή ενιαίας εποπτείας στον εγχώριο δεύτερο πυλώνα ασφάλισης προϋποθέτει συνολική αναδιαμόρφωση της εθνικής νομοθεσίας που ρυθμίζει την άσκηση εποπτείας επί των ΤΕΑ. Με μια ενιαία εποπτική αρχή θα υπήρχε σφαιρική προσέγγιση των ζητημάτων επί των οποίων ασκείται η εποπτεία και πολύ καλύτερη αποτελεσματικότητα. (Τσακλόγλου, Νούνης, Παπαρρηγοπούλου 2021)

3.8 Κανονισμός Δεοντολογίας

Με τον Κανονισμό Δεοντολογίας και Καλών Πρακτικών των ΤΕΑ¹⁷, θωρακίστηκε η λειτουργία των επαγγελματικών ταμείων προκειμένου να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητά

¹⁵ Υπ` αριθμ. Φ51010/1821/16/2004 Υ.Α. (B 370/24-02-2004)

¹⁶European Insurance and Occupational Pensions Authority)

¹⁷ Υπ.αριθμ.Φ.51010/οικ.1893/15/2015 Υ.Α. (B 178/23-01-2015) όπως τροποποιήθηκε με την Φ .51010/οικ.54495/694/2016 (B 258/10-02-2016) Υ.Α.

τους και η διαφάνεια στις επενδύσεις τους στη βάση της χρηστής και συνετής διοίκησης. Με τις διατάξεις του Κανονισμού, καθορίζονται τα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του Προέδρου και των μελών Δ.Σ. των ταμείων αναφορικά με το μορφωτικό τους επίπεδο, και την επαγγελματική τους εμπειρία και ορίζεται το πλαίσιο διαχείρισης των κεφαλαίων τους σύμφωνα με τις διατάξεις της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας. Έτσι προκειμένου να διασφαλίζεται ένα υψηλό επίπεδο ικανοτήτων, τα μέλη του Δ.Σ. υπόκεινται σε πρότυπα καταλληλότητας μέσω δομημένου ερωτηματολογίου το οποίο στη συνέχεια αξιολογείται από την αρμόδια υπηρεσία του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.. Με τις διατάξεις του εδαφ.13, του άρθρου 2 του κεφαλαίου Α', καθορίστηκε το ασυμβίβαστο Προέδρου και μελών Δ.Σ. επαγγελματικού ταμείου και ταυτόχρονα θέσης σε συνδικαλιστική οργάνωση, το οποίο ωστόσο καταργήθηκε τον Νοέμβριο του 2016.¹⁸ Επίσης αντικαταστάθηκαν τα αυξημένα τυπικά προσόντα της θέσης του Προέδρου, Αντιπροέδρου Δ.Σ.¹⁹ με γενικά προσόντα «Ο Πρόεδρος και ο Αντιπρόεδρος οφείλουν να διαθέτουν μορφωτικό επίπεδο ή και επαγγελματική προϋπηρεσία που τεκμηριώνει την επάρκεια τους ως προς την επιτυχή εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων τους». Σύμφωνα με την Αναγνώστου-Δεδούλη (2016: 413) «Με το δεδομένο ότι το ελληνικό σύστημα διοίκησης είναι εξόχως “Υπουργοκεντρικό”, οι προσωπικές επιρροές, οι επιδιώξεις και οι πιέσεις που ασκούνται σε πολιτικό αλλά και προσωπικό πολλές φορές επίπεδο, τραυματίζουν και αλλοιώνουν βαρύτατα τους θεσμούς».

Οι κατευθυντήριες οδηγίες του εν λόγω Κανονισμού έχουν ως βάση τις Οδηγίες της ΕΙΟΡΑ²⁰ και του ΟΟΣΑ²¹. Επίσης ενσωματώνονται οι Οδηγίες της Ε.Ε. αναφορικά με τις αρχές που διέπουν τη λειτουργία των ΤΕΑ. Ενδεικτικά αναφέρονται η αρχή της συνετής διαχείρισης²², της αποτελεσματικής διοίκησης²³, της ίσης μεταχείρισης των ασφαλισμένων²⁴ και της διαφάνειας²⁵.

Ιδιαίτερη έμφαση στον Κανονισμό δίνεται στην πολιτική διαχείριση κινδύνων από τα ταμεία, δηλαδή όλων εκείνων των διαδικασιών που αφορούν στην αποτελεσματική και αποτελεσματική λειτουργία των ΤΕΑ και την αξιόπιστη χρηματοοικονομική

¹⁸ Αρ. ΑΤ 10/Φ51010/οικ.38916/678/2016 (Β 3556/4-11-2016) Υ.Α.

¹⁹ Πτυχίο ανώτερης/ανώτατης εκπαίδευσης, γνώσης ξένης γλώσσας και 5ετούς εμπειρίας σε θέση ευθύνης,

²⁰ « Κατευθυντήριες γραμμές για το σύστημα διακυβέρνησης»- ΕΙΟΡΑ-CP-13/08EL

²¹ «Σύσταση του ΟΟΣΑ για τις βασικές αρχές των Επαγγελματικών Συντάξεων»-Συμβούλιο ΟΟΣΑ 05-06-2009

²² Άρθρο 18 της Οδηγίας 2003/41/ΕΚ

²³ Όπως παραπομπή 13

²⁴ Οδηγία 2006/54/ΕΚ «για την εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης»

²⁵ Άρθρο 298 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ε.Ε. (Σ.Λ.Ε.Ε.)

πληροφόρηση των μελών τους, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία ώστε να αποφεύγονται οι κίνδυνοι που οφείλονται σε εσωτερικούς ή εξωτερικούς παράγοντες, όπως στην αδυναμία κάλυψης των οικονομικών τους υποχρεώσεων, των ακατάλληλων αναλογιστικών μεθόδων αποτίμησης, ο κίνδυνος μη καταβολής των ασφαλιστικών εισφορών από τους εργοδότες ή τους ασφαλισμένους ή κακών επενδυτικών επιλογών. Στο πλαίσιο αυτό τα ΤΕΑ ορίζουν υπεύθυνο διαχείρισης κινδύνων -φυσικό ή νομικό πρόσωπο- με στόχο τη διασφάλιση της βιωσιμότητάς τους και καθορίζονται με λεπτομέρεια τα καθήκοντά του, ανά κατηγορία κινδύνων.²⁶

Τέλος ορίζονται οι Κανονισμοί, οι εκθέσεις και οι οικονομικές καταστάσεις που πρέπει να καταρτίζονται από τα ΤΕΑ υποβάλλονται κατά περίπτωση, στις αρμόδιες αρχές και αναρτώνται στην ιστοσελίδα τους στο πλαίσιο της διαφάνειας και της χρηστής ενημέρωσης των ασφαλισμένων τους και των υποψήφιων μελών τους.

Οι Κανονισμοί που υποβάλλονται στις αρμόδιες αρχές, οι οποίες είτε συντάσσονται ως ξεχωριστά κείμενα είτε ενσωματώνονται στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας τους είναι οι εξής²⁷:

- Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας με τα παραρτήματά του
- Κανονισμός Επενδύσεων
- Κανονισμός Λειτουργίας Επενδυτικής Επιτροπής
- Κανονισμός Παροχών
- Κανονισμός Οικονομικής και Λογιστικής Λειτουργίας και είσπραξης εσόδων
- Κανονισμός Προμηθειών
- Αναλογιστική Έκθεση
- Έκθεση κινδύνων
- Έκθεση εσωτερικού ελέγχου
- Οργανόγραμμα
- Απογραφικά Δελτία

Επίσης υποβάλλονται ετησίως οι εξής οικονομικές καταστάσεις:

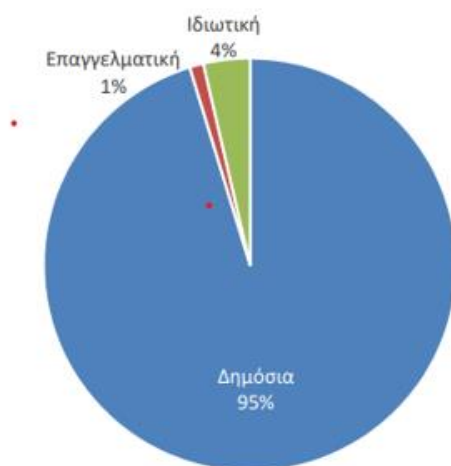
- Προϋπολογισμός, Ισολογισμός
- Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσεως
- Πίνακας Διάθεσης Αποτελεσμάτων και Προσάρτημα.

²⁶ Άρθρο 1, κεφάλαιο Β' «Βασικές λειτουργίες ΤΕΑ» Κανονισμού Δεοντολογίας και Καλών Πρακτικών ΤΕΑ»

²⁷ Άρθρο 2, κεφάλαιο Δ' «Βασικές λειτουργίες ΤΕΑ» Κανονισμού Δεοντολογίας και Καλών Πρακτικών ΤΕΑ»

3.9 Στατιστικά στοιχεία

Στην Ελλάδα η επαγγελματική ασφάλιση, η οποία αποτελεί τη βάση του 2^{ου} πυλώνα, έχει περιορισμένη ανάπτυξη. Σύμφωνα με τον IOBE (2019) από τις συνολικές εισφορές που πληρώνονται για συντάξεις ανά έτος, όπως αποτυπώνεται στο Διάγραμμα 3.1, το 95% αντιστοιχεί στον 1^ο πυλώνα ασφάλισης (υποχρεωτική ασφάλιση), 1% στον 2^ο πυλώνα (επαγγελματική ασφάλιση) και 4% στον 3^ο πυλώνα (ιδιωτική ασφάλιση).

Πηγή: ΕΛΕΤΕΑ στο IOBE (2019)

Διάγραμμα 3.1

Πληρωμές για συνταξιοδοτικές εισφορές ανά πυλώνα ασφάλισης ως ποσοστό του συνόλου των εισφορών για σύνταξη

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία²⁸ της Ελληνικής Ένωσης Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΕΛΕΤΕΑ)²⁹ και του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ., σήμερα τα επαγγελματικά ταμεία, όπως παρουσιάζονται στους Πίνακες 3.1 και 3.2, είναι συνολικά είκοσι πέντε (25), στα οποία περιλαμβάνονται τέσσερα (4) ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης (Πίνακας 3.1) και τα οποία καλύπτουν συνολικά 185.000 περίπου άμεσα και έμμεσα μέλη, δηλαδή καλύπτουν ποσοστό μικρότερο του 5% των απασχολούμενων στην Ελλάδα εκ των οποίων περίπου 150.000 μέλη προέρχονται από τα ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης. Τα ταμεία υποχρεωτικής επαγγελματικής ασφάλισης τα οποία έχουν και τον μεγαλύτερο αριθμό ασφαλισμένων, αποτελούσαν ταμεία επικουρικής ασφάλισης στα οποία, σύμφωνα με το ν.4052/2012 (Α 41/01-03-2012), δόθηκε η δυνατότητα να μην ενταχθούν στο Ενιαίο Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης (ΕΤΕΑ) αλλά να μετατραπούν σε ΤΕΑ.

²⁸Στοιχεία 31.12.2020

²⁹Αποτελεί το επίσημο θεσμικό όργανο το οποίο εκπροσωπεί τα επαγγελματικά ταμεία στην Ελλάδα

Πίνακας 3.1
ΤΕΑ Υποχρεωτικής Ασφάλισης

	ΤΕΑ Υποχρεωτικής Ασφάλισης	ΦΕΚ
1	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Επικούρησης Ασφαλιστών και Προσωπικού Ασφαλιστικών Επιχειρήσεων (Τ.Ε.Α.-Ε.Α.Π.Α.Ε.-Ν.Π.Ι.Δ.)	ΦΕΚ Β /411/22.02.2013 όπως τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ Β/3810/30.10.2017
2	Επαγγελματικό Ταμείο Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Εταιρειών Πετρελαιοειδών (Ε.Τ.Ε.Α.Π.Ε.Π.-Ν.Π.Ι.Δ.)	ΦΕΚ Β/409/22.02.2013 όπως τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ Β/2525/29.06.2018
3	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Φαρμακευτικών Εργασιών (Τ.Ε.Α.Υ.Φ.Ε.-Ν.Π.Ι.Δ.)	ΦΕΚ Β/412/22-02-2013 όπως τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ Β/245/06.02.2014
4	Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπαλλήλων Εμπορίου Τροφίμων Ν.Π.Ι.Δ. (Τ.Ε.Α.Υ.Ε.Τ.-Ν.Π.Ι.Δ.)	ΦΕΚ Β/410/22.02.2013

Πηγή: Διεύθυνση Πρόσθετης και Επαγγελματικής Ασφάλισης ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.(2021), Τδία Επεξεργασία

Πίνακας 3.2
ΤΕΑ Προαιρετικής Ασφάλισης

	ΤΕΑ Προαιρετικής Ασφάλισης	ΦΕΚ
1	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ Ν.Π.Ι.Δ. Τ.Ε.Α. ΥΠ.ΟΙΚ. – ΝΠΙΔ	ΦΕΚ Β 727/14.05.2004, τροποποίηση ΦΕΚ Β 452/16.04.2010, τροποποίηση ΦΕΚ Β/3662/11.11.2016 και τελευταία τροποποίηση ΦΕΚ Β/48/18.01.2019
2	ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ Ν.Π.Ι.Δ. Ε.Τ.Α.Ο - Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/1307/26.08.2004 όπως τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ Β/2764/02.12.2011
3	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΕΛ.ΤΑ.-Ν.Π.Ι.Δ. (Τ.Ε.Α.ΕΛ.ΤΑ.)	ΦΕΚ Β/1364/6-9-2004, τροποποίηση ΦΕΚ Β/1370/14.07.2008 και νέα τροποποίηση ΦΕΚ Β/2638/30.06.2020
4	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/818/ 04.07.2006 όπως τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ Β/2765/02.12.2011.

	Τ.Ε.Α.Γ.Ε. Ν.Π.Ι.Δ.	
5	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΚΑΖΙΝΟ Ν.Π.Ι.Δ. ΤΕΑ ΚΑΖΙΝΟ ΝΠΙΔ	ΦΕΚ Β/2192/23.10.2008
6	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΕΝΑΕΡΙΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΤΕΑ-ΕΕΚΕ ΝΠΙΔ	ΦΕΚ Β/1028/29.5.2009 όπως τροποποιήθηκε με το ΦΕΚ Β/3544/10.10.2017
7	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΩΝ ΛΙΜΕΝΙΚΩΝ	ΦΕΚ Β/1903/4.9.2009, τροποποίηση ΦΕΚ Β/786/04.04.2013 και νέα τροποποίηση ΦΕΚ Β/5061/17-11-2020
8	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ JOHNSON & JOHNSON ΕΛΛΑΣ ΑΕΒΕ, JOHNSON & JOHNSON ΕΛΛΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΕΕ και JANSSEN-CILAG ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΑΕΒΕ – Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/715/26.05.2010
9	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ Ν.Π.Ι.Δ Τ.Ε.Α. ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ	ΦΕΚ Β/1279/6.8.2010, τροποποίηση ΦΕΚ Β/593/14.03.2013 και νέα τροποποίηση ΦΕΚ Β/3934/25.10.2019
10	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΟΡΚΩΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΩΝ – Ν.Π.Ι.Δ. Τ.Ε.Α. - Σ.Ο.Ε.Λ – Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β' 3166/03.10.2016
11	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ Π.Α.Σ.Ι.Α.Λ. & Ε.Α. – Ν.Π.Ι.Δ. Τ.Ε.Α. Π.Α.Σ.Ι.Α.Λ & Ε.Α. Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/60/19.01.2017
12	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ- Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/2496/19.07.2017
13	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ACCENTURE - Ν.Π.Ι.Δ. (Τ.Ε.Α ACCENTURE Ν.Π.Ι.Δ.)	ΦΕΚ Β/3632/13.10.2017
14	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΟΜΙΛΟΥ ΤΣΑΚΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ ΝΟΜΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ -Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/1889/24.05.2018
15	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΕΡΟΠΟΡΙΑΣ – Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/307/07.02.2019

16	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ – ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΩΝ ΔΙΑΤΗΡΟΥΝΤΩΝ ΣΧΕΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΙΕΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ «ΙΝΤΕΡΑΜΕΡΙΚΑΝ» & ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ ΑΥΤΩΝ Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/2142/07.06.2019
17	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ INTERLIFE ΑΑΕΓΑ – Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/2150/07.06.2019
18	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΒΕΤΑ CAE SYSTEMS SA – Ν.Π.Ι.Δ.»	ΦΕΚ Β/2273/11.06.2019
19	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑ -ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΘΗΝΩΝ Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/3601/27.09.2019
20	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΕΠΙΕΝΔΥΤΩΝ-Ν.Π.Ι.Δ.	ΦΕΚ Β/4188/29-9-2020
21	ΤΑΜΕΙΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΟΜΙΛΟΥ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	ΦΕΚ Β/4854/4-11-2020

Πηγή: Διεύθυνση Πρόσθετης και Επαγγελματικής Ασφάλισης ΥΠ.Ε.Κ.Υ.(2021), Ίδια Επεξεργασία

Πίνακας 3.3

Ενεργητικό Επαγγελματικών Ταμείων

2015	2016	2017	2018	2019	2020
€1,13 δις	€1,19 δις	€1,34 δις	€1,38 δις	€1,57 δις	€1,65 δις

Πηγή: ΕΛΕΤΕΑ, Ίδια Επεξεργασία

Η συνολική αξία του ενεργητικού (αποθεματικών) τους τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, όπως αποτυπώνεται στον Πίνακα 3.3, εμφανίζει αύξηση, σε ποσοστό περίπου 46% από το 2015, λόγω κυρίως της σύστασης, την τελευταία τριετία, οχτώ (8) νέων επαγγελματικών ταμείων. Το μεγαλύτερο μέρος των αποθεματικών των ΤΕΑ προέρχεται από τα τέσσερα ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης, τα οποία χρηματοδοτήθηκαν σε μεγάλο ποσοστό με κρατική επιχορήγηση αφού αποτελούσαν κλάδους κύριας υποχρεωτικής επικουρικής ασφάλισης.

Πίνακας 3.4

Ετήσιες επενδυτικές αποδόσεις ΤΕΑ

Έτος	Αποδόσεις Ελληνικών ΤΕΑ	Μέσος Όρος Ε.Ε.
2011	-3,78%	0,50%
2012	6,00%	8,60%
2013	9,40%	6,30%
2014	5,10%	8,30%
2015	5,90%	3,20%
2016	4,20%	4,60%
2017	7,00%	4,80%
2018	-0,80%	-1,20%
2019	9,1%	9,00%
Μέση Ετήσια Απόδοση	4,68%	4,9%

Πηγή: ΕΙΟΡΑ (2020), Ίδια επεξεργασία

Αναφορικά με τις αποδόσεις των ΤΕΑ, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΙΟΡΑ (2020), ο μέσος όρος των ετήσιων επενδυτικών αποδόσεων των ελληνικών ταμείων προαιρετικής επαγγελματικής ασφάλισης κατά την τελευταία δεκαετία (2011-2019), όπως παρουσιάζεται στον πίνακα 3.4, εμφανίζει μέση ετήσια απόδοση 4,68% σε σχέση με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο που είναι 4,9%, παρουσιάζοντας αρνητικές αποδόσεις τα έτη 2011 και 2018 κατά 3,78% και 0,8% αντίστοιχα.

3.10 Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπουργείου Οικονομικών (ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ)

Το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ ιδρύθηκε το 2004 (ΦΕΚ Β 27/14.05.2004) αποτελώντας το πρώτο επαγγελματικό ταμείο που συστάθηκε κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.3029/2002 με βασικό σκοπό τη χορήγηση στους υπαλλήλους των φορολογικών ελεγκτικών υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών πρόσθετης υγειονομικής περίθαλψης. Πόροι του Ταμείου, σύμφωνα με το άρθρο 15 του Καταστατικού του ήταν:

- ετήσια πρόσδοος από την Πανελλήνια Ομοσπονδία Εργαζομένων στις Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (ΠΟΕ-ΔΟΥ),
- εισφορές των εργαζομένων,

- πρόσοδοι περιουσιακών στοιχείων του Ταμείου,
- αποδόσεις των κεφαλαίων και αποθεματικών
- δωρεές και κληροδοτήματα ή οποιοδήποτε άλλο νόμιμο έσοδο.

Την 01-12-2012 το Δ.Σ. του Ταμείου ανέστειλε τις λειτουργίες του για δυο κυρίως λόγους, πρώτον γιατί μειώθηκε η χρηματοδότησή του από το Υπουργείο Οικονομικών κατά 60% το 2010 και κατά 100% τα έτη 2011 και 2012 και δεύτερον λόγω της συμμετοχής του στο πρόγραμμα ανταλλαγής ομολόγων PSI το 2012, το οποίο είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση των αποθεματικών του. Κατόπιν πραγματοποίησης αναγκαίων τροποποιήσεων του καταστατικού³⁰ του το Ταμείο επαναλειτούργησε τον Οκτώβριο του 2017 (Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση 2019, ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ).

3.10.1 Στοιχεία για το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ

Το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου (ΝΠΙΔ), μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Δικαίωμα εγγραφής στο Ταμείο, όπως προβλέπεται στο τροποποιημένο Καταστατικό του (ΦΕΚ Β 48/18-01-2019) έχουν όλοι οι μόνιμοι υπάλληλοι ή υπάλληλοι με σχέση εργασίας αορίστου χρόνου που ασχολούνται στο Υπουργείο Οικονομικών, στην Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων, ή σε υπηρεσία του στενού ή και ευρύτερου δημόσιου τομέα³¹. Σκοπός του Ταμείου είναι να συνεισφέρει συμπληρωματικά στην επαγγελματική ασφαλιστική προστασία των μελών του, για την κάλυψη από τους ασφαλιστικούς κινδύνους του γήρατος, αναπηρίας και υγειονομικής περίθαλψης. Προς επίτευξη των ανωτέρω σκοπών έχουν συσταθεί και λειτουργούν στο Ταμείο δύο κλάδοι:

1. Ο κλάδος υγείας και υγειονομικής περίθαλψης ο οποίος λειτουργεί από την σύσταση του Ταμείου, μέσω του οποίου χορηγούνται παροχές πρωτοβάθμιας περίθαλψης για ιατρικές επισκέψεις και διαγνωστικές εξετάσεις και δευτεροβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης για νοσηλεία σε δημόσιο νοσοκομείο ή ιδιωτική κλινική. Η κάλυψη υγειονομικής περίθαλψης είναι προαιρετική και ξεκινά έξι (6) μήνες μετά από αίτηση του ασφαλισμένου για παροχή υγειονομικής προστασίας, εκτός από την

³⁰ Αριθμ. ΑΤ10/Φ51020/οικ.48286/802/2016 (Β 3662/11.11.2016) Υ.Α.

³¹ Όπως προβλέπεται στο άρθρο 4 του τροποποιημένου Καταστατικού (ΦΕΚ Β 48/18.01.2019) και στον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του, περαιτέρω στην ασφάλιση του Ταμείου μπορούν να υπαχθούν:
 α) Ο Διοικητής της Α.Α.Δ.Ε. καθώς και οι Γενικοί και Τομεακοί Γραμματείς του Υπουργείου Οικονομικών και μετά τη λήξη της θητείας τους,
 β) τα μέλη και το προσωπικό της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής,
 γ) Ο Διευθυντής, το προσωπικό και οι συνεργάτες του Ταμείου,
 δ) Τα μέλη του Συμβουλίου και το προσωπικό της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς,
 ε) Ο Διευθυντής, το προσωπικό και οι συνεργάτες του Ταμείου.

περίπτωση ατυχήματος όπου η κάλυψη ξεκινά από την πρώτη μέρα ασφάλισης. Η υπαγωγή στον κλάδο υγειονομικής περίθαλψης είναι προαιρετική και η μηνιαία εισφορά για το κύριο μέλος είναι 10€ και 7€ για το έμμεσο μέλος, με μέγιστη μηνιαία εισφορά ανά οικογένεια τα 24€.

2. Ο κλάδος συνταξιοδοτικών παροχών ο οποίος λειτουργεί από τον Ιανουάριο του 2019³² με σκοπό τη χορήγηση εφάπαξ παροχής και σύνταξης για την κάλυψη των ασφαλιστικών κινδύνων γήρατος και αναπηρίας των μελών του και εφαρμόζει το κεφαλαιοποιητικό σύστημα προκαθορισμένων εισφορών και δεν παρέχεται οποιαδήποτε εγγύηση ως προς το ύψος της καταβληθείσας παροχής. Η ασφάλιση στον Κλάδο είναι υποχρεωτική και ο ασφαλισμένος έχει δυνατότητα επιλογής του ποσού της μηνιαίας εισφοράς που θα καταβάλλει το οποίο κυμαίνεται μεταξύ δέκα (10) έως χίλια (1000) ευρώ. Επίσης έχει το δικαίωμα να καταβάλλει έως δύο (2) φορές το χρόνο προαιρετικές εισφορές. Στους ατομικούς λογαριασμούς των ασφαλισμένων συσσωρεύονται οι ασφαλιστικές τους εισφορές, μετά την αφαίρεση 5% επί των εισφορών για την κάλυψη των εξόδων διαχείρισης, καθώς και οι αποδόσεις των επενδυμένων περιουσιακών στοιχείων του Κλάδου του Ταμείου.

Οι προϋποθέσεις που ισχύουν προκειμένου ο ασφαλισμένος να λάβει την εφάπαξ παροχή είναι οι εξής (διαζευκτικά)³³:

- να του έχει απονεμηθεί σύνταξη γήρατος ή αναπηρίας
- να είναι πενήντα πέντε (55) ετών με τουλάχιστον δέκα (10) χρόνια ασφάλισης στον κλάδο ή τουλάχιστον 1 χρόνο ασφάλισης στο ταμείο κατά την έναρξη του κλάδου συνταξιοδοτικών παροχών
- να είναι εξήντα (60) ετών με τουλάχιστον πέντε (5) χρόνια ασφάλισης στον Κλάδο
- ανεξαρτήτου ηλικίας, εφόσον έχει συμπληρώσει είκοσι (20) χρόνια ασφάλισης στον Κλάδο.

Μετά τη συμπλήρωση των απαιτούμενων από το Καταστατικό ανωτέρω προϋποθέσεων ο δικαιούχος λαμβάνει την παροχή είτε εφάπαξ είτε με τμηματική καταβολή σε μορφή μηνιαίας σύνταξης.

Σύμφωνα με στοιχεία του ταμείου, μετά την επαναλειτουργία του, τον Οκτώβριο του 2017, τα μέλη που ασφαλίζει στον Συνταξιοδοτικό Κλάδο, ο οποίος αποτελεί και

³² Αριθμ. Δ16/Φ.51020/οικ.63790/1529/2019 ΥΑ (Β 48/18.01.2019)

³³ Σύμφωνα με τον Κανονισμό Παροχών του Ταμείου όπως εγκρίθηκε στην με αριθμ.27.02.2019/θέμα 2^ο συνεδρίαση του Δ.Σ. του ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.

αντικείμενο έρευνας της παρούσας εργασίας, όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 3.5 είναι:

Πίνακας 3.5
Μέλη ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ

	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	01.02.2021
Κύρια μέλη	4.441	4.986	5.293	5.378
Εξαρτώμενα μέλη	5.612	6.436	6.884	6.918
Ασφαλισμένοι Κλάδου Σύνταξης (έναρξη Κλάδου Σύνταξης στις 18-01-2019)	-	-	503	792
Σύνολο	10.053	11.422	12.177	12.296

Πηγή: ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ, Ίδια Επεξεργασία

3.10.2 Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας

Ο Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του Ταμείου θεσπίστηκε κατ' εφαρμογή των διατάξεων του ν.3029/2002 και του Κανονισμού Δεοντολογίας και Καλών Πρακτικών των ΤΕΑ, όπως τροποποιήθηκε και ισχύει. Με τον Κανονισμό ουσιαστικά καθορίζονται λεπτομερειακά μεταξύ άλλων, οι όροι λειτουργίας και οργάνωσης του ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ, θέματα λειτουργίας του Δ.Σ., τα καθήκοντα, ο τρόπος πρόσληψης και αποδοχών του προσωπικού καθώς και οι υποχρεώσεις των εξωτερικών συνεργατών του Ταμείου, με βασικό σκοπό την προστασία των συμφερόντων των μελών του. Αναλυτικότερα, ορίζονται θέματα σύνθεσης του Δ.Σ., οι αρμοδιότητες του Προέδρου και των μελών του, οι υποχρεώσεις του Τμήματος Γραμματειακής Υποστήριξης, Διαχείρισης και Λογιστηρίου και της Επενδυτικής Επιτροπής. Τέλος καθορίζεται το πλαίσιο αρμοδιοτήτων των εξωτερικών συνεργατών του Ταμείου και αφορούν στην επιλογή:

- Αναλογιστή
- Εσωτερικού Ελεγκτή και Ορκωτού Ελεγκτή
- Θεματοφύλακα
- Διαχειριστή Επενδύσεων
- και Διαχειριστή Κινδύνων.

Αναπόσπαστο μέρος του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας αποτελεί ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επενδυτικής Επιτροπής³⁴ και έχει σκοπό τη θέσπιση των κατάλληλων διαδικασιών της Επενδυτικής Επιτροπής ώστε να συνδράμουν προκειμένου το Ταμείο να επιτύχει τους επενδυτικούς του στόχους.

3.11 Ανακεφαλαίωση

Στο παρόν κεφάλαιο έγινε προσπάθεια να προσεγγιστεί το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα ΤΕΑ, βάση των Οδηγιών της Ε.Ε. και η ανάπτυξη που παρουσιάζει η επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα. Παρατηρήθηκε ότι έστω και με καθυστέρηση, έχουν ενσωματωθεί οι ευρωπαϊκές Οδηγίες που αφορούν στη διασφάλιση της ομαλής και απρόσκοπτης λειτουργίας του θεσμού. Παρόλα αυτά νομοθετικές παρεμβάσεις αναφορικά με τις πολλαπλές εποπτικές αρχές που λειτουργούν και η τροποποίηση του Κανονισμού Δεοντολογίας των ΤΕΑ με την οποία μειώθηκαν τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα των Προέδρων και Αντιπροέδρων των Δ.Σ., χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας προκειμένου ο θεσμός να αυξήσει τη δυναμική και αξιοπιστία του στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα.

Ως προς την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης παρατηρήθηκε πως τόσο ο δείκτης κάλυψης του ενεργού πληθυσμού όσο και ο δείκτης του ποσοστού των συνολικών περιουσιακών στοιχείων που διαχειρίζονται τα υφιστάμενα ΤΕΑ στο σύνολο του ΑΕΠ της χώρας, σε σχέση με τα διεθνή και ευρωπαϊκά δεδομένα, οδηγούν σε πολύ χαμηλά αποτελέσματα. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια (ιδίως μετά το 2016) ο θεσμός εμφανίζει σημάδια ανάπτυξης καθώς από το 2016 έχουν συσταθεί δώδεκα (12) νέα επαγγελματικά ταμεία.

Αναφορικά με το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ, του οποίου ο κλάδος συνταξιοδοτικών παροχών ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2019, εξηγεί ως ένα βαθμό το χαμηλό ποσοστό δημοσίων υπαλλήλων το οποίο ασφαρίζεται στον κλάδο. Επίσης το ταμείο έχει εκδώσει όλους τους Κανονισμούς που προβλέπει η ελληνική νομοθεσία διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την αξιοπιστία του. Παρόλα αυτά τα υψηλά λειτουργικά του κόστη τα οποία απαιτούνται για την σύμφωνα με το νόμο λειτουργία του, σε συνδυασμό με τον

³⁴ Ο Κανονισμός Λειτουργίας της Επενδυτικής Επιτροπής εγκρίθηκε στην από 29.09.2017/θέμα 5^ο συνεδρίαση του Δ.Σ. του Ταμείου.

μικρό αριθμό ασφαλισμένων που καλύπτει ο κλάδος συνταξιοδοτικών παροχών ίσως αποτελέσουν απειλή για τη βιωσιμότητά του στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Λοιποί Παράγοντες που επηρεάζουν την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης

4.1 Εισαγωγή

Η ελληνική οικονομία μετά τη χρηματοπιστωτική ύφεση το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσεως και των εθνικών δημοσιονομικών ανισορροπιών, βρέθηκε αντιμέτωπη με το μεγάλο πρόβλημα του ασφαλιστικού. Η γενναιοδωρία στις συνταξιοδοτικές παροχές, κυρίως μέχρι την κρίση και η κάλυψη των ταμειακών ελλειμμάτων από τον κρατικό προϋπολογισμό, παρά τα προβλήματα βιωσιμότητας που αντιμετώπιζαν τα ασφαλιστικά ταμεία, καλλιέργησαν την προσδοκία σε ασφαλισμένους και συνταξιούχους πως το κράτος μπορεί να εγγυηθεί τις συντάξεις τους.

Παράλληλα τα Προγράμματα Οικονομικής Προσαρμογής που επιβλήθηκαν στη χώρα την περίοδο των Μνημονίων είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση των φορολογικών συντελεστών, προκειμένου να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα και την αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών, οδηγώντας έτσι σε συρρίκνωση το διαθέσιμο εισόδημα των πολιτών.

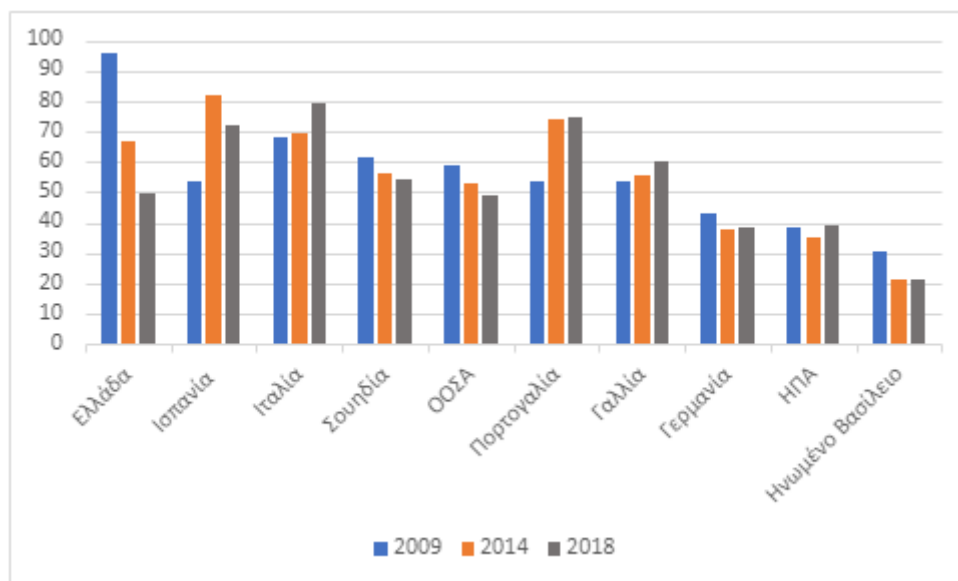
Στο κεφάλαιο αυτό γίνεται προσπάθεια προσέγγισης των παραγόντων, πέρα από αυτούς που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, που έχουν συντελέσει στην περιορισμένη ανάπτυξη των επαγγελματικών ταμείων. Εξετάζονται παράγοντες όπως οι πολιτικές του κράτους στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης, τα ποσοστά αναπλήρωσης που δίνονταν και οι ασφαλιστικές εισφορές που πληρώνονται για κύρια και επικουρική σύνταξη που συντέλεσαν στην μέχρι τώρα ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης.

4.2 Δημοσιονομική προσέγγιση του συνταξιοδοτικού συστήματος

Το ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα ακολουθεί το διανεμητικό σύστημα χρηματοδότησης. Οι ετήσιες ασφαλιστικές εισφορές των εργαζομένων χρηματοδοτούν τις ετήσιες καταβαλλόμενες συντάξεις. Όπως προαναφέρθηκε, ο υποχρεωτικός πρώτος πυλώνας κύριας ασφάλισης στην Ελλάδα καλύπτει σχεδόν το 97% του πληθυσμού, ενώ οι ο δεύτερος και τρίτος πυλώνας είναι σχεδόν ανύπαρκτοι. Σε έκθεση του ο ΟΟΣΑ ήδη από το 2010 είχε αναφερθεί στις προκλήσεις που δέχεται το ελληνικό συνταξιοδοτικό

σύστημα λόγω της ταχείας γήρανσης του πληθυσμού όπου τα ποσοστά γονιμότητας είναι από τα χαμηλότερα των χωρών του ΟΟΣΑ και το προσδόκιμο ζωής είναι σχετικά υψηλό, σε συνδυασμό με την γενναιοδωρία του ασφαλιστικού συστήματος, που επηρεάζουν την οικονομική του βιωσιμότητα. Σύμφωνα με το διάγραμμα 4.1, στην Ελλάδα το 2009 τα ποσοστά αναπλήρωσης³⁵ είναι από τα πιο γενναιοδωρα στον ΟΟΣΑ. Έτσι με βάση το ισχύον τότε νομοθετικό πλαίσιο, ένας εργαζόμενος με είκοσι (20) χρόνια ασφάλισης μπορούσε να λάβει κατά μέσο όρο σύνταξη που αντιστοιχούσε στο 96% των αποδοχών του (σε ακαθάριστους όρους), σε σύγκριση με το μέσο όρο του ΟΟΣΑ που ήταν 59%. Ίδιες προσεγγίσεις για τα ποσοστά αναπλήρωσης καταγράφονται σε μελέτες των Zaidi (2010: 7), Καραβίτη (2011: 23) και ΟΟΣΑ (2011: 16).

Κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας βέβαια τα ποσοστά αναπλήρωσης βαίνουν μειούμενα ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής πειθαρχίας που επιβλήθηκε στη χώρα την εποχή των μνημονικών παρεμβάσεων για τη μείωση του δημόσιου χρέους που είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση της επιχορήγησης από τον κρατικό προϋπολογισμό προς τα ασφαλιστικά ταμεία .

Πηγή: ΟΑΣΑ (2010, 2021) , Ίδια Επεξεργασία

Διάγραμμα 4.1

Ποσοστά Αναπλήρωσης Συντάξεων

Σε συνταξιοδοτικά συστήματα τύπου Bismarck που αναπτύχθηκαν σε χώρες της νότιας Ευρώπης (Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Ισπανία), όπου το ποσοστό αναπλήρωσης

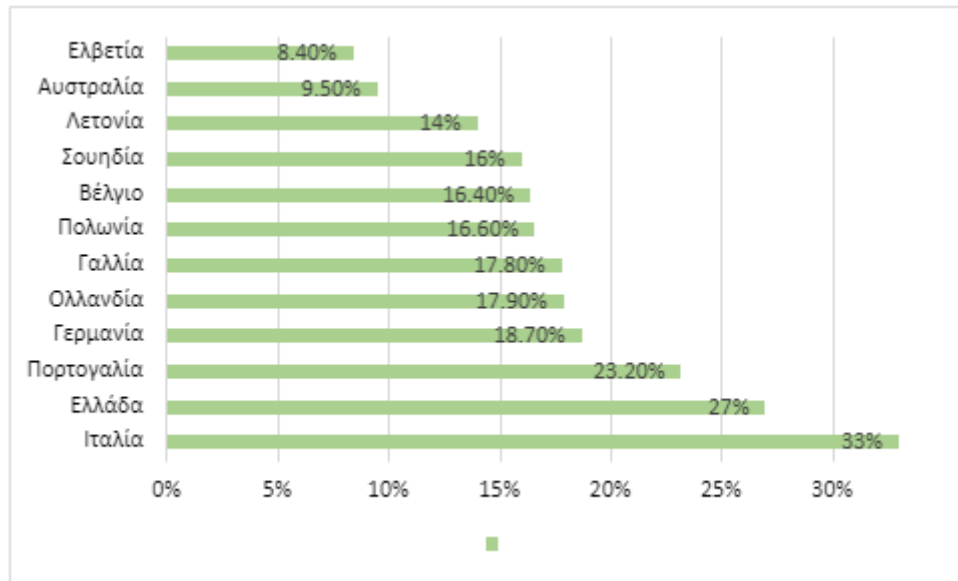
³⁵ δηλαδή ο λόγος αποδοχών του συνταξιούχου προς τις αποδοχές που λάμβανε ως εργαζόμενος

του 1^{ου} πυλώνα κύριας υποχρεωτικής ασφάλισης είναι υψηλό, δεν αφήνει περιθώρια ανάπτυξης της επαγγελματικής ασφάλισης. Βέβαια η μείωση των συντάξεων τα τελευταία χρόνια έδωσε τη δυνατότητα στο θεσμό να αποκτήσει τη δυναμική του. Ήδη από το 2016 μέχρι σήμερα στη χώρα μας έχουν δημιουργηθεί δεκαέξι (16) νέα ΙΕΣΠ στον ελληνικό χώρο. Ωστόσο η συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων τα τελευταία χρόνια, ως αποτέλεσμα της δημοσιονομικής προσαρμογής δεν αφήνει πολλά περιθώρια να δοθούν επιπλέον ασφαλιστικές εισφορές προς την επαγγελματική ασφάλιση.

Πρόσφατη μελέτη του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ (2019: 67) καταδεικνύει ότι κατά την περίοδο των Μνημονίων και στο πλαίσιο εξορθολογισμού των κρατικών δαπανών, που οι μισθοί και οι συντάξεις μειώνονταν και το ΑΕΠ της χώρας μεταξύ 2009-2019 μειώθηκε κατά 26%, το σύνολο των φορολογικών εσόδων αυξήθηκε ως ποσοστό του ΑΕΠ από 20,93% σε 26,45%, με παράλληλη αύξηση του ΕΝΦΙΑ (617,80%) και των Ειδικών Φόρων Κατανάλωσης. Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν μεταξύ 2009 και 2016 να μειωθεί το διάμεσο και ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα³⁶ κατά 35% από 11.500€ σε 7.500€.

Στην παραπάνω προσέγγιση της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος θα πρέπει να προστεθεί και ο παράγοντας των υψηλών ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται στον υποχρεωτικό πρώτο πυλώνα κύριας ασφάλισης. Όπως αποτυπώνεται στο διάγραμμα 4.2, οι υποχρεωτικές εισφορές για σύνταξη από μισθωτή εργασία αγγίζουν το 27 %, αποτελώντας ένα από τα υψηλότερα ποσοστά μετά την Ιταλία διεθνώς, με αποτέλεσμα το διαθέσιμο εισόδημα των εργαζομένων να συρρικνώνεται ακόμη περισσότερο.

³⁶ Το ισοδύναμο διαθέσιμο εισόδημα είναι το συνολικό εισόδημα ενός νοικοκυριού που είναι διαθέσιμο για αγορές και αποταμίευση, αφού αφαιρεθούν οι φόροι και άλλες κρατήσεις, προς τον αριθμό των μελών του νοικοκυριού που έχει μετατραπεί σε ισοδύναμο ανηλίκων, με βάση την κλίμακα του ΟΟΣΑ. (IOBE 2019 α: 67)

Πηγή: ΟΟΣΑ, Ε.Σ.Α³⁷ στο IOBE (2019), Ίδια Επεξεργασία

Διάγραμμα 4.2

Υποχρεωτικές ασφαλιστικές εισφορές

4.3 Πολιτικές στις συνταξιοδοτικές δαπάνες

Στις χώρες της Ε.Ε., η πολιτική προσέγγιση που ακολουθείται στην κοινωνική προστασία στο πλαίσιο των επιρροών των νεοφιλελεύθερων προσεγγίσεων, αφορά σε περικοπές κοινωνικών δικαιωμάτων και παροχών, σε μείωση της κρατικής χρηματοδότησης και γενικά σε μείωση του κράτους πρόνοιας. Στην Ελλάδα ωστόσο, οι πολιτικές ασφαλιστικής προστασίας που αναπτύχθηκαν τις τελευταίες δεκαετίες διαμορφώθηκαν στη βάση εθνικών αποφάσεων και προτεραιοτήτων (Σακελλαρόπουλος και Οικονόμου, 2006).

Κατά τους Leventi et Matsaganis (2015), σε μελέτη τους σχετικά με τις συνταξιοδοτικές δαπάνες που καταβλήθηκαν από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ κατά το έτος 2008, αναφέρεται ότι μεταφέρθηκαν από τον κρατικό προϋπολογισμό κατά μέσο όρο 49,3% για την πληρωμή συντάξεων δικαιούχων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, δηλαδή περίπου 50% των συντάξεων που κατέβαλε ο ασφαλιστικός φορέας στους δικαιούχους του αποτελούσαν χρήματα του κρατικού προϋπολογισμού. Ο κρατικός προϋπολογισμός, λίγο πριν την τρέχουσα κρίση, χρηματοδοτούσε μέσα από επιχορηγήσεις και κοινωνικούς πόρους,

³⁷ Εθνικές Στατιστικές Αρχές

περισσότερο από το μισό της συνολικής ετήσιας δαπάνης για συντάξεις, γεγονός που οδήγησε σε εκτροχιασμό την ελληνική οικονομία (Μητράκος 2016). Υπολογίζεται ότι 70% του δημόσιου χρέους που δημιουργήθηκε το χρονικό διάστημα μεταξύ 2001 ως 2010 αφορούσε σε χρηματοδότηση των επιχορηγήσεων σε συντάξεις (Τήνιος 2017).

Όπως αποτυπώνεται στον πίνακα 4.1, οι δαπάνες για συνταξιοδοτικές παροχές πριν την κρίση είχαν αυξητική πορεία και μετά το 2011 άρχισαν να μειώνονται. Με το ν. 2084/1992 (Α 165/7-10-1992), δόθηκε στο κράτος η δυνατότητα να συμμετέχει στη χρηματοδότηση των ασφαλιστικών ταμείων, καλύπτοντας τα ελλείμματα που δημιουργούνταν μεταξύ ασφαλιστικών εισφορών και συνταξιοδοτικών παροχών. Η συμμετοχή του κράτους όπως παρουσιάζεται, εμφανίζει σταδιακή αύξηση, η οποία καλύπτονταν με την αύξηση της φορολογίας.

Πίνακας 4.1

Εξέλιξη κρατικής συμμετοχής στη συνταξιοδοτική δαπάνη

Έτος	Συνταξιοδοτική δαπάνη Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης	Κρατική συμμετοχή στη συνταξιοδοτική δαπάνη των Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης
2000	11.759.788	660.267
2001	12.914.882	804.670
2002	14.232.818	1.120.062
2003	15.634.462	904.600
2004	17.568.631	999.292
2005	18.433.384	1.070.149
2006	20.086.020	1.238.147
2007	22.049.305	8.468.271
2008	23.655.295	11.030.915
2009	26.667.849	10.887.988

Πηγή: Κοινωνικός Προϋπολογισμός 2009

Από το 2010, οι συνταξιοδοτικές δαπάνες για την κάλυψη ελλειμμάτων, σε απόλυτα νούμερα, αυξήθηκαν από 2,7 δις ευρώ σε 3,6 δις ευρώ, σημειώνοντας αύξηση κατά 33,3% επιδεινώνοντας το δείκτη δημοσιονομικών ελλειμμάτων προς ΑΕΠ κατά 0,9 ποσοστιαία μονάδα, ως αποτέλεσμα της γενναιόδωρης κυβερνητικής πολιτικής η οποία

ωθούσε μεγάλο ποσοστό εργαζομένων σε καθεστώς συνταξιοδότησης, αυξάνοντας με αυτόν τον τρόπο τη συνολική δημόσια δαπάνη. (Γιαννίτσης 2016: 60-61) . Σημειώνεται ότι την περίοδο 2000-2015, τα ποσοστά που έχουν μεταφερθεί στους Φορείς Κοινωνικής Ασφάλισης κυμαίνονται μεταξύ 6,2% με 8,5% του ΑΕΠ, τα οποία σε οικονομικούς όρους αποτελούν ένα πολύ υψηλό ποσοστό του ΑΕΠ (Κανελλόπουλος, Χολέζας 2015). Οι όποιες προσπάθειες επίλυσης του ασφαλιστικού και αναζήτησης μέτρων για τη βιωσιμότητά του, για την οποία γίνονταν εκτεταμένες αναφορές από Διεθνείς Οργανισμούς, έπεφταν στο κενό. Λόγω των πελατειακών μηχανισμών παρέμβασης στα πολιτικά κόμματα, τα οποία προσπαθούσαν να ικανοποιήσουν τους ψηφοφόρους τους, δεν υπήρξε οργανωμένη και συνολική παρέμβαση ώστε να επιλυθούν τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κύρια υποχρεωτική ασφάλιση. Ως αποτέλεσμα, την περίοδο μεταξύ 2010 μέχρι 2016, από τον κρατικό προϋπολογισμό έχουν μεταφερθεί προς τα ασφαλιστικά ταμεία για την πληρωμή συντάξεων εκατό (100) δις ευρώ, περίπου εννέα (9) φορές περισσότερα από αυτά που χάθηκαν το 2012 για το PSI, χρήματα τα οποία καλούνται να πληρώσουν άμεσα οι φορολογούμενοι και έμμεσα οι νεότερες και επόμενες γενιές (Σαχινίδης 2016).

Κατά τον Pierson (2000), κάθε μεταρρύθμιση των συντάξεων είναι βαθμιαία και καθορίζεται έντονα από τα θεσμικά πρότυπα που επικρατούν στο συνταξιοδοτικό σύστημα σε κάθε χώρα, διατηρώντας και ενισχύοντας τη λογική που κληρονομήθηκε από το παρελθόν. Σε μια δημοκρατική χώρα, ένα ώριμο διανεμητικό σύστημα δεν μπορεί να αντικατασταθεί πλήρως από ένα χρηματοδοτούμενο σύστημα. Πρώτον γιατί η αντικατάστασή του θα υποχρέωνε τον σημερινό εργαζόμενο πληθυσμό να συνεισφέρει δυο φορές, μία για να πληρώσει τις συντάξεις των σημερινών συνταξιούχων και να συνεισφέρει σε ένα σύστημα για τη μελλοντική του σύνταξη. Δεύτερον, οι συνασπισμοί των συμφερόντων που συνδέονται με τα διανεμητικά συστήματα φαίνεται να έχουν επαρκή πολιτική επιρροή για να αποτρέπουν οποιαδήποτε ριζική μεταρρύθμιση.

4.4 Ανακεφαλαίωση

Το κράτος δεν έχει προβεί μέχρι σήμερα σε ουσιαστικές μεταρρυθμίσεις στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης ώστε να εντάξει τα ιδιωτικού τύπου επαγγελματικά σχήματα στο ισχύον συνταξιοδοτικό σύστημα. Αντίθετα οι πολιτικές που ακολουθήθηκαν, κυρίως μέχρι την κρίση χρέους αλλά και μετά χαρακτηρίζονταν από υψηλά ποσοστά

αναπλήρωσης, καθώς μέχρι πρόσφατα, το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα αναπλήρωνε σχετικά ικανοποιητικά το εισόδημα των συνταξιούχων. Οι πολιτικές αυτές οδήγησαν σε αύξηση των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών ταμείων τα οποία κάλυπτε ο κρατικός προϋπολογισμός, με αποτέλεσμα να μη υπάρχει χώρος να αναπτυχθεί η επαγγελματική ασφάλιση. Επίσης οι υψηλές ασφαλιστικές εισφορές που καλούνται να πληρώνουν οι εργοδότες και οι εργαζόμενοι για την κύρια και επικουρική υποχρεωτική ασφάλιση με την παράλληλη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματός τους στο πλαίσιο των μνημονειακών παρεμβάσεων, είχε σαν αποτέλεσμα να μην περισσεύουν πόροι για να διατεθούν στην επαγγελματική ασφάλιση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

Μεθοδολογία της έρευνας

5.1 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η διερεύνηση του ρόλου που διαδραματίζει η επαγγελματική ασφάλιση στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα και οι λόγοι για τους οποίους ο θεσμός δεν είναι αναπτυγμένος.

Στην προσπάθεια αυτή προσεγγίστηκαν οι απόψεις που έχουν οι υπάλληλοι του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. για το θεσμό, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση τους καθώς και οι απόψεις τους για την κοινωνική ασφάλιση. Διερευνήθηκε το κατά πόσο η γνώση του δημόσιου υποχρεωτικού συνταξιοδοτικού συστήματος και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει επηρεάζει τη στάση τους απέναντι στο θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης. Με αυτόν τον τρόπο σκιαγραφήθηκε το προφίλ των υπαλλήλων που ασφαλίζεται ή όχι σε ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης και που θεωρεί ή δεν θεωρεί ότι η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να αποτελέσει μια εναλλακτική λύση στο ασφαλιστικό πρόβλημα της χώρας.

5.2. Ερευνητικές υποθέσεις και ερευνητικά ερωτήματα

Οι ερευνητικές υποθέσεις που τέθηκαν κατά το σχεδιασμό έχουν ως εξής:

- Η ενημέρωση για το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης συνδέεται κατά κύριο λόγο με την υπηρεσία στην οποία υπηρετεί ο εργαζόμενος.
- Η γνώμη που έχουν οι υπάλληλοι για την επαγγελματική ασφάλιση διαφοροποιείται ανάλογα με το βαθμό κατανόησης των προβλημάτων που αντιμετωπίζει το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης.
- Οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων δεν έχουν προωθήσει το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης.
- Το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα ΤΕΑ δεν έχει συμβάλει στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν πριν τη διεξαγωγή της παρούσας έρευνας παρατίθενται ως ακολούθως:

- Ποιο είναι το προφίλ των υπαλλήλων που ασφαλίζονται σε επαγγελματικό ταμείο ή που θεωρούν ότι η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να συμβάλλει θετικά στα προβλήματα που αντιμετωπίζει το διανεμητικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης,
- Ποιοι παράγοντες επηρεάζουν τη στάση των υπαλλήλων απέναντι στο θεσμό,
- Πώς διαφοροποιείται η γνώμη που έχουν οι εργαζόμενοι για το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης ανάλογα με το βαθμό κατανόησης του δημόσιου ασφαλιστικού συστήματος και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει,
- Αν το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα επαγγελματικά ταμεία έχει συμβάλλει στην ανάπτυξη του θεσμού.

5.3. Σχεδιασμός της έρευνας

Ο βασικός προβληματισμός που προέκυψε κατά το σχεδιασμό της έρευνας ήταν αναφορικά με τη μέθοδο της έρευνας που θα ακολουθούσε προκειμένου να υπάρξει το καλύτερο αποτέλεσμα και να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν. Οι Σταλίκας και Κυριάζος (2019) αναγνωρίζουν τρεις τύπους πρωτογενούς έρευνας: την ποιοτική, την ποσοτική και την μεικτή μέθοδο. Συγκεκριμένα στην ποσοτική έρευνα τα δεδομένα χρησιμοποιούν προκαθορισμένους τρόπους μέσω των στατιστικών στοιχείων (Cresswell 2003), ενώ στην ποιοτική έρευνα τα δεδομένα που χρησιμοποιούνται δεν μετατρέπονται σε αριθμούς (Σταθακόπουλος 2005). Η μεικτή μέθοδος αποτελεί συνδυασμό ποσοτικής και ποιοτικής μεθόδου.

Για τη διεξαγωγή της παρούσας μελέτης χρησιμοποιήθηκε η πρωτογενής ποσοτική μέθοδος με τη χρήση ερωτηματολογίου και μετά την επεξεργασία του, ακολούθησε ποιοτική έρευνα με συνεντεύξεις σε στελέχη της δημόσιας διοίκησης που γνωρίζουν το χώρο της επαγγελματικής ασφάλισης καθώς και σε εκπροσώπους συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ..

5.4 Ερευνητικά εργαλεία

Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα είναι το ερωτηματολόγιο και οι συνεντεύξεις.

5.4.1 Ερωτηματολόγιο

Το ερωτηματολόγιο που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα έρευνα, το οποίο παρατίθεται στο παράρτημα Α της παρούσας διπλωματικής, σχεδιάστηκε ύστερα από την ανάλυση της ακαδημαϊκής βιβλιογραφίας. Κατόπιν αναζήτησης στη βιβλιογραφία δεν βρέθηκε ερωτηματολόγιο που να καλύπτει τα ερευνητικά ερωτήματα της προτεινόμενης μελέτης. Σχεδόν όλες οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν στην μελέτη, ήταν απόρροια της ανάλυσης του θεωρητικού πλαισίου με σκοπό την απάντηση των ερευνητικών ερωτημάτων. Συγκεκριμένα χρησιμοποιήθηκαν πηγές από το διαδίκτυο, επιστημονικές μελέτες και έρευνες από διεθνείς Οργανισμούς σχετικές με το αντικείμενο της επαγγελματικής ασφάλισης καθώς και σχετική βιβλιογραφία. Έτσι σχεδιάστηκε εκ νέου ένα δομημένο ερωτηματολόγιο είκοσι πέντε (25) κλειστών ερωτήσεων, το οποίο διήρκησε ένα περίπου μήνα και ολοκληρώθηκε στα τέλη Φεβρουαρίου 2021, περιελάμβανε τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα εξετάστηκαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, στο δεύτερο τμήμα εξετάστηκε ο βαθμός κατανόησης της κοινωνικής ασφάλισης και των προβλημάτων που αντιμετωπίζει και στην τρίτη ενότητα εξετάστηκε η γνώμη των εργαζομένων για το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση τους απέναντι στο θεσμό.

Οι ερωτήσεις σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση που αφορούσαν τη γνώση των ερωτώμενων αναφορικά με το διανεμητικό σύστημα και του ποσοστού ασφαλιστικών εισφορών που πληρώνουν στον ασφαλιστικό τους φορέα, επιλέχθηκαν από έρευνα της κοινής γνώμης που είχε διενεργηθεί το 2009 από τους Π. Τήνιο και Σ. Πουλάκη (Τήνιος 2010) για το ασφαλιστικό. Βασικός σκοπός της έρευνας ήταν να αποσαφηνιστεί αν η αντίληψη των ασφαλισμένων για το πώς λειτουργεί το σύστημα συντάξεων καθορίζει τη στάση τους απέναντι σε μεταρρυθμίσεις³⁸ και η γνώση για το ασφαλιστικό εξειδικεύτηκε σε δύο διαστάσεις:

³⁸Η μελέτη τους βασίστηκε σε ανάλογη μελέτη που είχε διεξαχθεί από τους Boeri et al. (2002, 2005) σε Γερμανία και Ιταλία.

- ❖ γενική κατανόηση του τρόπου λειτουργίας του ασφαλιστικού (αν είναι γνωστή η βασική αρχή του διανεμητικού)
- ❖ Ατομική γνώση της παραμέτρου του συστήματος που αφορά τον ίδιο τον ασφαλισμένο (γνώση του ποσοστού εισφοράς στο οποίο υπόκειται).

Για την μέτρηση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκε σε πολλές ερωτήσεις η κλίμακα Likert, με πενταβάθμια διαβάθμιση από «Διαφωνώ Απόλυτα» ως «Συμφωνώ Απόλυτα», χρησιμοποιήθηκαν διχοτομικές ερωτήσεις τύπου «Ναι», «Όχι» καθώς και ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών.

5.4.2 Συνεντεύξεις

Βασικό χαρακτηριστικό της ποιοτικής έρευνας είναι ότι πραγματοποιείται χωρίς να χρησιμοποιούνται αριθμητικά δεδομένα και μαθηματικοί υπολογισμοί (Hayes 1997). Κατά τους Ισάρη και Πουρκό (2015) διακρίνονται τρεις τρόποι συνέντευξης ανάλογα με τον βαθμό δόμησης και τυποποίησης της συνέντευξης από τον ερευνητή οι οποίες διαμορφώνονται σε :

- ✓ α) ημιδομημένες συνεντεύξεις εις βάθος,
- ✓ β) δομημένες συνεντεύξεις και
- ✓ γ) πλήρως δομημένες συνεντεύξεις.

Στην παρούσα έρευνα χρησιμοποιήθηκαν οι ημιδομημένες συνεντεύξεις εις βάθος με προκαθορισμένες ερωτήσεις οι οποίες σχεδιάστηκαν κατόπιν επισκόπησης της σχετικής βιβλιογραφίας προκειμένου να υπάρχει ένας οδηγός με τα σημαντικότερα θέματα που θα καλύπτονταν από τις συνεντεύξεις.

5.5 Συμμετέχοντες στην ποσοτική έρευνα

Μετά την ολοκλήρωσή του, το ερωτηματολόγιο μοιράστηκε πιλοτικά σε συναδέλφους με κριτήριο τη γνώση τους σε θέματα κοινωνικής και επαγγελματικής ασφάλισης με στόχο τον εντοπισμό τυχόν παρατηρήσεων και τη μέτρηση του χρόνου συμπλήρωσής του. Λαμβανομένου υπόψη ότι οι μόνιμοι υπάλληλοι του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων (ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.) είναι τετρακόσιοι ενενήντα εννέα (499), (εκτός των υπαλλήλων του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας οι οποίοι δεν διαθέτουν

υπηρεσιακά email), το ερωτηματολόγιο απεστάλη σε όλους τους υπαλλήλους και υποβλήθηκαν εκατό σαράντα επτά (147), τα οποία έγιναν αποδεκτά στο σύνολό τους.

Αν και η προσωπική διανομή του ερωτηματολογίου έχει περισσότερα πλεονεκτήματα λόγω της άμεσης επαφής με τους ερωτώμενους (Bell and Waters 2014), λόγω της πανδημίας COVID-19, το τελικό ερωτηματολόγιο, κατόπιν σχετικής εγκρίσεως για τη διανομή του στους εργαζόμενους της Υπηρεσίας από την αρμόδια Διεύθυνση του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. (Διεύθυνσης Υποστήριξης Ανθρώπινου Δυναμικού και Υπηρεσιών), απεστάλη μέσω της εφαρμογής Google forms στους υπηρεσιακούς λογαριασμούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των υπαλλήλων των κάτωθι υπηρεσιών του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.:

1. Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων
2. Γενική Διεύθυνση Διοικητικών Υπηρεσιών και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης
3. Γενική Διεύθυνση Οικονομικών Υπηρεσιών
4. Γενική Διεύθυνση Εργασιακών Σχέσεων, Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία και Ένταξης στην Εργασία
5. Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Ασφάλισης
6. Γενική Διεύθυνση Κοινωνικής Αλληλεγγύης
7. Αυτοτελή Τμήματα
8. Υπηρεσία συντονισμού.

5.6 Συμμετέχοντες στην ποιοτική έρευνα

Διερευνώντας περαιτέρω τα αποτελέσματα της ποσοτικής έρευνας διενεργήθηκε μία σειρά συνεντεύξεων με νυν και πρώην στελέχη του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων που έχουν εμπλακεί λόγω της ιδιότητας τους στην οργάνωση και εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν το νομοθετικό πλαίσιο των ΤΕΑ, με εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων του Υπουργείου. Συγκεκριμένα συζητήθηκαν με τα εξής πρόσωπα:

A. Το υπό εξέταση ερευνητικό ερώτημα για το πώς βλέπουν οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων το θεσμό, συζητήθηκε με τους κ.κ. Κιούλο Ηλία, Πρόεδρο της Ομοσπονδίας των Συλλόγων Υπαλλήλων Υπουργείου Εργασίας (ΟΣΥΠΕ) και Κούρκουλου Ελβίρα Πρόεδρο του Συλλόγου Υπαλλήλων του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ..

B. Το υπό εξέταση ερευνητικό ερώτημα για το εάν το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα επαγγελματικά ταμεία έχει συμβάλει στην ανάπτυξη του θεσμού, συζητήθηκε με τις κ.κ.

Αναγνώστου-Δεδούλη Άρτεμις, πρώην Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας και Στελλάτου Ιουλία, Διευθύντρια Πρόσθετης και Επαγγελματικής Ασφάλισης του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ..

5.7 Ανάλυση δεδομένων

Μετά την ηλεκτρονική καταχώρηση των απαντήσεων στο Google Forms από τους συμμετέχοντες, τα δεδομένα εισήχθησαν και αναλύθηκαν με το πρόγραμμα στατιστικών εφαρμογών SPSS έκδοσης 26,0 FOR WINDOWS. Χρησιμοποιήθηκαν απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%). Για τους ελέγχους ανεξαρτησίας, χρησιμοποιήθηκε το κριτήριο χ^2 (Pearson chi-square test) με επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας ορισμένο στο 5%.

5.8 Ερευνώμενη μονάδα: ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.

Λαμβάνοντας υπόψη την εμφάνιση του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης στη χώρα μας ως αποτέλεσμα των πιέσεων που δέχονται τα διανεμητικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης παγκοσμίως και της μικρής ανάπτυξης που εμφανίζει σε σχέση με άλλες χώρες της Ε.Ε., στην προτεινόμενη μελέτη θα προσεγγιστεί η γνώμη των υπαλλήλων του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. απέναντι στο θεσμό, αρμόδιου Υπουργείου για την εποπτεία των ανωτέρω ταμείων.

Το ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. συστάθηκε στις 14-10-1935 (Α 465/14-01-1935) και το ρυθμιστικό πλαίσιο λειτουργίας του δημοσιεύθηκε με τον Οργανισμό του στις 18-11-1935³⁹. Κύρια αποστολή του είναι να εφαρμόζει μέτρα εύρυθμης λειτουργίας της αγοράς εργασίας, προστασίας των εργαζομένων, δημιουργίας αποτελεσματικού μοντέλου κοινωνικής πρόνοιας και διασφάλισης της σταθερότητας του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης. Επίσης βασική αρμοδιότητά του αναφορικά με τα ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης που δραστηριοποιούνται στον ελληνικό χώρο είναι η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών Κανονισμών και Οδηγιών στην εσωτερική νομοθεσία ώστε να διασφαλίζεται η ομοιόμορφη εφαρμογή του ενωσιακού δικαίου.

³⁹ Αναγκαστικός Νόμος (ΦΕΚ Α 559/18.11.1935) «Περί Οργανισμού του Υπουργείου Εργασίας»

5.8.1.Αρμοδιότητες

Σύμφωνα με το άρθρο 1 του Π.Δ. 134/2017 (Α 168/6-11-2017) οι αρμοδιότητες του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. είναι οι εξής:

- η αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού και η ένταξη στην αγορά εργασίας των ανέργων και των κοινωνικά ευπαθών ομάδων
- η αντιμετώπιση κάθε μορφής παραβατικότητας στην αγορά εργασίας
- η προστασία των εργαζομένων από μορφές εργοδοτικής αυθαιρεσίας
- η προώθηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων
- η εκπόνηση πολιτικών για την ένταξη στην αγορά
- η προώθηση σταθερών και πλήρους απασχόλησης θέσεων εργασίας
- η διασφάλιση δίκαιου και ανταποδοτικού ασφαλιστικού συστήματος
- η προστασία των ευάλωτων ομάδων
- η διασφάλιση των όρων διαβίωσης των παιδιών
- η προώθηση της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας
- η ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών Κανονισμών και Οδηγιών στην εσωτερική νομοθεσία.

5.8.2.Οργανωτική Δομή

Η οργανωτική δομή του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. σε επίπεδο Γενικών Διευθύνσεων, όπως προκύπτει από τον Οργανισμό του (Π.Δ. 134/2017)⁴⁰ και όπως παρουσιάζεται στο Διάγραμμα 5.1 είναι η εξής:

⁴⁰Όπως προστέθηκε με: 1) το άρθρο 18 του ν.4529/2018 (ΦΕΚ Α 56)

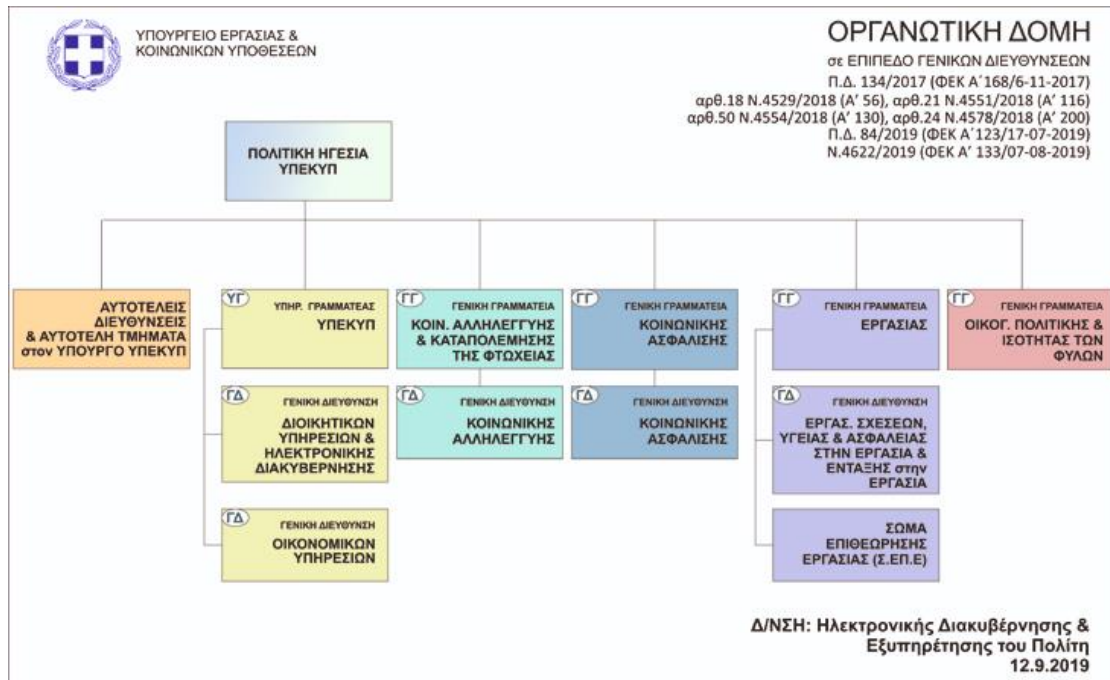
2) το άρθρο 21 του ν.4551/2018 (ΦΕΚ Α 116)

3) το άρθρο 50 του ν.4554/2018 (ΦΕΚ Α 130)

4) το άρθρο 24 του ν.4578/2018 (ΦΕΚ Α 200)

5) το Π.Δ. 84/2019 (ΦΕΚ Α 123)

6) το ν.4622/2019 (ΦΕΚ Α 133)

Διάγραμμα 5.1
Οργανωτική δομή ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.

Στην Κεντρική Υπηρεσία του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. υπάρχουν όλες οι ανωτέρω Γενικές Διευθύνσεις, αυτοτελείς Διευθύνσεις και αυτοτελή Τμήματα, οι Γενικές Γραμματείες και το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (Σ.ΕΠ.Ε.). Επικεφαλής της διοικητικής ιεραρχίας του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. είναι η Διοικητική Γραμματέας η οποία είναι υπεύθυνη για την εκτέλεση και τη διοικητική εφαρμογή της πολιτικής των Υπηρεσιών των οποίων προϊστάται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

Αποτελέσματα

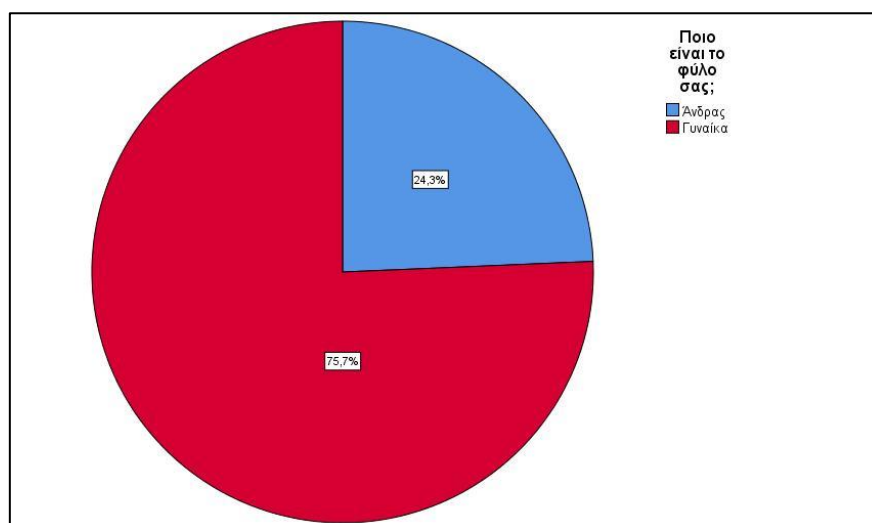
Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα που συγκεντρώθηκαν από την περιγραφική ανάλυση του ερωτηματολογίου καθώς και από την έρευνα που προέκυψε από τις συνεντεύξεις. Στις επόμενες ενότητες του κεφαλαίου, αποτυπώνονται τόσο σε διαγραμματική μορφή, όσο και σε Πίνακες περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης, οι οποίοι παρατίθενται στο Παράρτημα Β, αναλυτικά τα αποτελέσματα κάθε ερώτησης.

6.1 Αποτελέσματα βάσει των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν από την ποσοτική έρευνα

6.1.1 Δημογραφικά και άλλα χαρακτηριστικά του δείγματος

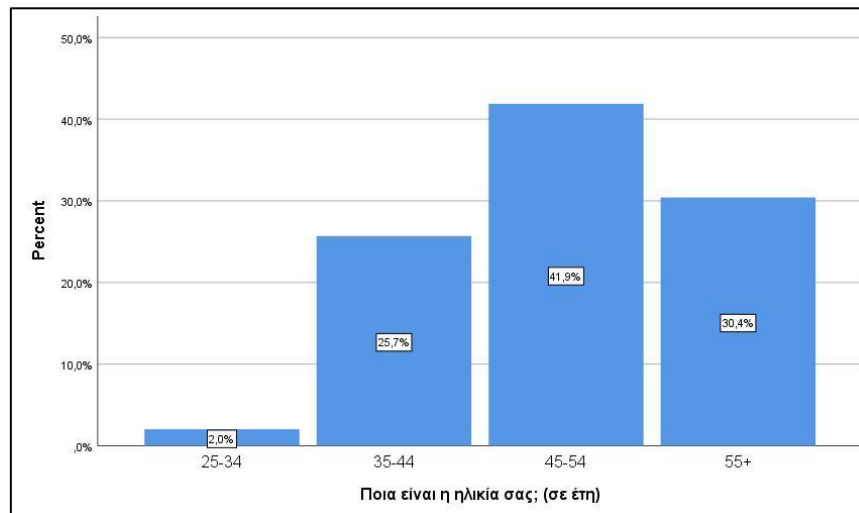
Το συγκεκριμένο υποκεφάλαιο αφορά στη διαγραμματική παρουσίαση των δημογραφικών χαρακτηριστικών των συμμετεχόντων εργαζόμενων στην παρούσα έρευνα καθώς και στην ερώτηση στόχο σχετικά με τους υπαλλήλους που απασχολούνται στην εργασία τους ή είχαν ασχοληθεί στο παρελθόν με θέματα κοινωνικής εργασίας.

Όπως παρατηρείται στο **Διάγραμμα 6.1**, 36 συμμετέχοντες (24,3%) ήταν άντρες και 112 γυναίκες (75,7%), δείγμα αντιπροσωπευτικό του συνολικού πληθυσμού καθώς οι άντρες εργαζόμενοι αντιπροσωπεύουν το 29% του πληθυσμού και οι γυναίκες ποσοστό 71%.

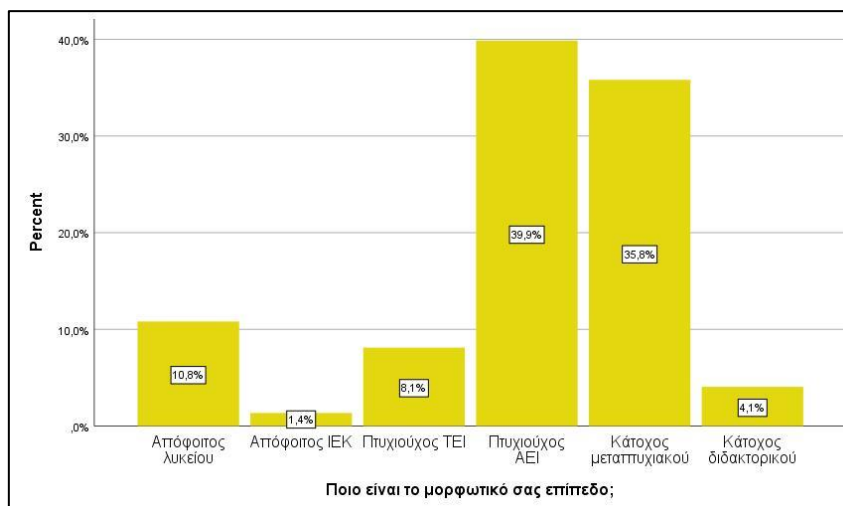
Διάγραμμα 6.1
Σχετικά με το φύλο των συμμετεχόντων

Ως προς την ηλικία των συμμετεχόντων, όπως εμφανίζεται στο **Διάγραμμα 6.2**, 3 συμμετέχοντες (2,0%) ήταν μεταξύ 25-34 ετών, 38 εργαζόμενοι (25,7%) μεταξύ 35-44 ετών, 62 συμμετέχοντες (41,9%) μεταξύ 45-54 ετών και 45 συμμετέχοντες (30,4%) άνω των 55 ετών.

Διάγραμμα 6.2
Σχετικά με την ηλικία των συμμετεχόντων

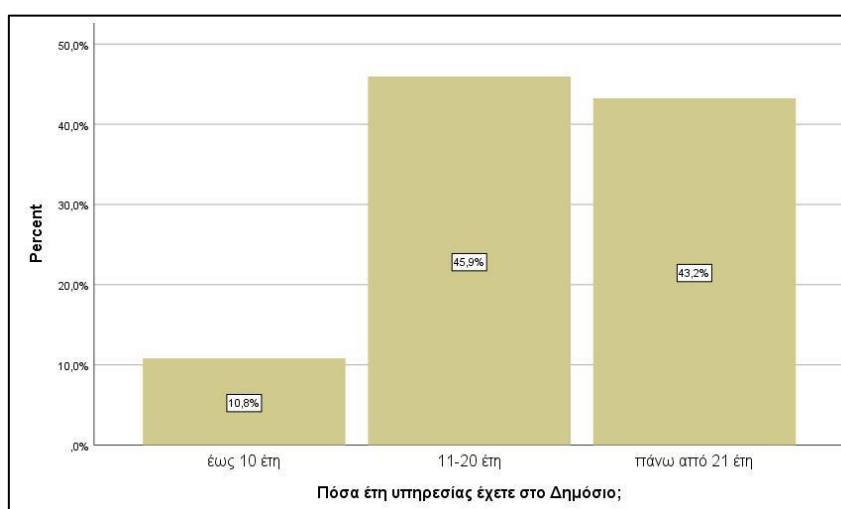
Ως προς το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων, όπως αποτυπώνεται στο **Διάγραμμα 6.3**, 16 συμμετέχοντες (2,0%) ήταν απόφοιτοι λυκείου, 2 εργαζόμενοι (1,4%) απόφοιτοι Ινστιτούτων Επαγγελματικής Κατάρτισης (Ι.Ε.Κ.), 12 συμμετέχοντες (8,1%) πτυχιούχοι Τεχνολογικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Τ.Ε.Ι.), 59 συμμετέχοντες (39,9%) πτυχιούχοι Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων (Α.Ε.Ι.), 53 συμμετέχοντες (35,8%) κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος και 6 συμμετέχοντες (4,1%) κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος.

Διάγραμμα 6.3

Σχετικά με το μορφωτικό επίπεδο των συμμετεχόντων

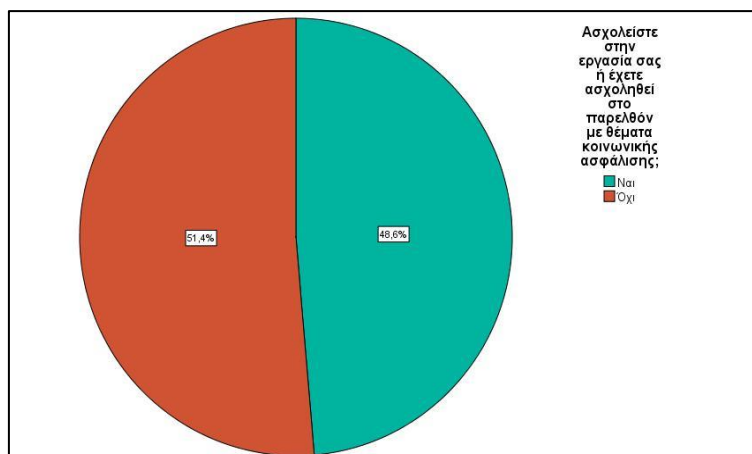
Ως προς τα έτη προϋπηρεσίας στο Δημόσιο των συμμετεχόντων, όπως εμφανίζεται στο **Διάγραμμα 6.4**, 16 συμμετέχοντες (10,8%) είχαν έως 10 έτη προϋπηρεσίας, 68 εργαζόμενοι (45,9%) 11-20 έτη και 64 συμμετέχοντες (43,2%) πάνω από 21 έτη προϋπηρεσίας.

Διάγραμμα 6.4

Σχετικά με τα έτη προϋπηρεσίας των συμμετεχόντων

Ως προς την ερώτηση σχετικά με το αν οι εργαζόμενοι ασχολούνται ή έχουν ασχοληθεί στο παρελθόν με θέματα κοινωνικής ασφάλισης, όπως παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.5**, 72 συμμετέχοντες (48,6%) απάντησαν θετικά ενώ 76 εργαζόμενοι (51,4%) απάντησαν αρνητικά.

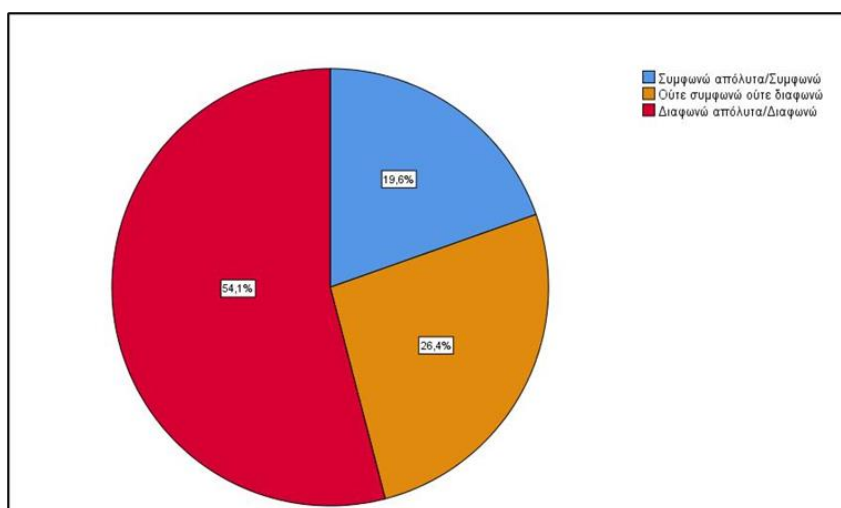

Διάγραμμα 6.5
Ποσοστό υπαλλήλων που έχει ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής εργασίας

6.1.2 Περιγραφική ανάλυση απόψεων σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση

Το παρόν υποκεφάλαιο αφορά στην περιγραφική ανάλυση των απόψεων σχετικά με την κοινωνική ασφάλιση.

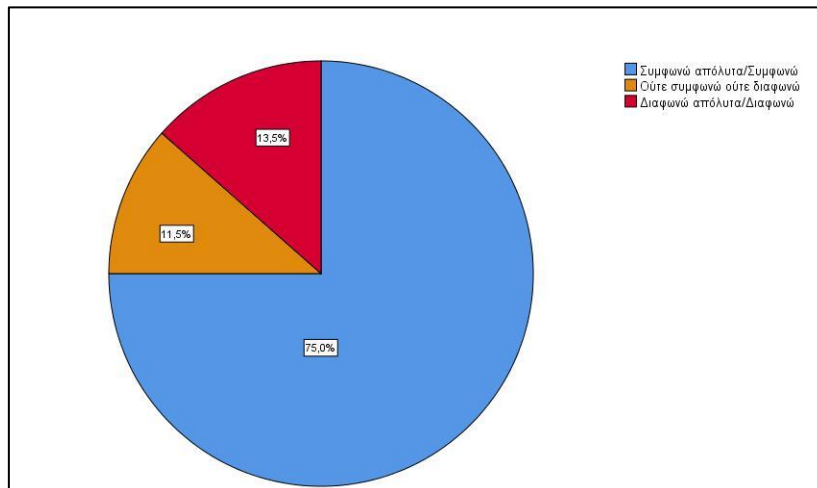
Σχετικά με την άποψη ότι «το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης» όπως εμφανίζεται στο **Διάγραμμα 6.6** (Π.Β.1)⁴¹, 29 συμμετέχοντες (19,6%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 39 (26,4%) είναι ουδέτεροι ενώ η πλειοψηφία (80 συμμετέχοντες, 54,1%) διαφωνούν.

Διάγραμμα 6.6
Βαθμός ικανοποίησης ως προς τη δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα

⁴¹ Πίνακας Π.Β.1 στο Παράρτημα Β

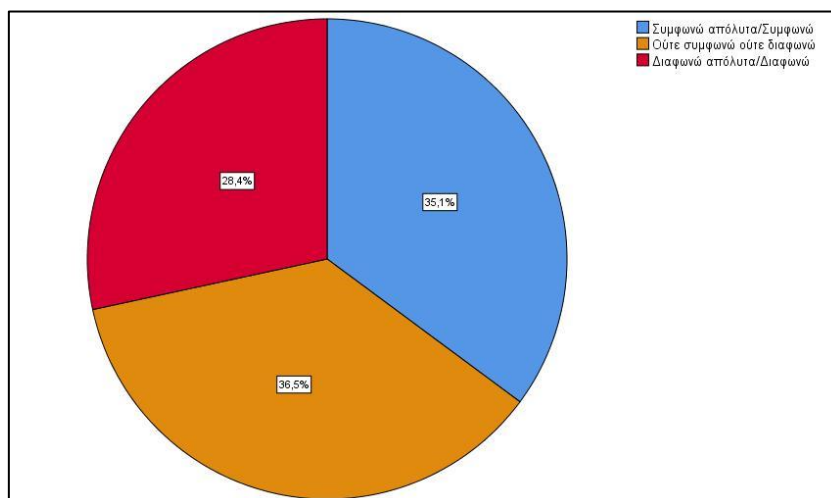
Σχετικά με την άποψη ότι «ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα είναι η δημογραφική γήρανση, δηλαδή η μείωση των γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών» όπως εμφανίζεται στο **Διάγραμμα 6.7**, (Π.Β.2), περίπου 7 στους 10 ερωτηθέντες (111 συμμετέχοντες σε ποσοστό 75,0%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 17 (11,5%) είναι ουδέτεροι ενώ 20 συμμετέχοντες (13,5%) διαφωνούν.

Διάγραμμα 6.7

Γνώμη υπαλλήλων για τη δημογραφική γήρανση

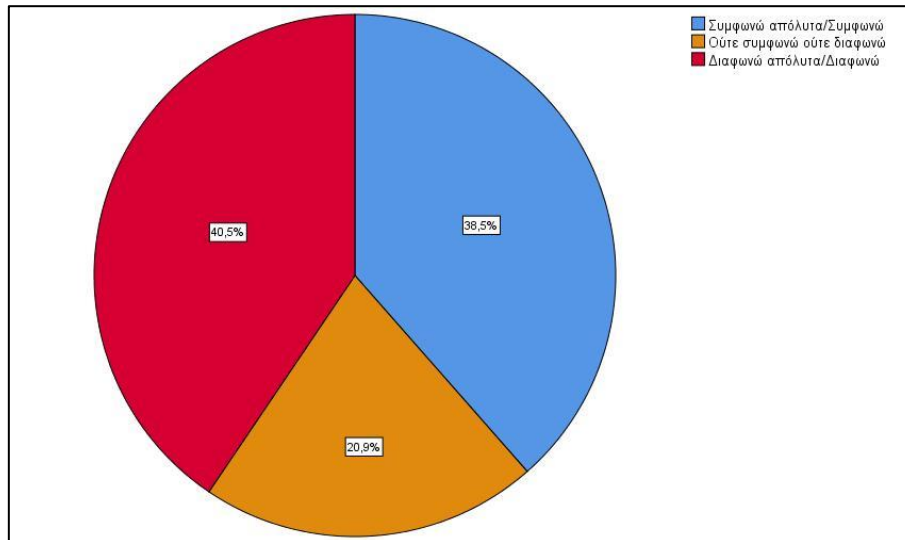
Σχετικά με την άποψη ότι «το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες» όπως παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.8** (Π.Β.3), 52 από τους συμμετέχοντες (σε ποσοστό 35,1%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 54 (36,5%) είναι ουδέτεροι ενώ 42 συμμετέχοντες (28,4%) διαφωνούν.

Διάγραμμα 6.8

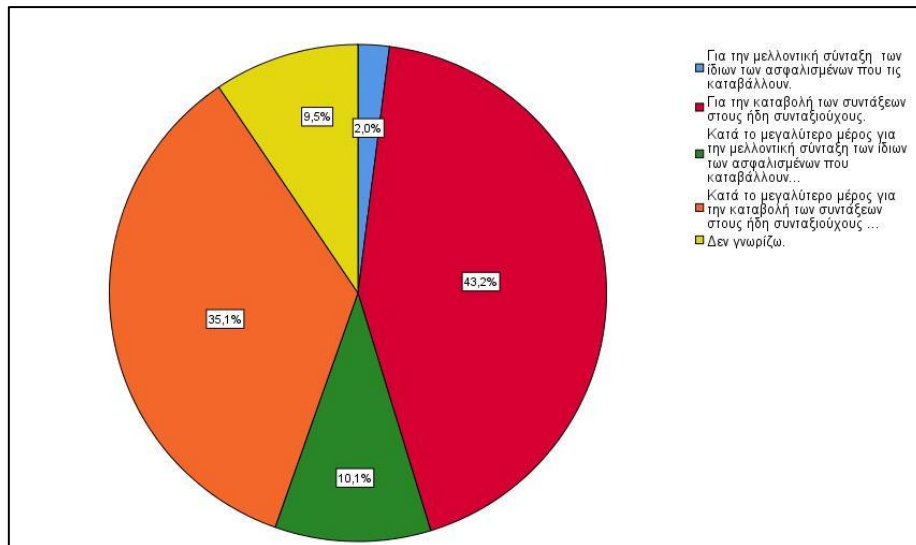
Γνώμη υπαλλήλων για το πόσο δαπανηρό είναι το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα

Σχετικά με την άποψη ότι «οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές» όπως αποτυπώνεται στο **Διάγραμμα 6.9** (Π.Β.4), 57 από τους συμμετέχοντες (38,5%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 31 (20,9%) είναι ουδέτεροι ενώ 60 συμμετέχοντες (40,5%) διαφωνούν.

Διάγραμμα 6.9
Γνώμη υπαλλήλων για την μεταφορά των οικονομικών επιβαρύνσεων στις επόμενες γενιές

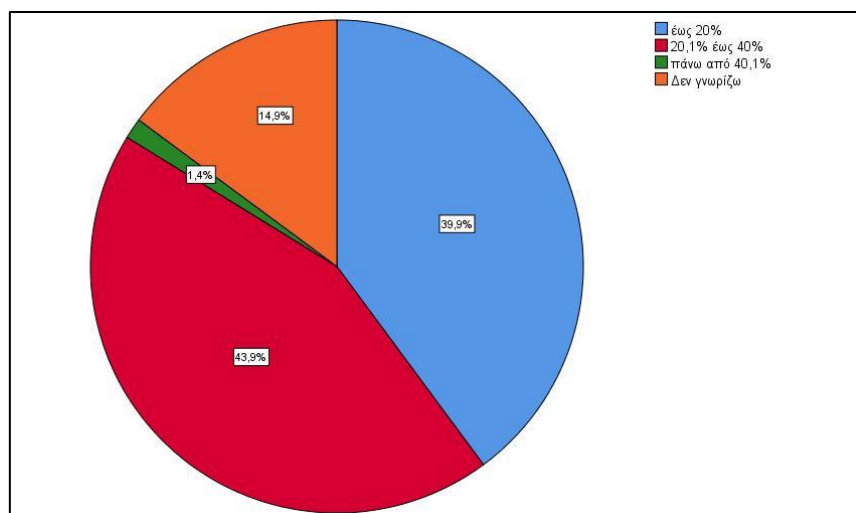
Σχετικά με την ερώτηση για το πως αξιοποιούνται οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι και οι εργοδότες σήμερα, όπως απεικονίζεται στο **Διάγραμμα 6.10** (Π.Β.5), 3 από τους ερωτώμενους (σε ποσοστό 2,0%) πιστεύουν για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που τις καταβάλλουν, 64 (43,2%) πιστεύουν για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους, 15 (10,1%) πιστεύουν ότι το μεγαλύτερο μέρος αξιοποιείται για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές και το υπόλοιπο για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους, 52 (35,1%) απάντησαν κατά το μεγαλύτερο μέρος για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους και το υπόλοιπο για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που τις καταβάλλουν, ενώ 14 (9,5%) συμμετέχοντες δεν είχαν άποψη επί του θέματος.

Διάγραμμα 6.10

Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει πώς χρηματοδοτείται το ασφαλιστικό σύστημα

Αναφορικά με την ερώτηση σχετικά με το ποσοστό του μισθού που παρακρατείται (εισφορές ασφαλισμένου) για την κύρια και επικουρική σύνταξη, όπως αποτυπώνεται στο **Διάγραμμα 6.11** (Π.Β.6), 59 από τους συμμετέχοντες (ποσοστό 39,9%) απάντησαν έως 20%, 65 συμμετέχοντες (43,9%) απάντησαν 20,1% έως 40%, 2 συμμετέχοντες (1,4%) απάντησαν πάνω από 40,1%, ενώ 22 (14,9%) συμμετέχοντες δεν είχαν άποψη επί του θέματος.

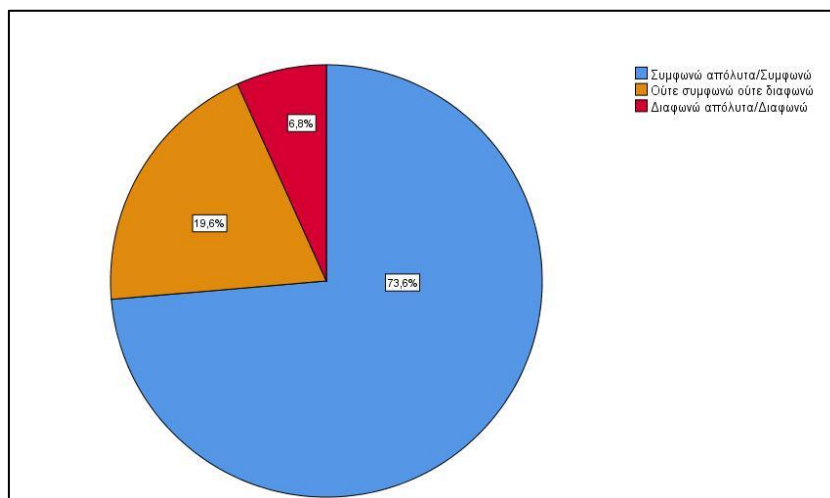

Διάγραμμα 6.11

Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει το καταβαλλόμενο ύψος των ασφαλιστικών του εισφορών

Σχετικά με την άποψη ότι «το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημοσίων ασφαλιστικών ταμείων» όπως

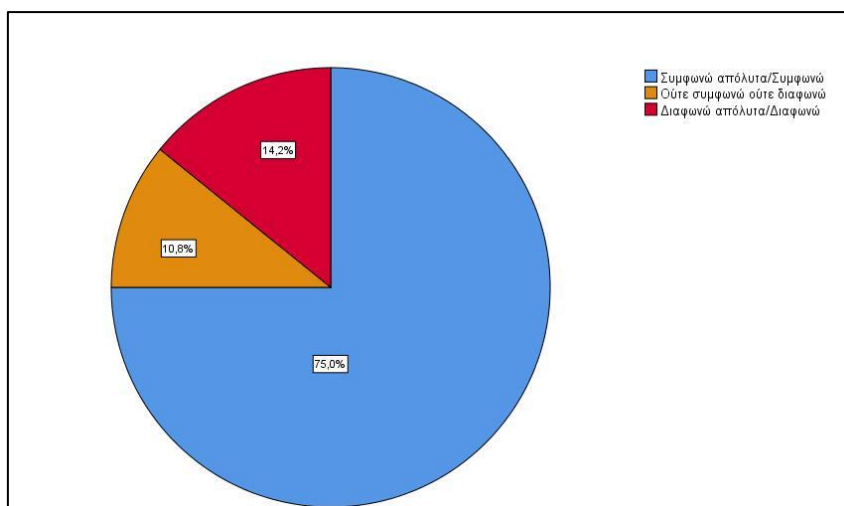
παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.12** (Π.Β.7), η πλειοψηφία των ερωτώμενων συμφωνεί με την άποψη αυτή, ήτοι 109 συμμετέχοντες (σε ποσοστό 73,7%), 29 (19,6%) είναι ουδέτεροι ενώ η μειοψηφία (10 συμμετέχοντες, 6,8%) διαφωνεί.

Διάγραμμα 6.12

Γνώμη των υπαλλήλων για την κάλυψη των ελλειμμάτων από το κράτος

Σχετικά με την άποψη ότι «η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του», όπως απεικονίζεται στο **Διάγραμμα 6.13** (Π.Β.8) η πλειοψηφία των συμμετεχόντων, ήτοι 111 ερωτώμενοι, (σε ποσοστό 75,0%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 16 (10,8%) είναι ουδέτεροι, ενώ η μειοψηφία (21 συμμετέχοντες, σε ποσοστό 14,2%) διαφωνούν.

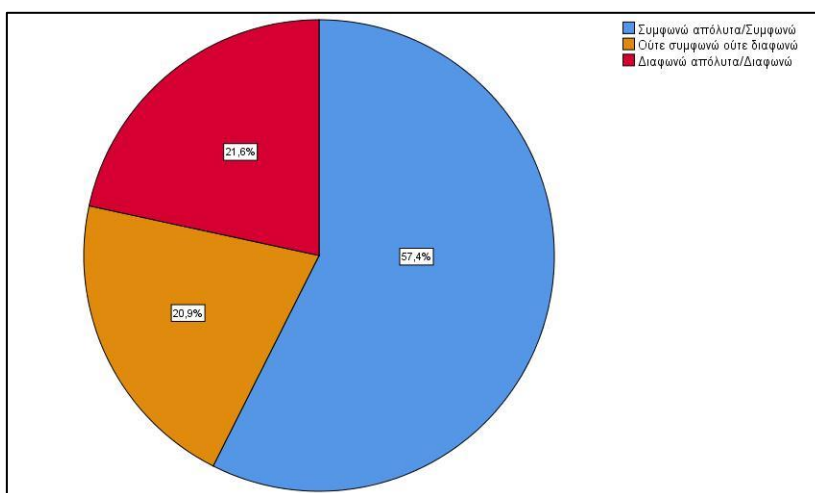
Διάγραμμα 6.13

Αίσθημα ασφάλειας από την κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων

6.1.3 Περιγραφική ανάλυση απόψεων σχετικά με την επαγγελματική ασφάλιση

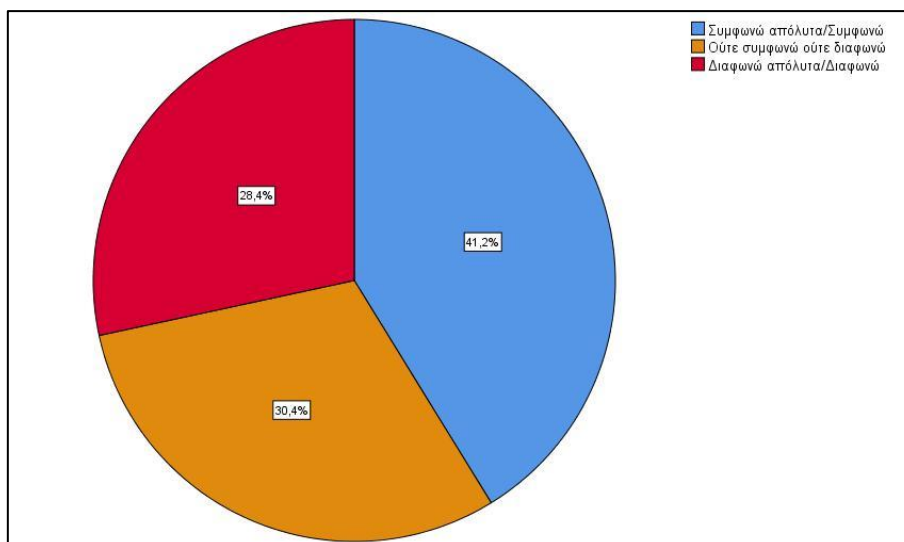
Το παρόν υποκεφάλαιο αφορά στην περιγραφική ανάλυση των απόψεων σχετικά με την επαγγελματική ασφάλιση.

Σχετικά με την άποψη ότι «λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία», όπως αποτυπώνεται στο **Διάγραμμα 6.14** (Π.Β.9), 85 συμμετέχοντες (σε ποσοστό 57,4%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 31 (20,9%) είναι ουδέτεροι ενώ 32 συμμετέχοντες (21,6%) διαφωνούν.

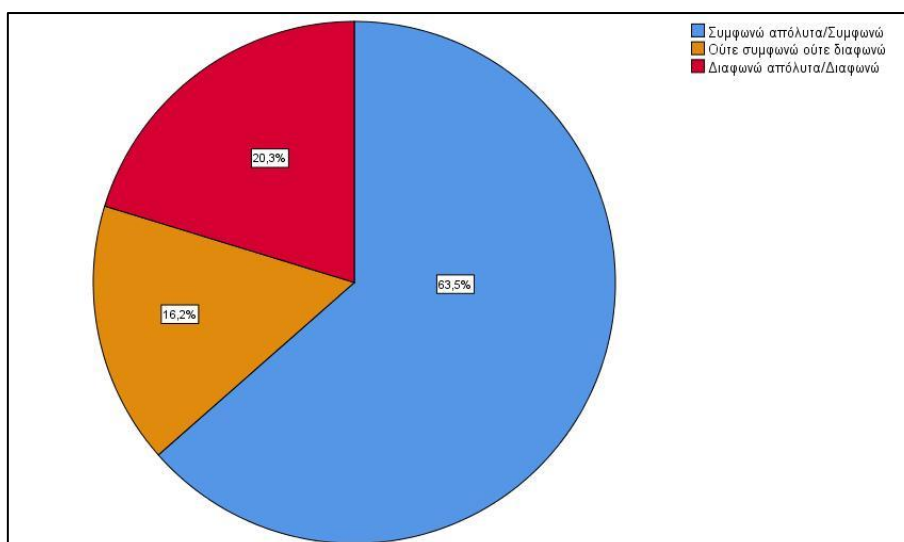
Διάγραμμα 6.14
Γνώμη των υπαλλήλων για την αναγκαιότητα της Επαγγελματικής Ασφάλισης στο μέλλον

Σχετικά με την άποψη ότι «οι δημογραφικές πιέσεις που δέχεται η υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση με την μείωση των γεννήσεων και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης» όπως αποτυπώνεται στο **Διάγραμμα 6.15** (Π.Β.10), η πλειοψηφία του δείγματος, ήτοι 61 συμμετέχοντες (41,2%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 45 (30,4%) είναι ουδέτεροι ενώ 42 συμμετέχοντες (28,4%) διαφωνούν.

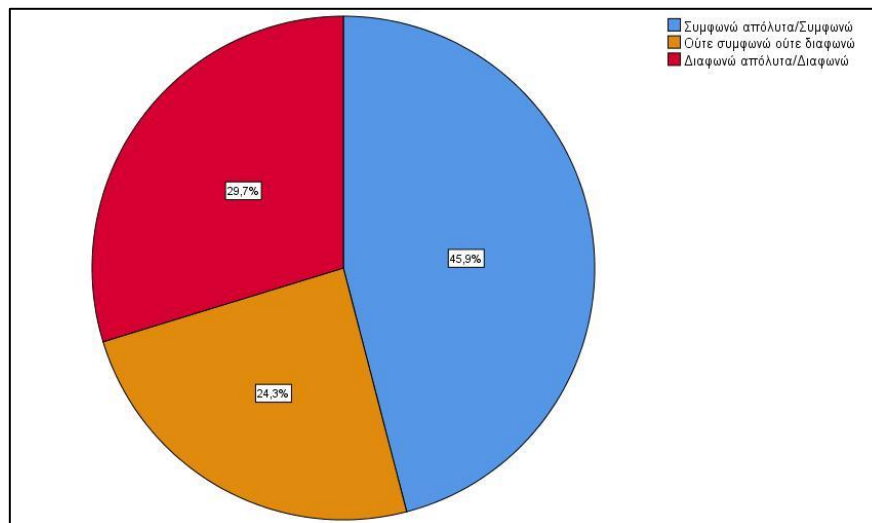
Διάγραμμα 6.15
Γνώμη των υπαλλήλων για την επαγγελματική ασφάλιση
και τις δημογραφικές πιέσεις

Σχετικά με την άποψη ότι «η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση» **Διάγραμμα 6.16** (Π.Β.11), η πλειοψηφία του δείγματος ήτοι 94 εργαζόμενοι (63,5%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 24 (16,2%) είναι ουδέτεροι ενώ 30 εργαζόμενοι (20,3%) διαφωνούν.

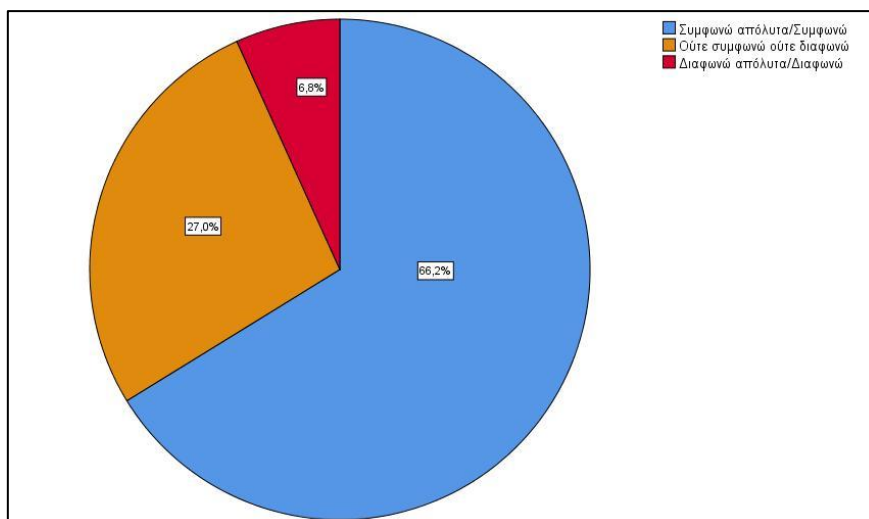
Διάγραμμα 6.16
Γνώμη των υπαλλήλων για το συμπληρωματικό ρόλο
της επαγγελματικής ασφάλισης

Σχετικά με την άποψη ότι «η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα - δηλαδή οι εισφορές που καταβάλλει ο εργαζόμενος επενδύονται και το συνολικό ποσό που συγκεντρώνεται το λαμβάνει στο τέλος του εργασιακού του βίου- δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης» όπως παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.17** (Π.Β.12), 68 συμμετέχοντες (46,0%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 36 (24,3%) είναι ουδέτεροι ενώ 44 συμμετέχοντες (29,7%) διαφωνούν.

Διάγραμμα 6.17
Βαθμός εμπιστοσύνης στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα

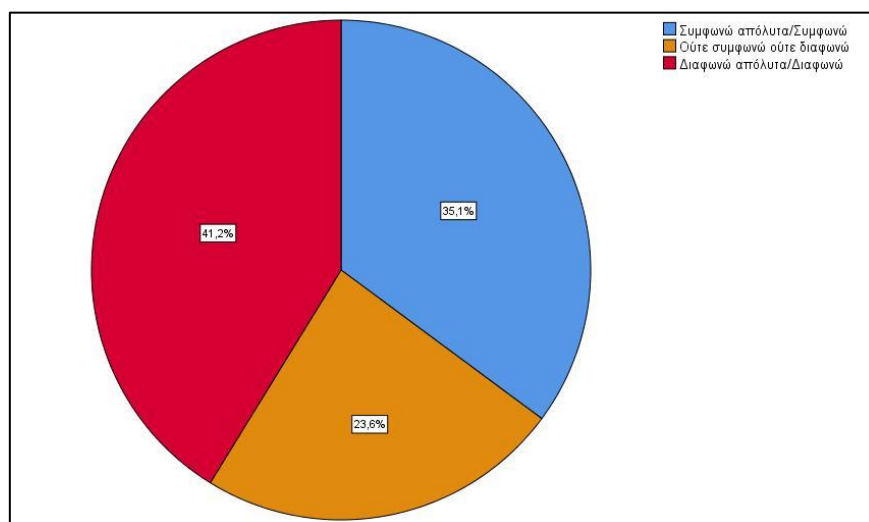
Σχετικά με την άποψη ότι «το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση» όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα 6.18** (Π.Β.13), η πλειοψηφία του δείγματος ήτοι 98 συμμετέχοντες (66,2%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 40 (27,0%) είναι ουδέτεροι ενώ 10 συμμετέχοντες (6,8%) διαφωνούν.

Διάγραμμα 6.18

Γνώμη των υπαλλήλων για το ρόλο των υψηλών ποσοστών ασφαλιστικών εισφορών στη μη δυνατότητα ασφάλισης σε ΤΕΑ

Σχετικά με την άποψη ότι «η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα», όπως απεικονίζεται στο **Διάγραμμα 6.19** (Π.Β.14), 52 συμμετέχοντες (35,1%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 35 (23,6%) είναι ουδέτεροι ενώ η πλειοψηφία (61 συμμετέχοντες σε ποσοστό 41,2%) διαφωνεί.

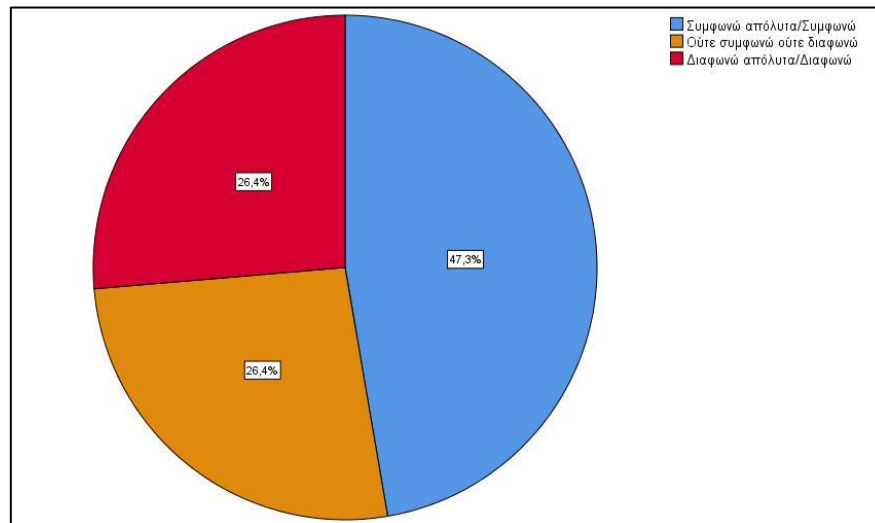

Διάγραμμα 6.19

Γνώμη των υπαλλήλων για εάν αποτελεί απειλή για το συνταξιοδοτικό σύστημα η επαγγελματική ασφάλιση

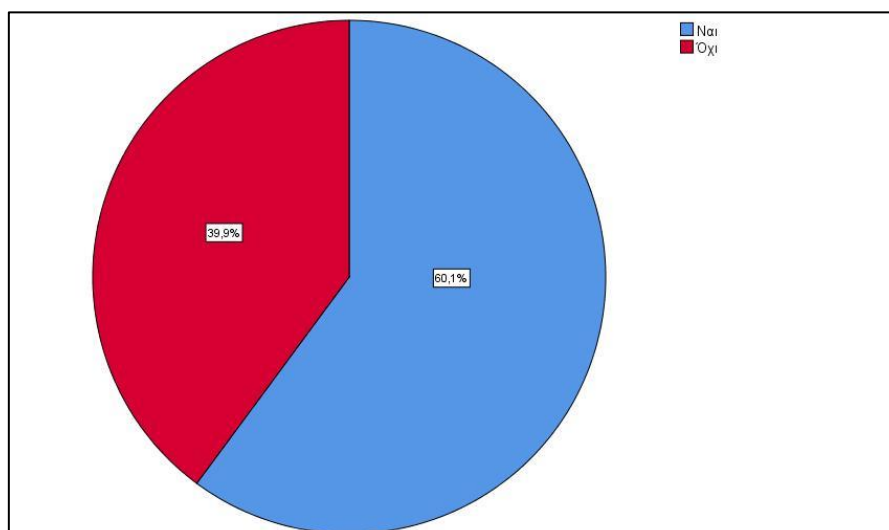
Σχετικά με την άποψη ότι «η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης.» **Διάγραμμα 6.20** (Π.Β.15), η πλειοψηφία

των ερωτώμενων (70 συμμετέχοντες, 47,3%) συμφωνούν με την άποψη αυτή, 39 (26,4%) είναι ουδέτεροι ενώ 39 συμμετέχοντες (26,4%) διαφωνούν.

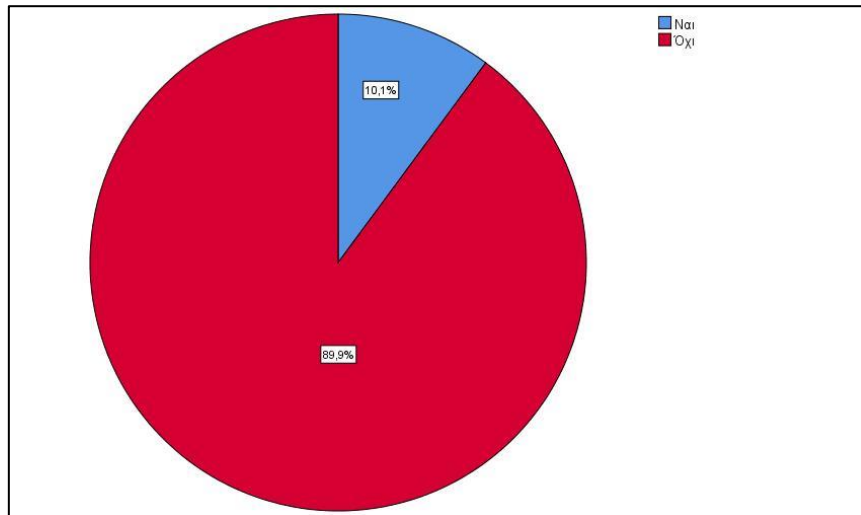
Διάγραμμα 6.20
Γνώμη των υπαλλήλων για την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης από τα ΤΕΑ

Σχετικά με την ερώτηση «Γνωρίζετε ότι ως δημόσιος υπάλληλος μπορείτε να ασφαλιστείτε για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο», όπως φαίνεται στο **Διάγραμμα 6.21** (Π.Β.16), η πλειοψηφία του δείγματος, ήτοι 89 εργαζόμενοι (60,1%) απάντησαν θετικά, ενώ 59 εργαζόμενοι (39,9%) απάντησαν αρνητικά.

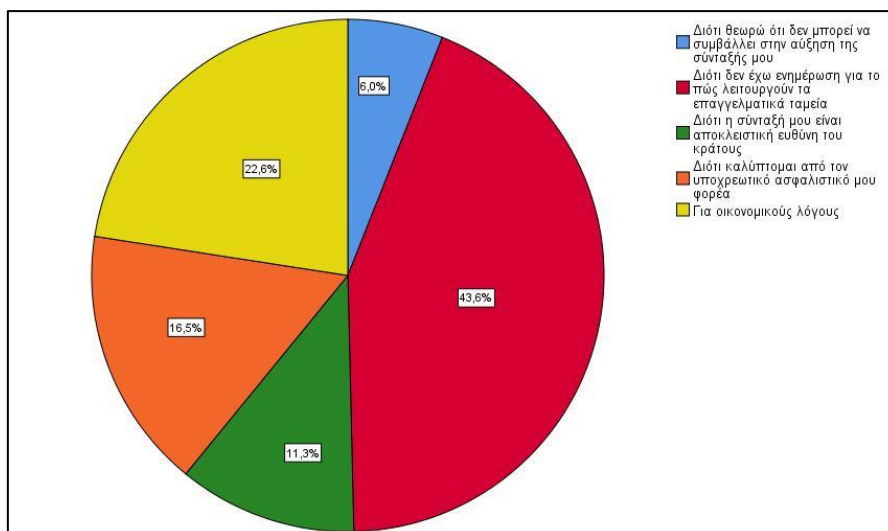
Διάγραμμα 6.21
Ποσοστό υπαλλήλων που γνωρίζει ότι μπορεί να ασφαλιστεί σε ΤΕΑ

Σχετικά με την ερώτηση «Ασφαλίζεστε στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου Οικονομικών (ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ), στο οποίο μπορούν να ασφαλιστούν δημόσιοι υπάλληλοι», όπως παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.22** (Π.Β.17), 15 ερωτώμενοι (10,1%) απάντησαν θετικά, ενώ η πλειοψηφία του δείγματος, ήτοι 133 συμμετέχοντες (89,9%) απάντησαν αρνητικά.

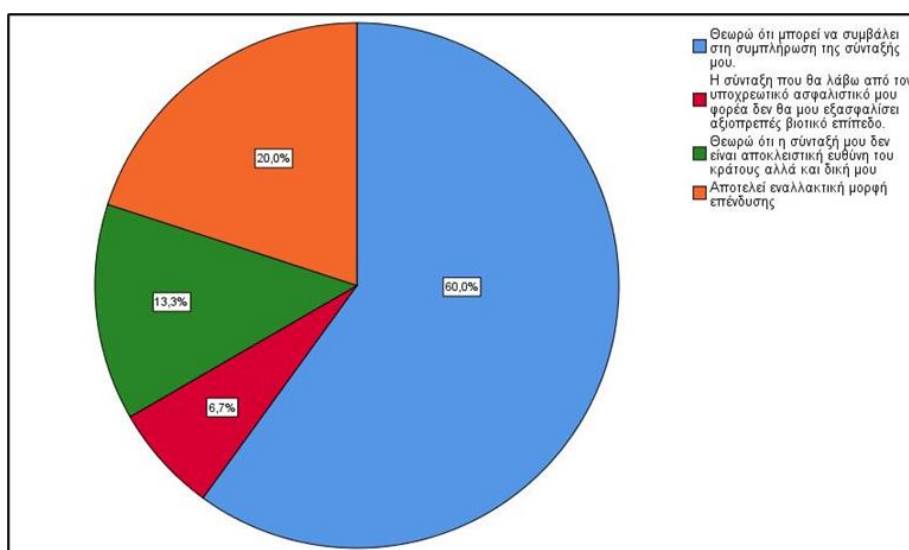
Διάγραμμα 6.22
Ποσοστό υπαλλήλων που ασφαλίζεται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ

Σχετικά με την τους λόγους που δεν ασφαλίζονται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ, όπως αποτυπώνεται στο **Διάγραμμα 6.23** (Π.Β.18), 8 ερωτώμενοι (6,0%) θεωρούν ότι δεν μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της σύνταξής τους, 58 εργαζόμενοι (43,6%) δεν γνωρίζουν πώς λειτουργούν τα επαγγελματικά ταμεία, 15 συμμετέχοντες (11,3%) θεωρούν ότι η σύνταξή τους είναι αποκλειστική ευθύνη του κράτους, 22 ερωτώμενοι (16,5%) καλύπτονται από τον υποχρεωτικό ασφαλιστικό τους φορέα, ενώ 30 (22,6%) δεν ασφαλίζονται για οικονομικούς λόγους. Το δείγμα σε αυτήν την ανάλυση ήταν 133 άτομα, όσοι δηλαδή απάντησαν ότι δεν ασφαλίζονται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ.

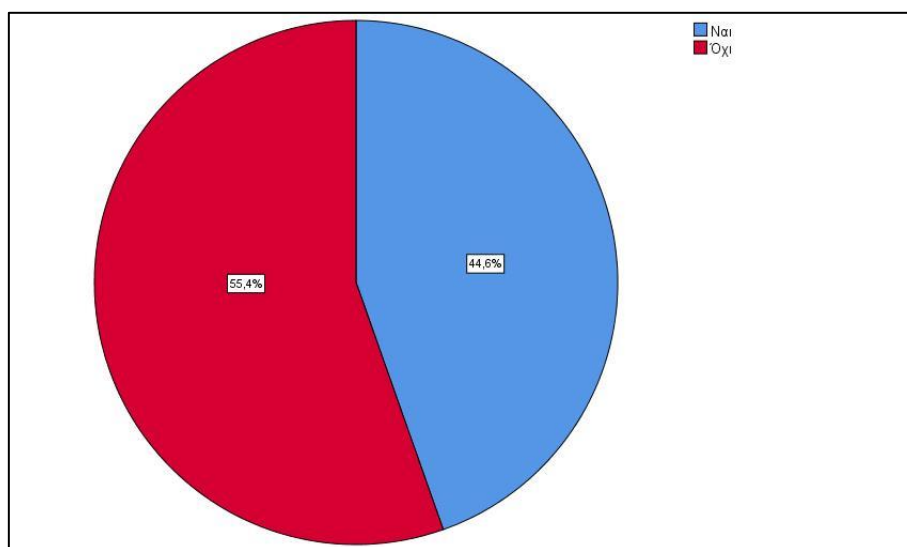
Διάγραμμα 6.23
Λόγοι για του οποίους οι υπάλληλοι δεν ασφαλίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ

Σχετικά με την τους λόγους που ασφαλίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ, όπως παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.24** (Π.Β.19), 9 από τους εργαζόμενους (σε ποσοστό 60,0%) θεωρούν ότι μπορεί να συμβάλει στη συμπλήρωση της σύνταξής τους, 1 εργαζόμενος (6,7%) θεωρεί ότι η σύνταξη που θα λάβει από τον υποχρεωτικό ασφαλιστικό του φορέα δεν θα του εξασφαλίσει αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, 2 συμμετέχοντες (13,3%) θεωρούν ότι η σύνταξή τους είναι και προσωπική τους ευθύνη και όχι μόνο ευθύνη του κράτους και 3 ερωτώμενοι (20,0%) απάντησαν ότι αποτελεί εναλλακτική μορφή επένδυσης. Το δείγμα σε αυτήν την ανάλυση ήταν 15 άτομα, όσοι απάντησαν πως ασφαλίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ.

Διάγραμμα 6.24
Λόγοι για του οποίους οι υπάλληλοι ασφαλίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ

Σχετικά με την ερώτηση ότι «έχει ανακοινωθεί από την κυβέρνηση ότι θα μειωθούν τα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών του πρώτου πυλώνα υποχρεωτικής δημόσιας ασφάλισης, θα χρησιμοποιούσατε αυτό το ποσό προκειμένου να ασφαλιστείτε σε ένα επαγγελματικό ταμείο» όπως παρουσιάζεται στο **Διάγραμμα 6.25** (Π.Β.20), 66 συμμετέχοντες (44,6%) απάντησαν θετικά ενώ η πλειοψηφία του δείγματος, ήτοι 82 συμμετέχοντες (55,4%) απάντησαν αρνητικά.

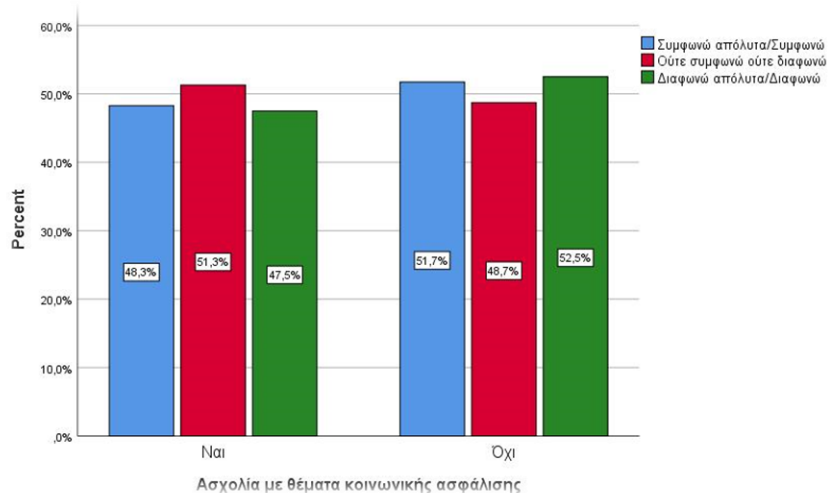

Διάγραμμα 6.25
Γνώμη των υπαλλήλων για την πιθανότητα ασφάλισης σε ΤΕΑ αν μειωθούν οι ασφαλιστικές εισφορές

6.1.4 Διαφοροποίηση απόψεων ανάλογα με την ενασχόληση με θέματα κοινωνική ασφάλισης

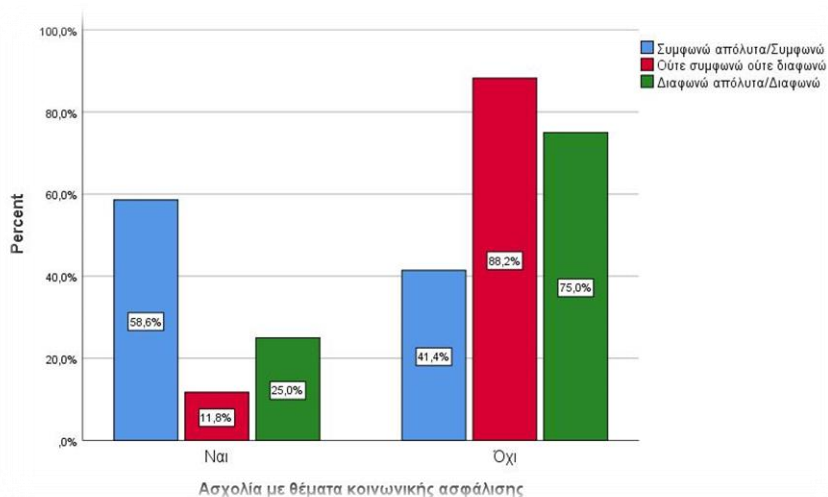
Το παρόν υποκεφάλαιο αφορά στους ελέγχους ανεξαρτησίας των απόψεων ως προς εάν ο ερωτώμενος ασχολείται στην εργασία του ή έχει ασχοληθεί στο παρελθόν με θέματα κοινωνικής ασφάλισης.

Στο **Διάγραμμα 6.26** (Π.Β.21) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. **Δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,927$) δηλαδή αυτές οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

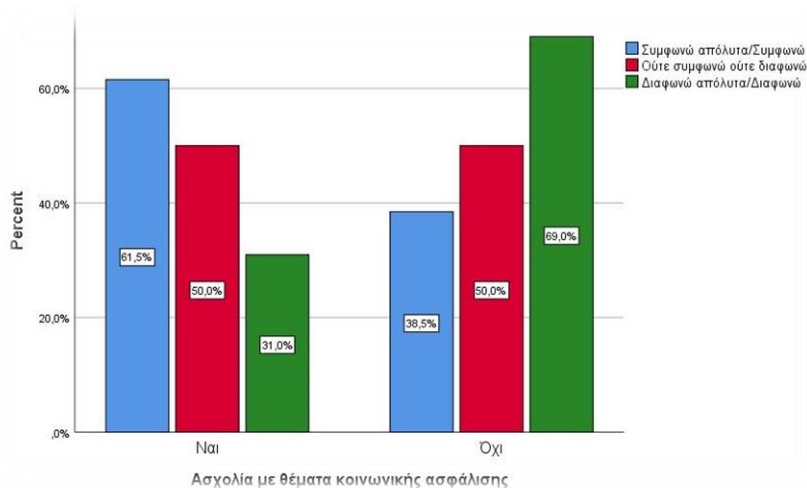
Διάγραμμα 6.26
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ικανοποίησης από το ασφαλιστικό σύστημα

Στο **Διάγραμμα 6.27** (Π.Β.22) απεικονίζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν οι δημογραφικές πιέσεις είναι από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p < ,001$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης πιστεύουν πως ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα του δημόσιου συνταξιοδοτικού συστήματος είναι η δημογραφική γήρανση (58,6%) ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί είναι ουδέτεροι (88,2%) ή διαφωνούν (75,0%).

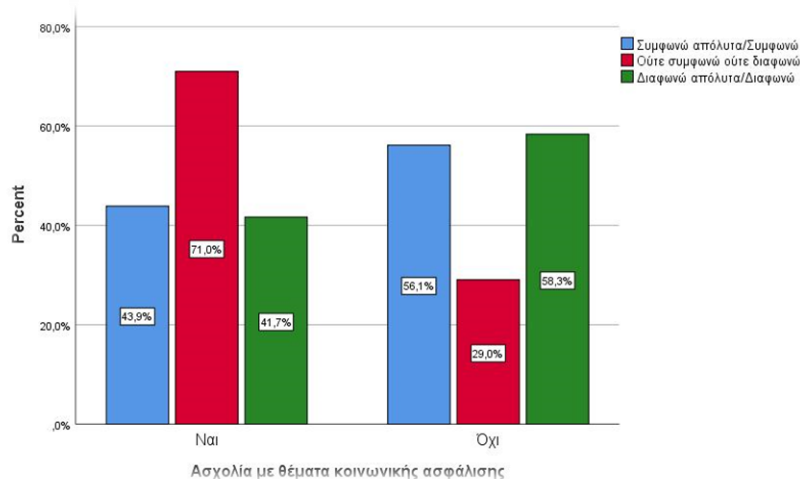
Διάγραμμα 6.27
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δημογραφικές πιέσεις στο συνταξιοδοτικό σύστημα

Στο **Διάγραμμα 6.28** (Π.Β.23) αποτυπώνεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν πιστεύουν πως το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,013$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης συμφωνούν πως το δημόσιο συνταξιοδοτικό είναι δαπανηρό (61,5%) ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί απάντησαν κατά κύριο λόγο πως διαφωνούν (69,0%).

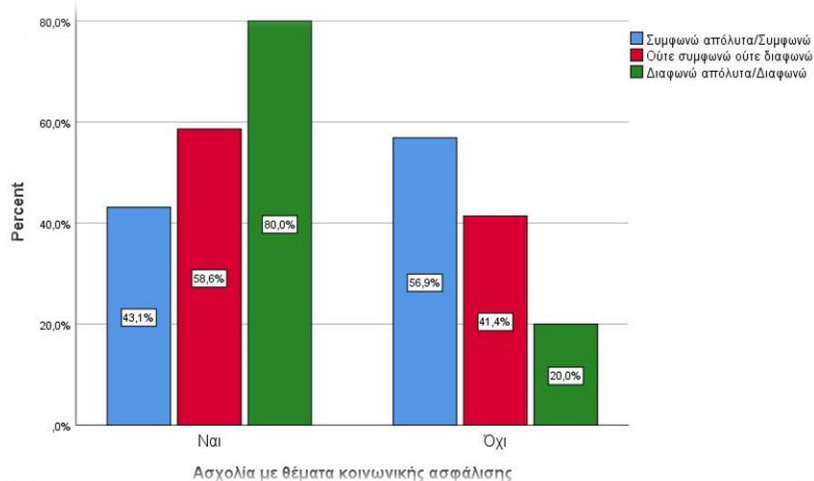
Διάγραμμα 6.28
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και απόψεις για τις δαπάνες του συνταξιοδοτικού συστήματος

Στο **Διάγραμμα 6.29** (Π.Β.24) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,019$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης είναι ουδέτεροι στην άποψη πως οι οικονομικές επιβαρύνσεις πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές (71,0%) ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί απάντησαν κατά κύριο λόγο πως είναι θετικοί (56,3%) ή αρνητικοί (58,3%).

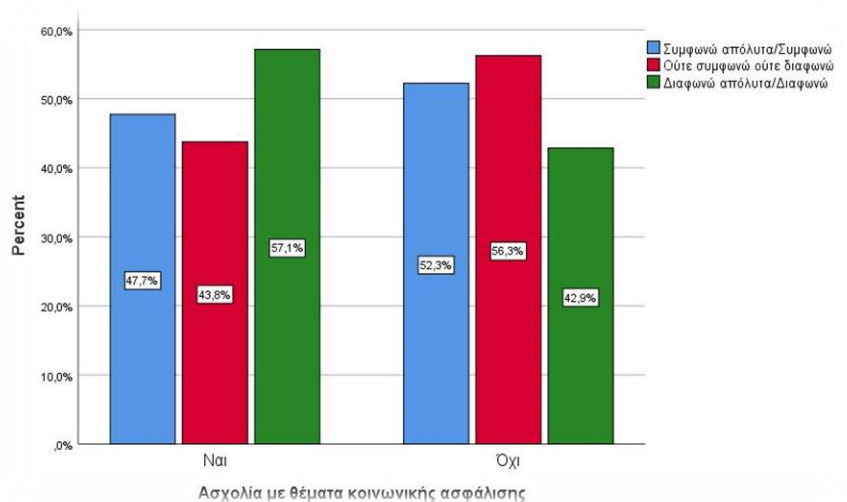
Διάγραμμα 6.29
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την επιβάρυνση των επόμενων γενεών

Στο **Διάγραμμα 6.30** (Π.Β.25) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημόσιων ασφαλιστικών ταμείων και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,040$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης διαφωνούν στην άποψη πως το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημόσιων ασφαλιστικών ταμείων (80,0%) ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί απάντησαν κατά κύριο λόγο πως συμφωνούν (56,9%) ή είναι ουδέτεροι (41,4%).

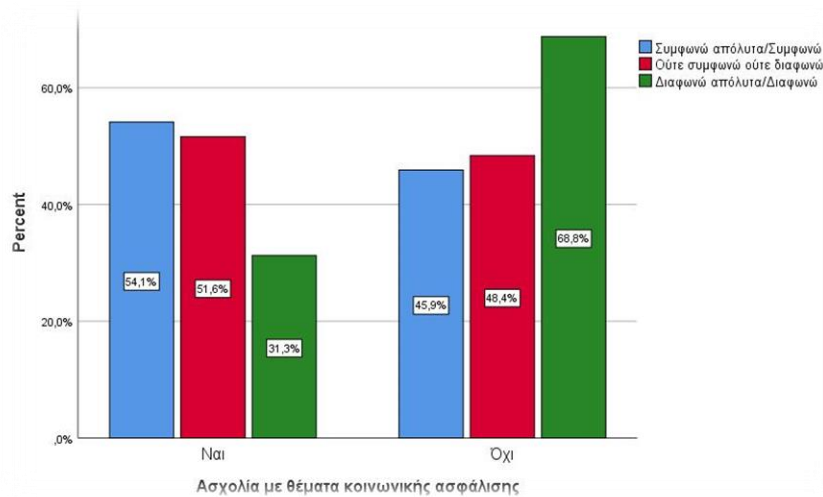
Διάγραμμα 6.30
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την κάλυψη των ελλειμμάτων από το κράτος

Στο **Διάγραμμα 6.31** (Π.Β.26) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. **Δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,672$) δηλαδή αυτές οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

Διάγραμμα 6.31
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλειας από την κρατική εγγύηση

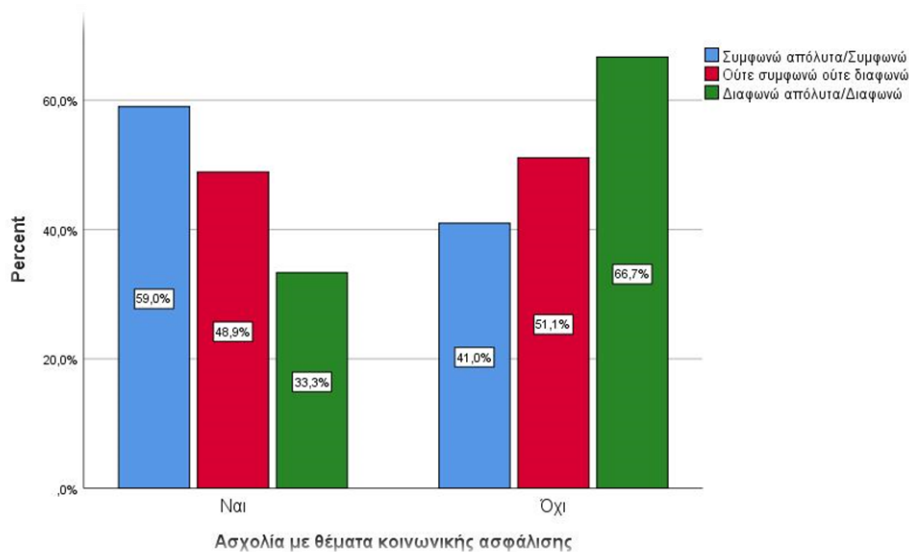
Στο **Διάγραμμα 6.32** (Π.Β.27) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. **Δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,082$) δηλαδή αυτές οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

Διάγραμμα 6.32

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την αναγκαιότητα της επαγγελματικής ασφάλισης

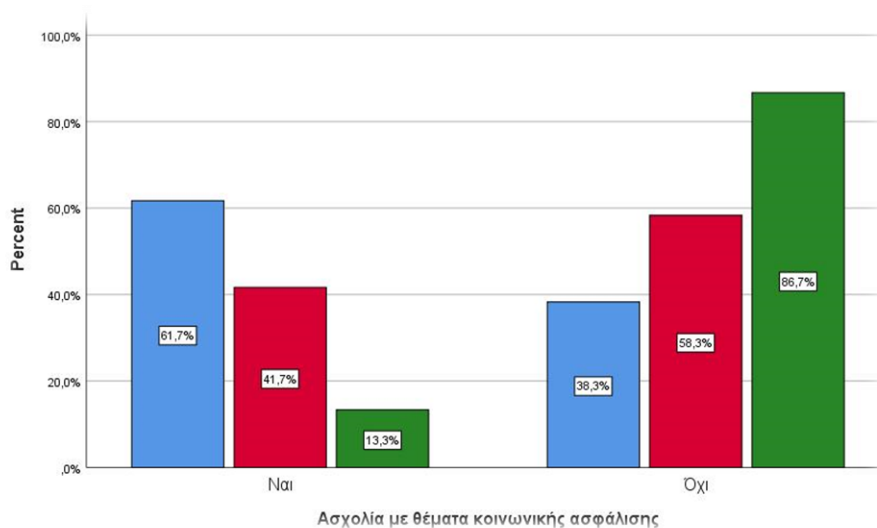
Στο **Διάγραμμα 6.33** (Π.Β.28) αποτυπώνεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν οι δημογραφικές πιέσεις που δέχεται η υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,037$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης συμφωνούν με την άποψη αυτή (59,0%) και είναι ουδέτεροι το 48,9% ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί κατά κύριο λόγο διαφωνούν (66,7%) ή είναι ουδέτεροι (51,1%).

Διάγραμμα 6.33

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις δημογραφικές πιέσεις

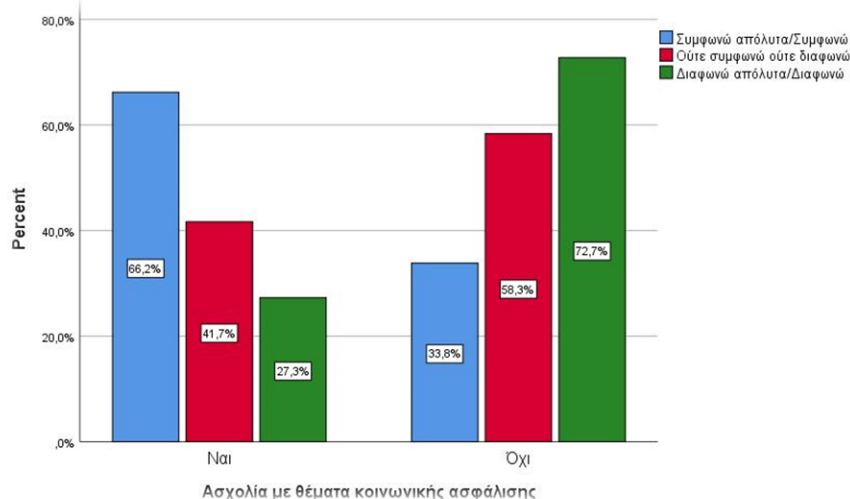
Στο **Διάγραμμα 6.34** (Π.Β.29) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p < ,001$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης συμφωνούν με την άποψη αυτή (61,7%) ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί κατά κύριο λόγο διαφωνούν (86,7%), ή είναι ουδέτεροι (58,3%) .

Διάγραμμα 6.34

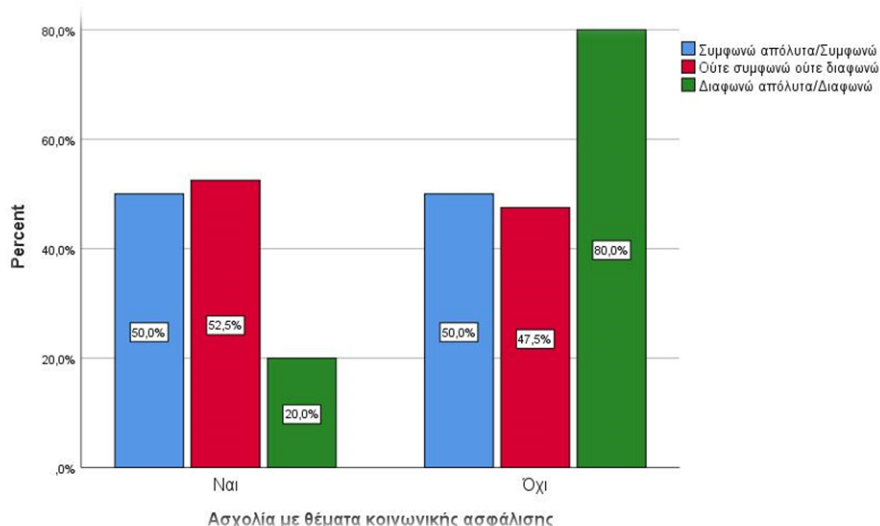
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για το ρόλο της επαγγελματικής ασφάλισης

Στο **Διάγραμμα 6.35** (Π.Β.30) εμφανίζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης, η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p < ,001$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης συμφωνούν με την άποψη αυτή (66,2%) και είναι ουδέτεροι σε ποσοστό 41,7% ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί απάντησαν κατά κύριο λόγο πως διαφωνούν (72,7%) ή είναι ουδέτεροι (58,3%).

Διάγραμμα 6.35
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και εμπιστοσύνης στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα

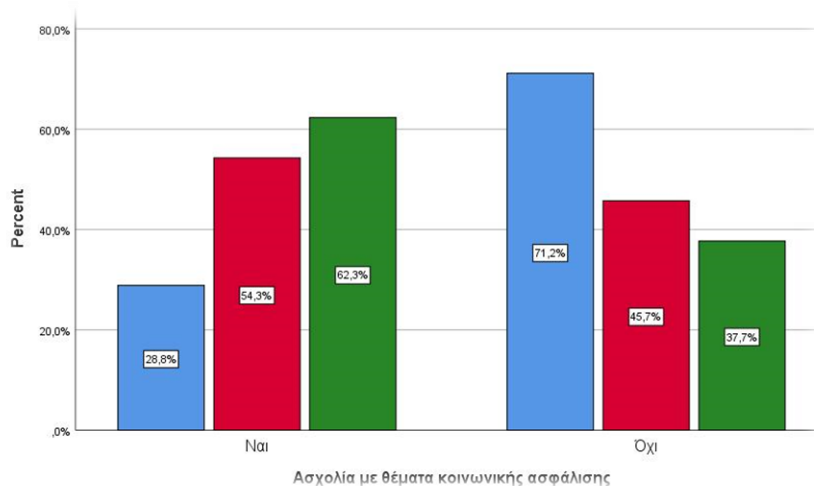
Στο **Διάγραμμα 6.36** (Π.Β.31) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. **Δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,166$) και αυτές οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

Διάγραμμα 6.36
Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για τις υψηλές ασφαλιστικές εισφορές στην ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης

Στο **Διάγραμμα 6.37** (Π.Β.32) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης

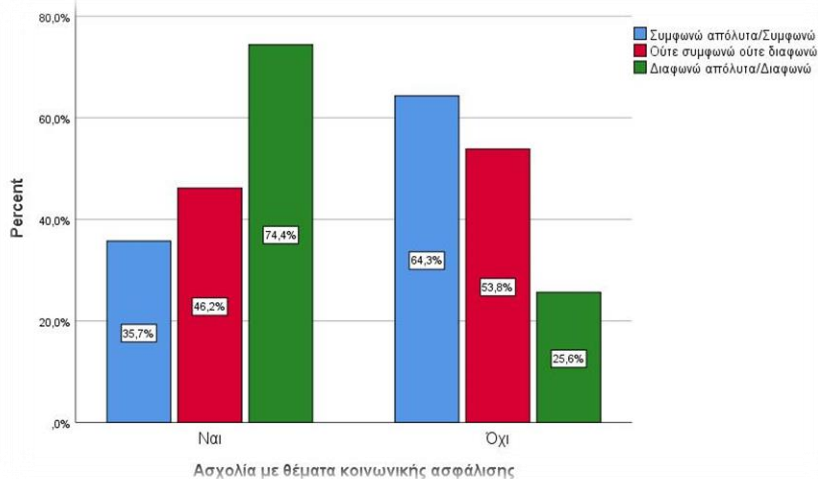
αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,001$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης διαφωνούν με την άποψη αυτή (62,3%) και είναι ουδέτεροι το 54,3% ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί απάντησαν κατά κύριο λόγο πως συμφωνούν (71,2%).

Διάγραμμα 6.37

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης ότι αποτελεί απειλή η επαγγελματική ασφάλιση

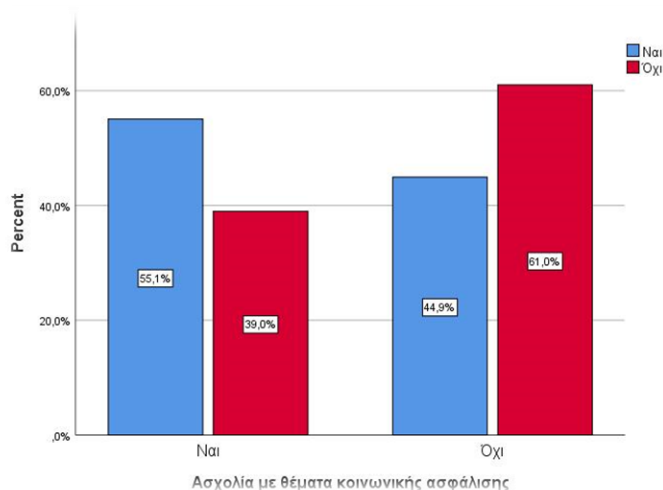
Στο **Διάγραμμα 6.38** (Π.Β.33) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας αν η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,001$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης διαφωνούν με την άποψη αυτή (74,4%), ενώ αυτοί που δεν έχουν ασχοληθεί απάντησαν κατά κύριο λόγο πως συμφωνούν (64,3%) ή είναι ουδέτεροι (53,8%) .

Διάγραμμα 6.38

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και άποψης για την πιθανότητα ιδιωτικοποίησης λόγω της επαγγελματικής ασφάλισης

Στο **Διάγραμμα 6.39** (Π.Β.34) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του αν γνωρίζουν πως ως δημόσιοι υπάλληλοι μπορούν να ασφαλιστούν για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. **Δεν βρέθηκε στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,055$) δηλαδή αυτές οι δύο μεταβλητές είναι ανεξάρτητες μεταξύ τους.

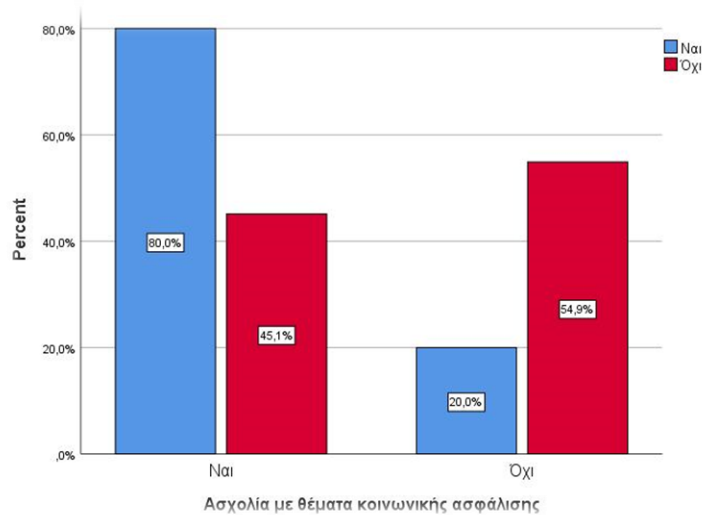

Διάγραμμα 6.39

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλισης σε TEA

Στο **Διάγραμμα 6.40** (Π.Β.35) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ της ασφάλισης στο TEA ΥΠΟΙΚ και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε

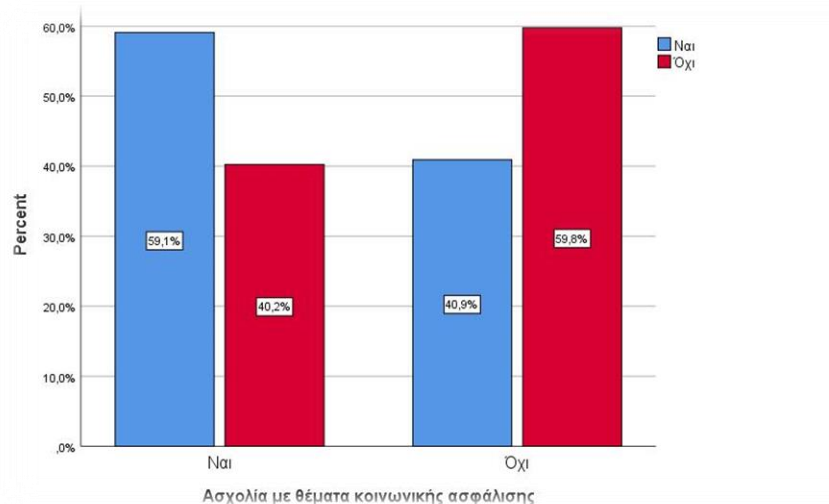
στατιστικώς σημαντική διαφορά ($p=,010$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης είναι ασφαλισμένοι στο εν λόγω Ταμείο (80,0%) ενώ 45,1% δεν είναι ασφαλισμένοι. Τα αντίστοιχα ποσοστά για αυτούς που δεν έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης είναι 20,0% και 54,9% αντίστοιχα.

Διάγραμμα 6.40

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και ασφάλισης στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ

Στο **Διάγραμμα 6.41** (Π.Β.36) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του αν οι εργαζόμενοι έχουν την πρόθεση να ασφαλιστούν σε επαγγελματικό ταμείο σε περίπτωση που μειωθούν οι υποχρεωτικές ασφαλιστικές τους εισφορές και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,023$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι που έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης απάντησαν θετικά (59,1%) έναντι του 40,2% που απάντησε αρνητικά. Τα ποσοστά για τους εργαζόμενους που δεν έχουν ασχοληθεί ήταν 40,9% και 59,8% αντιστοίχως.

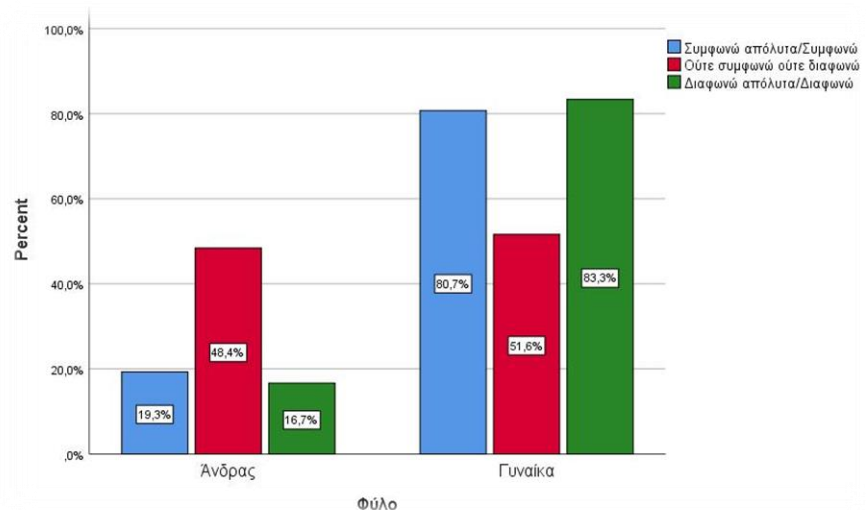
Διάγραμμα 6.41

Συσχέτιση γνώσης κοινωνικής ασφάλισης και πιθανής ασφάλισης σε ΤΕΑ

6.1.5 Διαφοροποίηση απόψεων ως προς το φύλο

Το παρόν υποκεφάλαιο αφορά στους ελέγχους ανεξαρτησίας των απόψεων ως προς το φύλο. Αξίζει να σημειωθεί ότι ελέγχθηκαν όλες οι ερωτήσεις της παρούσας έρευνας ως προς το φύλο αλλά παρουσιάζεται μόνο μία ερώτηση όπου βρέθηκε στατιστική σημαντικότητα.

Στο **Διάγραμμα 6.42** (Πίνακας 6.37 Παράρτημα Β') παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του βαθμού συμφωνίας πως οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές και του φύλου. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,002$) και πιο συγκεκριμένα, οι άνδρες εργαζόμενοι απάντησαν ότι συμφωνούν σε ποσοστό 19,3%, είναι ουδέτεροι σε ποσοστό 48,4% και διαφωνούν σε ποσοστό 16,7%. Τα αντίστοιχα ποσοστά για τις γυναίκες ήταν 80,7%, 51,6% και 83,3%.

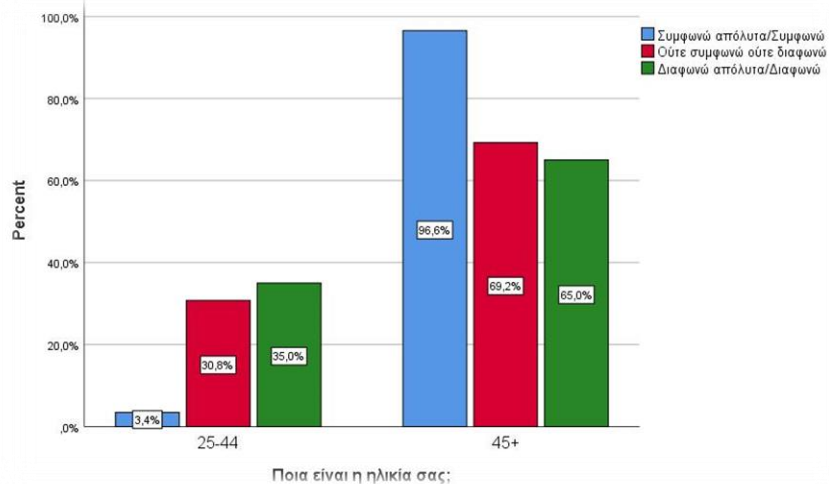

Διάγραμμα 6.42
Συσχέτιση φύλου και άποψης για την οικονομική επιβάρυνση των επόμενων γενεών

6.1.6 Διαφοροποίηση απόψεων ως προς την ηλικία

Το παρόν υποκεφάλαιο αφορά στους ελέγχους ανεξαρτησίας των απόψεων ως προς την ηλικία. Αξίζει να σημειωθεί ότι ελέγχθηκαν όλες οι ερωτήσεις της παρούσας έρευνας ως προς την ηλικία και παρουσιάζονται δυο ερωτήσεις όπου βρέθηκε στατιστική σημαντικότητα.

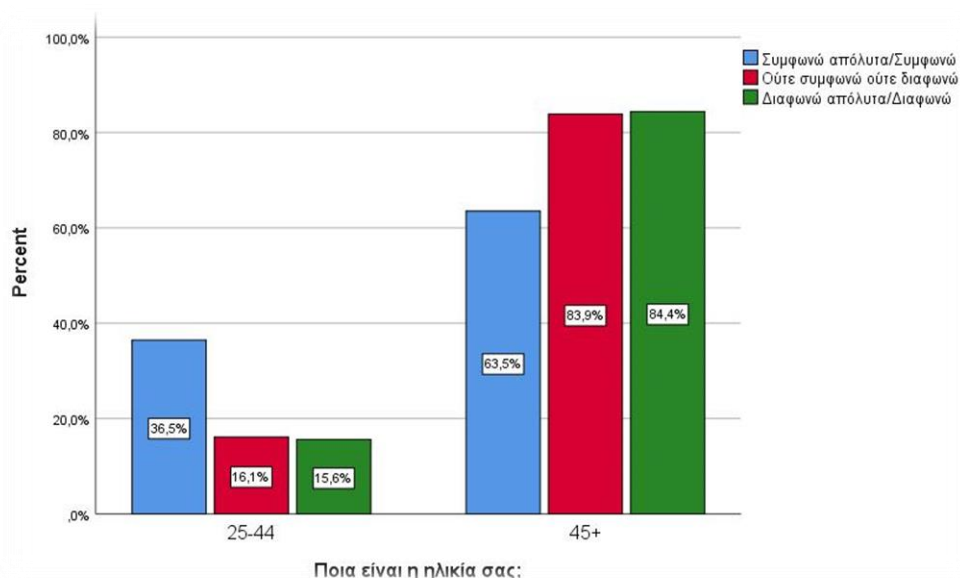
Στο **Διάγραμμα 6.43** (Π.Β.38) παρουσιάζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ του αν το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και ηλικίας εργαζομένων. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,004$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας συμφωνούν σχεδόν απόλυτα (96,6%) πως ο πρώτος πυλώνας κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να τους εξασφαλίσει ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.

Διάγραμμα 6.43

Συσχέτιση ηλικίας και ικανοποίησης από το συνταξιοδοτικό σύστημα

Στο **Διάγραμμα 6.44** (Π.Β.39) εμφανίζεται ο έλεγχος ανεξαρτησίας μεταξύ της άποψης πως λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία και της ηλικίας των εργαζομένων. Βρέθηκε **στατιστικώς σημαντική διαφορά** ($p=,022$) και πιο συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι μεγαλύτερης ηλικίας διαφωνούν σε μεγάλο βαθμό (ποσοστό 84,4%) στο ότι η επαγγελματική ασφάλιση στο μέλλον θα καταστεί αναγκαία, ενώ οι εργαζόμενοι μικρότερης ηλικίας συμφωνούν με την άποψη αυτή (ποσοστό 36,5%).

Διάγραμμα 6.44

Συσχέτιση ηλικίας και αναγκαιότητας επαγγελματικής ασφάλισης

6.2 Αποτελέσματα βάσει των στοιχείων που συγκεντρώθηκαν βάση της ποιοτικής έρευνας

Κατόπιν της ποσοτικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε μέσω των ερωτηματολογίων και προκειμένου να απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα, διενεργήθηκε μια σειρά συνεντεύξεων με εκπροσώπους των συνδικαλιστικών οργανώσεων του Υπουργείου, καθώς και με νυν και πρώην στελέχη του Υπουργείου που έχουν εμπλακεί λόγω της ιδιότητας τους στη θεσμοθέτηση και εφαρμογή των διατάξεων που αφορούν στο νομοθετικό πλαίσιο των ΤΕΑ.

Α. Συγκεκριμένα η υπό εξέταση ερευνητική υπόθεση για το πώς βλέπουν οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων το θεσμό, συζητήθηκε με τους κ.κ. Κιούλο Ηλία, Πρόεδρο της Ομοσπονδίας των Συλλόγων Υπαλλήλων Υπουργείου Εργασίας (ΟΣΥΠΕ⁴²) και Κούρκουλου Ελβίρα, Πρόεδρο του Συλλόγου των Εργαζομένων του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ.. Κατά τους κ.κ. Κιούλο και Κούρκουλου, η Ομοσπονδία ως μέλος της Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ) και σεβόμενη το τρίτοβάθμιο όργανο, τάσσεται με τη θέση της ΑΔΕΔΥ, η οποία είναι κατά του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης. Πριν περίπου μια δεκαετία είχε γίνει προσπάθεια μετατροπής του Ταμείου Επικουρικής Ασφάλισης Προσωπικού Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (ΤΕΑΠΟΚΑ)⁴³ σε επαγγελματικό ταμείο οπότε, ανατέθηκε, σε συνεργασία με όμορες ομοσπονδίες του χώρου του Υπουργείου, η εκπόνηση αναλογιστικής μελέτης προκειμένου να ελεγχθεί η βιωσιμότητα του εν λόγω εγχειρήματος. Το αποτέλεσμα της μελέτης έδειξε ότι η μετατροπή του επικουρικού ταμείου σε επαγγελματικό δεν θα ήταν βιώσιμη καθώς καταργήθηκε ο κοινωνικός πόρος που εισέπραττε το ταμείο και λόγω της φθίνουσας πορείας των προσλήψεων, θα μειώνονταν ο αριθμός των δημοσίων υπαλλήλων, άρα και τα έσοδα του νέου ταμείου.

Ωστόσο ο βασικότερος λόγος για τον οποίο η ΑΔΕΔΥ και οι Ομοσπονδίες του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. είναι κατά του θεσμού της επαγγελματικής ασφάλισης είναι ιδεολογικός, καθώς η κοινωνική ασφάλιση, κατά την ΑΔΕΔΥ, είναι κοινωνικό αγαθό και στηρίζεται στην αλληλεγγύη των γενεών και αποτελεί ευθύνη του κράτους, οπότε τίθενται

⁴² Η Ο.Σ.ΥΠ.Ε περιλαμβάνει:

α) τον Σύλλογο Υπαλλήλων του Υπουργείου Εργασίας, ο οποίος περιλαμβάνει την κεντρική Υπηρεσία του Υπουργείου, τη Γενική Γραμματεία Πρόνοιας και το 80% του ΣΕΠΕ.

β) το Σύλλογο της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων και

γ) το Σύλλογο του Μ.Τ.Π.Υ. . Συνολικά η Ομοσπονδία έχει περίπου 1100 δημοσίους υπαλλήλους

⁴³ Με το ν. 4052/2012 δόθηκε η δυνατότητα στα Ταμεία Επικουρικής Ασφάλισης, να μετατραπούν σε επαγγελματικά.

συλλογικά, όλες οι Ομοσπονδίες μαζί με την ΑΔΕΔΥ, κατά των ιδιωτικών ασφαλιστικών καλύψεων τόσο σε επίπεδο ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης όσο και σε συνταξιοδοτικό επίπεδο.

Β. Το ερευνητικό ερώτημα για το κατά πόσο το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα ΤΕΑ έχει συμβάλει στην αποτελεσματική λειτουργία του θεσμού, συζητήθηκε με τις κ.κ. Άρτεμις Αναγνώστου-Δεδούλη και Ιουλία Στελλάτου, από το ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ..

Η Δρ. Αναγνώστου-Δεδούλη κατά τη θέσπιση του ν.3029/2002, ήταν Προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Κοινωνικών Ασφαλίσεων του Υπουργείου, θέση στην οποία παρέμεινε μέχρι και το 2018. Η κα Στελλάτου υπηρέτησε το 2006 ως Προϊσταμένη του ανεξάρτητου Τμήματος Επαγγελματικής Ασφάλισης και από το 2017, που έγινε ο νέος Οργανισμός του Υπουργείου, είναι Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Πρόσθετης και Επαγγελματικής Ασφάλισης του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ..

Κατά τις κ.κ. Αναγνώστου-Δεδούλη και Στελλάτου, από την ίδρυση των ΤΕΑ με το ν.3029/2002 και μετά, έχουν εκδοθεί όλες οι εξουσιοδοτικές διατάξεις που προέβλεπε ο νόμος και έχουν ενσωματωθεί στο ελληνικό δίκαιο όλες οι Οδηγίες και Κανονισμοί του κοινοτικού δικαίου, χωρίς να υπάρχουν εκκρεμότητες. Η μόνη καθυστέρηση που υπήρξε ήταν με την Οδηγία 2106/2341/ΕΕ, η οποία καθυστέρησε να ενσωματωθεί στην ελληνική έννομη τάξη⁴⁴ περίπου ένα έτος σε σχέση με την ορισθείσα από την Ε.Ε. ημερομηνία ενσωμάτωσης (Στελλάτου).

Σύμφωνα με την κα Στελλάτου δυο (2) Τμήματα της Διεύθυνσης Πρόσθετης και Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου ασχολούνται με την εποπτεία των ΤΕΑ. Το Τμήμα Εσωτερικής Νομοθεσίας το οποίο ασχολείται με τον έλεγχο της νομιμότητας των καταστατικών των ταμείων, της παρακολούθησης των εργασιών τους και τον έλεγχο καταλληλότητας των μελών των ΔΣ και το Τμήμα Διεθνούς Παρακολούθησης το οποίο παρακολουθεί την ενσωμάτωση των Κανονισμών και Οδηγιών της Ε.Ε. στην ελληνική έννομη τάξη και στέλνοντας στοιχεία που ζητούνται από την ΕΙΟΡΑ. Ωστόσο η εποπτεία που ασκείται στα ΤΕΑ είναι ελλιπής λόγω έλλειψης προσωπικού.

Ο Κανονισμός Δεοντολογίας και καλών πρακτικών των ΤΕΑ υπήρξε ιδιαίτερα σημαντικός για τη θωράκιση της λειτουργίας του θεσμού, ωστόσο κατόπιν πιέσεων που δέχθηκε η τότε πολιτική ηγεσία του Υπουργείου από συνδικαλιστικές οργανώσεις, τροποποιήθηκαν και καταργήθηκαν διατάξεις του Κανονισμού όσον αφορά στα προσόντα των Προέδρων και Αντιπροέδρων των Δ.Σ. των ΤΕΑ. Έτσι ενώ αρχικά η εν

⁴⁴ Η οποία ενσωματώθηκε με το ν.4680/2020

λόγω διάταξη προέβλεπε αυξημένα τυπικά προσόντα των προσώπων αυτών, στη συνέχεια τροποποιήθηκε και αρκεί να διαθέτουν μορφωτικό επίπεδο ή και επαγγελματική προϋπηρεσία που να τεκμηριώνει την επάρκειά τους ως προς την επιτυχή εκπλήρωση των αρμοδιοτήτων τους. Επίσης καταργήθηκε η διάταξη που προέβλεπε το ασυμβίβαστο της ιδιότητας Προέδρων και Αντιπροέδρων των ΔΣ των ταμείων και της ταυτόχρονης ιδιότητας μελών των ΔΣ συνδικαλιστικών οργανώσεων. Όλες αυτές οι πολιτικές πρακτικές αμαυρώνουν την αξιοπιστία του θεσμού (Αναγνώστου-Δεδούλη).

Σχετικά με την πληθώρα των αρχών που ελέγχουν τα TEA αναφέρθηκε ότι αποτελεί δύσκολο έργο ο συντονισμός με τις υπόλοιπες εποπτικές αρχές αποστολής στοιχείων στην ΕΙΟΡΑ, δημιουργούνται καθυστερήσεις μέχρι να εκδοθεί μια κανονιστική πράξη καθώς για την ολοκλήρωσή τους απαιτείται η σύμφωνη γνώμη τόσο της Εθνικής Αναλογιστικής Αρχής όσο και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς. Οπότε θα αποτελούσε λύση η ύπαρξη μιας ενιαίας ανεξάρτητης εποπτικής αρχής που να συγκεντρώνει τις αναλογιστικές μελέτες και να ελέγχει τη νομιμότητα των επενδύσεων και το Υπουργείο να έχει την νομοθετική πρωτοβουλία έκδοσης κανονιστικών ρυθμίσεων των επαγγελματικών ταμείων (Στελλάτου).

Κατά την κα Στελλάτου αρχικά, με την έκδοση του ν.3029/2002, υπήρξε κυβερνητική πρωτοβουλία για την ανάπτυξη των TEA η οποία είναι ιδιαίτερα έντονη με την νέα πολιτική ηγεσία.

Αναφορικά με τις εκπιπόμενες φορολογικές απαλλαγές που δίνονται από το κράτος στις ασφαλιστικές εισφορές των μελών των TEA ανέφεραν ότι θα πρέπει να θεσμοθετηθεί ένα όριο στις εισφορές αυτές ώστε να μην αποτελέσουν εφιαλτήριο και μεθόδευση υψηλά αμειβόμενων στελεχών που μέσω της ασφάλισης τους σε ένα επαγγελματικό ταμείο εκπίπτουν ένα υψηλό ποσοστό του φορολογητέου εισοδήματός τους. Από τους υπηρεσιακούς παράγοντες του Υπουργείου, κατά την κα Στελλάτου έχουν γίνει επανειλημμένες οχλήσεις προς το Υπουργείο Οικονομικών για την οριοθέτηση του εκπιπόμενου ποσοστού, αποτελεί όμως θέμα πολιτικής βούλησης .

Σύμφωνα με την κα Αναγνώστου-Δεδούλη, σημαντικό πρόβλημα στη λειτουργία των TEA αποτελούν τα ταμεία υποχρεωτικής ασφάλισης τα οποία αποτελούν μια ειδική κατηγορία υβριδικής κατάστασης και μορφής τα οποία έχουν χάσει τα χαρακτηριστικά της επαγγελματικής ασφάλισης και η άρνησή τους να εφαρμόσουν τον Κανονισμό Δεοντολογίας και καλών πρακτικών εγκυμονούν κινδύνους για τους ασφαλισμένους των ταμείων αυτών.

Βασικοί παράγοντες που έχουν συντελέσει στην μικρή ανάπτυξη των ΤΕΑ στην Ελλάδα κατά την κα Αναγνώστου-Δεδούλη αποτελούν η οργανωτική και λειτουργική δομή της κοινωνικής ασφάλισης της χώρας που δεν αφήνει περιθώρια ανάπτυξης επαγγελματικών συστημάτων καθώς η δημοσίου δικαίου ασφάλιση καλύπτει το σύνολο των ασφαλισμένων. Επίσης το σύνολο του ποσοστού ασφάλισης που καταβάλλουν εργαζόμενοι και εργοδότες για την υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση, κινείται σε τόσο υψηλά επίπεδα, που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση. (Αναγνώστου-Δεδούλη, Στελλάτου).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Συμπεράσματα

7.1 Εισαγωγή

Στο κεφάλαιο αυτό προσεγγίζονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την μελέτη της βιβλιογραφίας, την περιγραφική στατιστική ανάλυση της ποσοτικής έρευνας και την ποιοτική έρευνα μέσω των συνεντεύξεων. Αναλύονται τα ερευνητικά ερωτήματα και οι ερευνητικές υποθέσεις όπως είχαν τεθεί στο ερευνητικό σεμινάριο, αποτυπώνονται οι περιορισμοί της έρευνας και παρουσιάζονται κάποιες προτάσεις για την ανάπτυξη των επαγγελματικών συστημάτων στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα αποτυπώνεται το προφίλ των εργαζομένων που θεωρούν ότι η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να συμβάλει θετικά στο δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα, το προφίλ των υπαλλήλων που είναι περισσότερο αδιάλλακτοι απέναντι στο θεσμό καθώς και οι παράγοντες που επηρεάζουν τη στάση τους.

7.2 Συμπεράσματα της έρευνας

Στη συγκεκριμένη μελέτη επιχειρήθηκε η διερεύνηση των συσχετίσεων μεταξύ της γνώσης της κοινωνικής ασφάλισης μέσα από τον εργασιακό χώρο των εργαζομένων του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ. με το πως αντιμετωπίζεται από τους υπάλληλους ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης.

Από την ανάλυση προέκυψε ότι οι εργαζόμενοι που στον εργασιακό τους χώρο έρχονται σε επαφή με την νομοθεσία, εγκυκλίους, υπουργικές αποφάσεις κλπ., σχετικές με το ασφαλιστικό δίκαιο, κατανοούν περισσότερο τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κοινωνική ασφάλιση και γνωρίζουν πόσο δαπανηρό είναι το ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα. Η συγκεκριμένη κατηγορία υπαλλήλων διαφωνεί ότι το κράτος οφείλει να καλύπτει όλα τα ελλείμματα των ασφαλιστικών ταμείων και είναι περισσότερο θετική σε μεταρρυθμίσεις, όπως η υιοθέτηση επαγγελματικών σχημάτων στο ελληνικό σύστημα συνταξιοδότησης, τα οποία θεωρεί ότι μπορούν να συντελέσουν στην εξυγίανση του ασφαλιστικού συστήματος, χωρίς να οδηγούν στην ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης. Ένα μέρος των υπαλλήλων αυτών ασφαλίζονται σε επαγγελματικό ταμείο και θα χρησιμοποιούσαν, σε περίπτωση μείωσης των ασφαλιστικών τους εισφορών, το

ποσοστό αυτό προκειμένου να έχουν μια επιπλέον συνταξιοδοτική κάλυψη μέσω της επαγγελματικής ασφάλισης.

Από την άλλη μεριά, αναλύοντας το προφίλ των υπαλλήλων που δεν έχουν ασχοληθεί στον εργασιακό τους χώρο με θέματα κοινωνικής ασφάλισης παρατηρείται ότι :

Οι περισσότεροι από τους εργαζόμενους που δεν έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης, δεν θεωρούν ότι το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα δέχεται δημογραφικές πιέσεις ή ότι είναι εξαιρετικά δαπανηρό, οπότε και δεν υποστηρίζουν ότι η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να συμβάλει στην εξυγίανση του συστήματος. Η πλειοψηφία των υπαλλήλων αυτών πιστεύει, ότι τα ελλείμματα των ασφαλιστικών ταμείων θα πρέπει να τα καλύπτει το κράτος και στέκεται αρνητικά στο κεφαλαιοποιητικό τρόπο χρηματοδότησης της ασφάλισης, καθώς αποτελεί ίσως έννοια μη γνώριμη για τους εργαζόμενους. Επίσης οι περισσότεροι δεν θεωρούν ότι ο ρόλος της επαγγελματικής ασφάλισης είναι συμπληρωματικός αλλά ότι αποτελεί απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα. Τέλος, προέκυψε ότι πολύ λίγοι εργαζόμενοι ασφαρίζονται σε επαγγελματικό ταμείο καθώς ένα μεγάλο ποσοστό των υπαλλήλων που δεν ασχολείται με κοινωνική ασφάλιση, δεν γνωρίζει πως λειτουργεί το σύστημα της επαγγελματικής ασφάλισης.

Πέρα από το γεγονός πως αρκετοί υπάλληλοι δεν είναι ενημερωμένοι για τα ΤΕΑ, κρίσιμο σημείο που καθορίζει ίσως τη στάση τους απέναντι στην επαγγελματική ασφάλιση, είναι η άποψη που έχουν για τη δημόσια κοινωνική ασφάλιση. Μόνο έχοντας κατανοήσει το ασφαλιστικό μπορεί κάποιος να προβληματιστεί για το πως θα μπορούσε αυτό να αλλάξει (Τήνιος 2010: 474). Βασικά σημεία των απόψεων αυτών είναι ότι μόλις το ένα τρίτο των εργαζομένων κατανοεί πως το ασφαλιστικό σύστημα είναι αρκετά δαπανηρό, ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό πιστεύει ότι τις οικονομικές επιβαρύνσεις των ασφαλιστικών ταμείων θα πρέπει να τις επωμιστούν οι επόμενες γενιές, θεωρώντας επίσης ότι όλα τα ελλείμματα της κοινωνικής ασφάλισης θα πρέπει να τα καλύπτει το κράτος. Ένα εξίσου μεγάλο ποσοστό νοιώθει ασφάλεια με την κρατική εγγύηση των συντάξεων, με συνέπεια, αφού ο εργαζόμενος νοιώθει ασφαλής στο ισχύον δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα δύσκολα θα αναζητήσει τρόπους να ενισχύσει το εισόδημά του μέσα από μια επαγγελματική ασφάλιση. Επίσης δεν δείχνει να ασχολείται με το πως χρηματοδοτείται η σύνταξή του ούτε τι ποσοστό του μισθού του παρακρατείται για αυτήν. Οπότε η σχετικά αδιάλλακτη στάση του σε μεταρρυθμίσεις όπως στην υιοθέτηση συνταξιοδοτικών ιδιωτικών σχημάτων πέρα από την κρατική εγγύηση, να δικαιολογείται εν μέρει, από το τρόπο που αντιλαμβάνεται το δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα. Τέλος οι

υπάλληλοι μεγαλύτερης ηλικίας εμφανίζονται περισσότερο αδιάλλακτοι απέναντι στο θεσμό, μη θεωρώντας αναγκαία την επαγγελματική ασφάλιση, καθώς πιστεύουν ότι ο 1^{ος} πυλώνας κοινωνικής ασφάλισης μπορεί να τους εξασφαλίσει ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης. Το γεγονός αυτό βέβαια δικαιολογείται εν μέρει λόγω του ότι οι υπάλληλοι μεγαλύτερης ηλικίας (άνω των 45 ετών) είναι περισσότεροι σε σχέση τους υπάλληλους μικρότερης ηλικίας, ίσως όμως να δείχνει ότι απειλούνται ώριμα συνταξιοδοτικά τους δικαιώματα τα οποία πιθανώς απειλούνται με την επαγγελματική ασφάλιση.

Από την περιγραφική ανάλυση προέκυψε ότι αρκετοί εργαζόμενοι θεωρούν ότι τα υψηλά ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλονται για κύρια και επικουρική ασφάλιση αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα ώστε να στραφούν οι εργαζόμενοι προς την επαγγελματική ασφάλιση. Η άποψη αυτή ενισχύεται και από μελέτες Διεθνών Οργανισμών οι οποίες αναφέρουν ότι οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται στην Ελλάδα είναι από τις υψηλότερες πανευρωπαϊκά. Ωστόσο οι υψηλά καταβαλλόμενες εισφορές σε συνδυασμό με τη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος των εργαζομένων, μετά τα μνημονειακά μέτρα που επιβλήθηκαν στη χώρα τα τελευταία χρόνια, είχε σαν αποτέλεσμα να μην περισσεύουν πόροι για να διατεθούν στην επαγγελματική ασφάλιση.

Επιπλέον οι κυβερνητικές πολιτικές στο χώρο της κοινωνικής ασφάλισης έχουν συντελέσει σημαντικά στην μειωμένη ανάπτυξη του θεσμού. Μέχρι και το 2009, το δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα υπήρξε ιδιαίτερα γενναιόδωρο στις παροχές του 1^{ου} πυλώνα, χορηγώντας συντάξεις πολύ κοντά στις αποδοχές των εργαζομένων. Στην πορεία βέβαια τα ποσοστά αναπλήρωσης μειώθηκαν, παρόλα αυτά δημιούργησαν στους πολίτες την εικονική ασφάλεια ενός συνταξιοδοτικού βίου που δεν ήταν σύμφωνη με τη βιωσιμότητα του ασφαλιστικού συνταξιοδοτικού συστήματος και την προσδοκία ότι το κράτος αποτελεί τον καλύτερο εγγυητή των συμφερόντων του. Επίσης δεν υπήρξαν συνολικές πολιτικές παρεμβάσεις επίλυσης των προβλημάτων της κύριας υποχρεωτικής ασφάλισης και αναζήτησης μέτρων για την βιωσιμότητά της λόγω των πελατειακών μηχανισμών παρέμβασης στα πολιτικά κόμματα. Έτσι δεν εφαρμόστηκαν καλές πρακτικές χωρών με αναπτυγμένα συνταξιοδοτικά συστήματα οι οποίες μέσα από πολυεπίπεδα συνταξιοδοτικά σχήματα κατάφεραν να μειώσουν τις δαπάνες του 1^{ου} πυλώνα, αυξάνοντας παράλληλα το εισόδημα των συνταξιούχων. Αποτέλεσμα των ανωτέρω πολιτικών είναι, ενδεχομένως, να έχει δημιουργηθεί η πεποίθηση στον ασφαλισμένο ότι το κράτος θα πρέπει να καλύπτει όλα τα ελλείμματα του 1^{ου} πυλώνα κοινωνικής ασφάλισης και θα εγγυάται το ύψος των κρατικών συντάξεων.

Ίδιες απόψεις, όπως προέκυψε από την ποιοτική έρευνα, εκφράζουν οι εκπρόσωποι των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί αποκλειστική ευθύνη του κράτους και τάσσονται κατά της επαγγελματικής ασφάλισης. Η στάση των εκπροσώπων των συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων οι οποίοι δεν έχουν επικοινωνήσει το θεσμό στους υπαλλήλους, εξηγεί ως ένα βαθμό το γεγονός ότι, πολλοί από τους υπαλλήλους δεν γνωρίζουν για την επαγγελματική ασφάλιση.

Αναφορικά με το νομοθετικό πλαίσιο που διέπει τα επαγγελματικά ταμεία και τη συμβολή του στην ανάπτυξη του θεσμού, παρατηρήθηκε ότι έστω και με καθυστέρηση, έχουν ενσωματωθεί οι ευρωπαϊκές Οδηγίες και Κανονισμοί που αφορούν στη διασφάλιση της ομαλής και απρόσκοπτης λειτουργίας των επαγγελματικών ταμείων. Παρόλα αυτά πολιτικές παρεμβάσεις αναφορικά με την τροποποίηση του Κανονισμού Δεοντολογίας των ΤΕΑ με την οποία μειώθηκαν τα απαιτούμενα τυπικά προσόντα των Προέδρων και Αντιπροέδρων των Δ.Σ., κατόπιν πιέσεων συνδικαλιστικών οργανώσεων, δεν βοηθούν στην ενίσχυση της αξιοπιστία του θεσμού.

Σχετικά με το ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης της παρούσας διπλωματικής παρατηρείται ότι ο κλάδος συνταξιοδοτικών παροχών του ταμείου που ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Ιανουάριο του 2019, εξηγεί ως ένα βαθμό το χαμηλό ποσοστό δημοσίων υπαλλήλων το οποίο ασφαρίζεται στον κλάδο. Επίσης το ταμείο έχει εκδώσει όλους τους Κανονισμούς που προβλέπει η ελληνική νομοθεσία διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την αξιοπιστία του. Παρόλα αυτά τα υψηλά λειτουργικά κόστη τα οποία δημιουργούνται από την πληθώρα των απαιτούμενων εσωτερικών και εξωτερικών συνεργατών που προβλέπονται από το νόμο, σε συνδυασμό με τον μικρό αριθμό μελών που ασφαρίζονται στον κλάδο συνταξιοδοτικών παροχών, ίσως αποτελούν απειλή για τη βιωσιμότητά του.

7.3 Περιορισμοί της έρευνας

Καθώς, κατόπιν αναζήτησης στο διαδίκτυο, δεν ευρέθη ερωτηματολόγιο που να καλύπτει τις ερευνητικές προσεγγίσεις της παρούσας μελέτης και οι ερωτήσεις που χρησιμοποιήθηκαν είναι αποτέλεσμα μόνο της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, με αποτέλεσμα να μην έχουν χρησιμοποιηθεί οι κατάλληλες επιστημονικές τεχνικές και μέθοδοι που θα περιλάμβανε ένα σταθμισμένο ερωτηματολόγιο.

Επιπλέον ένας περιορισμός της έρευνας ήταν η αντιπροσωπευτικότητα του δείγματος. Παρατηρήθηκε ότι σε κάποιες Υπηρεσίες του ΥΠ.Ε.Κ.ΥΠ., οι υπάλληλοι των οποίων δεν έχουν ασχοληθεί με θέματα κοινωνικής ασφάλισης, απέφυγαν να συμπληρώσουν το ερωτηματολόγιο, ενδεχομένως γιατί δεν είναι ενημερωμένοι για το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης. Έτσι το δείγμα, σε σχέση με τον πληθυσμό περιλάμβανε περισσότερους υπαλλήλους που έχουν ασχοληθεί με κοινωνική ασφάλιση, γεγονός που ίσως να επηρέασε το αποτέλεσμα της έρευνας.

7.4 Προτάσεις

Είναι αδιαμφισβήτητο γεγονός ότι η κοινωνική ασφάλιση αποτελεί κοινωνικό αγαθό, συνταγματικά κατοχυρωμένο και οι συντάξεις ενισχύουν την κατανάλωση προκειμένου να αυξηθεί το ύψος του εθνικού εισοδήματος της χώρας. Παρόλα αυτά αποτελεί ευθύνη του κράτους να βρει εναλλακτικούς τρόπους μείωσης των συνταξιοδοτικών δαπανών μέσα και από σχήματα πολυεπίπεδης ασφάλισης, διασφαλίζοντας την αξιοπιστία τους, ώστε να μην μεταφέρεται όλο το χρέος των ασφαλιστικών φορέων στον κρατικό προϋπολογισμό ούτε στις επόμενες γενεές. Μια λύση θα αποτελούσε να μειωθεί το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών της επικουρικής ασφάλισης και παράλληλα να γίνει προσπάθεια ενημέρωσης των πολιτών για το θεσμό της επαγγελματικής ασφάλισης προκειμένου ο ασφαλισμένος να γνωρίζει πως λειτουργεί ο θεσμός ώστε να επιλέξει αν θα ασφαλιστεί σε ΤΕΑ. Αποτελεί όμως παράλληλα ευθύνη του πολίτη να αποκτήσει ασφαλιστική συνείδηση και αποταμιευτική κουλτούρα ώστε να είναι ενήμερος για το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλει, να γνωρίζει πως αυτές αξιοποιούνται και με ποιους τρόπους μπορεί να αυξήσει τη συνταξιοδοτική του παροχή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Το παρόν ερωτηματολόγιο διανέμεται στο πλαίσιο εκπόνησης της διπλωματικής μου εργασίας στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής στη "Δημόσια Οικονομική και Πολιτική". Για την απάντηση του ερωτηματολογίου πρέπει να αφιερώσετε 5 λεπτά από τον προσωπικό σας χρόνο. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο, οι απαντήσεις σας θα παραμείνουν εμπιστευτικές και τα συλλεχθέντα δεδομένα θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς. Για οποιαδήποτε διευκρίνιση μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί μου στο παρακάτω τηλέφωνο:

2131516269.

*Σας ευχαριστώ πολύ εκ των προτέρων για τη συμμετοχή σας!
Κωνσταντάρα Σοφία*

1. Ποιο είναι το φύλο σας
άντρας
γυναίκα
2. Ποια είναι η ηλικία σας
25-34
35-44
45-54
55-65
3. Ποιο είναι το μορφωτικό σας επίπεδο
Απόφοιτος λυκείου
Απόφοιτος ΙΕΚ
Πτυχιούχος ΤΕΙ

Πτυχιούχος ΑΕΙ

Κάτοχος μεταπτυχιακού

Κάτοχος διδακτορικού

4. Πόσα έτη υπηρεσίας έχετε στο δημόσιο

Έως 10 έτη

11-20 έτη

άνω από 21 έτη

5. Ασχολείστε στην εργασία σας ή έχετε ασχοληθεί στο παρελθόν με θέματα κοινωνικής ασφάλισης;

Ναι

Όχι

6. Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι ανεπτυγμένο και μπορεί να εξασφαλίσει στον συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης .

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

7. Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα είναι η δημογραφική γήρανση, δηλαδή η μείωση των γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

8. Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.

Συμφωνώ απόλυτα
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ απόλυτα

9. Οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές .

Συμφωνώ απόλυτα
Συμφωνώ
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ
Διαφωνώ απόλυτα

10. Οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι και οι εργοδότες σήμερα αξιοποιούνται:

- α) για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που τις καταβάλλουν
- β) για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους
- γ) κατά το μεγαλύτερο μέρος για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές και το υπόλοιπο για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους
- δ) κατά το μεγαλύτερο μέρος για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους και το υπόλοιπο για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές.
- ε) δεν γνωρίζω

11. Τι ποσοστό του μισθού σας παρακρατείται (εισφορές ασφαλισμένου) για την κύρια και επικουρική σας σύνταξη;

- 1) έως 20%
- 2) 20,1% έως 40%
- 3) πάνω από 40,1%
- 4) δεν γνωρίζω

12. Το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα και να καλύπτει όλα τα ελλείμματα .

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

13. Η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

14. Λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

15. Οι δημογραφικές πιέσεις που δέχεται η υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση με την μείωση των γεννήσεων και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης .

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

16. Η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

17. Η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα* δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης.

(* στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα οι εισφορές που καταβάλλει ο ασφαλισμένος στο επαγγελματικό του ταμείο επενδύονται και το συνολικό ποσό που συγκεντρώνεται το λαμβάνει στο τέλος του εργασιακού του βίου).

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

18. Το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

19. Η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

20. Η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης.

Συμφωνώ απόλυτα

Συμφωνώ

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ

Διαφωνώ απόλυτα

21. Γνωρίζετε ότι ως δημόσιος υπάλληλος μπορείτε να ασφαλιστείτε για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο;

Ναι

Όχι

22. Ασφαλίζεστε στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου

Οικονομικών (ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ), στο οποίο μπορούν να ασφαλιστούν δημόσιοι υπάλληλοι ;

Ναι

Όχι

23. Αν απαντήσατε ΟΧΙ στην ερώτηση 22 αναφέρετε το λόγο:

1)Για οικονομικούς λόγους

2)Διότι δεν έχω ενημέρωση για το πώς λειτουργούν τα επαγγελματικά ταμεία

3)Διότι η σύνταξή μου είναι αποκλειστική ευθύνη του κράτους

4)Διότι καλύπτομαι από τον υποχρεωτικό ασφαλιστικό μου φορέα

5)Διότι θεωρώ ότι δεν μπορεί να συμβάλλει στην αύξηση της σύνταξής μου

24. Αν απαντήσατε ΝΑΙ στην ερώτηση 22 αναφέρετε το λόγο:

- 1)Θεωρώ ότι μπορεί να συμβάλει στη συμπλήρωση της σύνταξής μου.
- 2)Η σύνταξη που θα λάβω από τον υποχρεωτικό ασφαλιστικό μου φορέα δεν θα μου εξασφαλίσει αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο.
- 3)Θεωρώ ότι η σύνταξή μου δεν είναι αποκλειστική ευθύνη του κράτους αλλά και δική μου.
- 4)Αποτελεί εναλλακτική μορφή επένδυσης
- 5)Προσφέρει φορολογικές ελαφρύνσεις

25. Έχει ανακοινωθεί από την κυβέρνηση ότι θα μειωθούν τα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών του πρώτου πυλώνα υποχρεωτικής δημόσιας ασφάλισης. Θα χρησιμοποιούσατε αυτό το ποσό προκειμένου να ασφαλιστείτε σε ένα επαγγελματικό ταμείο;

Ναι

Όχι

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

ΠΙΝΑΚΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗΣ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Π.Β.1

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο ώστε να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	1	0,7
Συμφωνώ	28	18,9
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	39	26,4
Διαφωνώ	65	43,9
Διαφωνώ απόλυτα	15	10,1

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.2

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας ότι η δημογραφική γήρανση είναι ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα είναι η δημογραφική γήρανση, δηλαδή η μείωση των γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	33	22,3
Συμφωνώ	78	52,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	17	11,5
Διαφωνώ	18	12,2
Διαφωνώ απόλυτα	2	1,4

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.3

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για την άποψη πως το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	10	6,8
Συμφωνώ	42	28,4
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	54	36,5
Διαφωνώ	39	26,4
Διαφωνώ απόλυτα	3	2,0

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.4

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν οι οικονομικές επιβαρύνσεις από το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	15	10,1
Συμφωνώ	42	28,4
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	31	20,9
Διαφωνώ	47	31,8
Διαφωνώ απόλυτα	13	8,8

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.5

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με την αξιοποίηση των ασφαλιστικών εισφορών

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Οι ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλουν οι ασφαλισμένοι και οι εργοδότες σήμερα αξιοποιούνται:</i>		
Για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που τις καταβάλλουν	3	2,0
Για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους	64	43,2
Κατά το μεγαλύτερο μέρος για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές και το υπόλοιπο για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους	15	10,1
Κατά το μεγαλύτερο μέρος για την καταβολή των συντάξεων στους ήδη συνταξιούχους και το υπόλοιπο για την μελλοντική σύνταξη των ίδιων των ασφαλισμένων που καταβάλλουν τις ασφαλιστικές εισφορές	52	35,1
Δεν γνωρίζω	14	9,5

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.6

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το ποσοστό του μισθού που παρακρατείται για την σύνταξη

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Τι ποσοστό του μισθού σας παρακρατείται (εισφορές ασφαλισμένου) για την κύρια και επικουρική σας σύνταξη;</i>		
ως 20%	59	39,9
20,1% ως 40%	65	43,9
πάνω από 40,1%	2	1,4
Δεν γνωρίζω	22	14,9

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.7

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημοσίων ασφαλιστικών ταμείων

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημοσίων ασφαλιστικών ταμείων.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	39	26,4
Συμφωνώ	70	47,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	29	19,6
Διαφωνώ	8	5,4
Διαφωνώ απόλυτα	2	1,4

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.8

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	30	20,3
Συμφωνώ	81	54,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16	10,8
Διαφωνώ	17	11,5
Διαφωνώ απόλυτα	4	2,7

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.9

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση

	n	%
<i>Λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	12	8,1
Συμφωνώ	73	49,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	31	20,9
Διαφωνώ	27	18,2
Διαφωνώ απόλυτα	5	3,4

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.10

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν οι δημογραφικές πιέσεις που δέχεται η υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης

	n	%
<i>Οι δημογραφικές πιέσεις που δέχεται η υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση με την μείωση των γεννήσεων και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	4	2,7
Συμφωνώ	57	38,5
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	45	30,4
Διαφωνώ	36	24,3
Διαφωνώ απόλυτα	6	4,1

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.11

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση

	n	%
Η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση.		
Συμφωνώ απόλυτα	11	7,4
Συμφωνώ	83	56,1
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	24	16,2
Διαφωνώ	24	16,2
Διαφωνώ απόλυτα	6	4,1

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.12

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα, δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης.

	n	%
Η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα (δηλαδή οι εισφορές που καταβάλλει ο εργαζόμενος επενδύονται και το συνολικό ποσό που συγκεντρώνεται το λαμβάνει στο τέλος του εργασιακού του βίου), δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης.		
Συμφωνώ απόλυτα	5	3,4
Συμφωνώ	63	42,6
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	36	24,3
Διαφωνώ	32	21,6
Διαφωνώ απόλυτα	12	8,1

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.13

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	20	13,5
Συμφωνώ	78	52,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	40	27,0
Διαφωνώ	6	4,1
Διαφωνώ απόλυτα	4	2,7

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.14

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	7	4,7
Συμφωνώ	45	30,4
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	35	23,6
Διαφωνώ	53	35,8
Διαφωνώ απόλυτα	8	5,4

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.15

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης.</i>		
Συμφωνώ απόλυτα	12	8,1
Συμφωνώ	58	39,2
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	39	26,4
Διαφωνώ	38	25,7
Διαφωνώ απόλυτα	1	0,7

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.16

Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το αν γνωρίζουν ότι ως δημόσιοι υπάλληλοι μπορούν να ασφαλιστούν για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο

	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Γνωρίζετε ότι ως δημόσιος υπάλληλος μπορείτε να ασφαλιστείτε για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο;</i>		
Ναι	89	60,1
Όχι	59	39,9

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).

Π.Β.17

<i>Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το αν ασφαρίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ</i>		
	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Ασφαρίζεστε στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου Οικονομικών (TEA ΥΠΟΙΚ), στο οποίο μπορούν να ασφαλιστούν δημόσιοι υπάλληλοι;</i>		
Ναι	15	10,1
Όχι	133	89,9
Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).		

Π.Β.18

<i>Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το λόγο που δεν ασφαρίζονται στο TEA ΥΠΟΙΚ</i>		
	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Λόγοι που δεν ασφαλίστηκαν στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου Οικονομικών (TEA ΥΠΟΙΚ)</i>		
Διότι θεωρώ ότι δεν μπορεί να συμβάλει στην αύξηση της σύνταξής μου	8	6,0
Διότι δεν έχω ενημέρωση για το πώς λειτουργούν τα επαγγελματικά ταμεία	58	43,6
Διότι η σύνταξή μου είναι αποκλειστική ευθύνη του κράτους	15	11,3
Διότι καλύπτομαι από τον υποχρεωτικό ασφαλιστικό μου φορέα	22	16,5
Για οικονομικούς λόγους	30	22,6
Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).		

Π.Β.19

<i>Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το λόγο που ασφαλιζονται στο ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ</i>		
	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Λόγοι που ασφαλίστηκαν στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου Οικονομικών (ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ)</i>		
<i>Θεωρώ ότι μπορεί να συμβάλει στη συμπλήρωση της σύνταξής μου.</i>	9	60,0
<i>Η σύνταξη που θα λάβω από τον υποχρεωτικό ασφαλιστικό μου φορέα δεν θα μου εξασφαλίσει αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο.</i>	1	6,7
<i>Θεωρώ ότι η σύνταξή μου δεν είναι αποκλειστική ευθύνη του κράτους αλλά και δική μου</i>	2	13,3
<i>Αποτελεί εναλλακτική μορφή επένδυσης</i>	3	20,0
<i>Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).</i>		

Π.Β.20

<i>Περιγραφική ανάλυση ερώτησης σχετικά με το βαθμό συμφωνίας για το αν θα χρησιμοποιούσαν αυτό το ποσό μείωσης από τα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών προκειμένου να ασφαλιστούν σε ένα επαγγελματικό ταμείο</i>		
	<i>n</i>	<i>%</i>
<i>Έχει ανακοινωθεί από την κυβέρνηση ότι θα μειωθούν τα ποσοστά ασφαλιστικών εισφορών του πρώτου πυλώνα υποχρεωτικής δημόσιας ασφάλισης. Θα χρησιμοποιούσατε αυτό το ποσό προκειμένου να ασφαλιστείτε σε ένα επαγγελματικό ταμείο;</i>		
<i>Ναι</i>	66	44,6
<i>Όχι</i>	82	55,4
<i>Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).</i>		

Π.Β.21

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	14 48,3%	15 51,7%	29 100,0%	,927
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	20 51,3%	19 48,7%	39 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	38 47,5%	42 52,5%	80 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.22

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα είναι η δημογραφική γήρανση και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ελληνικό δημόσιο ασφαλιστικό σύστημα είναι η δημογραφική γήρανση, δηλαδή η μείωση των γεννήσεων σε συνδυασμό με την αύξηση του αριθμού των ατόμων ηλικίας άνω των 65 ετών.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	65 58,6%	46 41,4%	111 100,0%	<,001
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	2 11,8%	15 88,2%	17 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	5 25,0%	15 75,0%	20 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.23

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν πιστεύουν πως το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι εξαιρετικά δαπανηρό σε σχέση με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	32 61,5%	20 38,5%	52 100,0%	,013
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	27 50,0%	27 50,0%	54 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	13 31,0%	29 69,0%	42 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	
<p>Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (<i>n</i>) και σχετικές συχνότητες (%). Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (<i>p</i>-value) αφορά σε έλεγχο χ^2. Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.</p>				

Π.Β.24

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν πιστεύουν πως οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	25 43,9%	32 56,1%	57 100,0%	,019
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22 71,0%	9 29,0%	31 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	25 41,7%	35 58,3%	60 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.25

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημόσιων ασφαλιστικών ταμείων και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Το κράτος οφείλει να στηρίζει το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα καλύπτοντας όλα τα ελλείμματα των δημόσιων ασφαλιστικών ταμείων.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	47 43,1%	62 56,9%	109 100,0%	,040
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	17 58,6%	12 41,4%	29 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	8 80,0%	2 20,0%	10 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.26

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Η κρατική εγγύηση των δημοσίων συντάξεων δημιουργεί στον ασφαλισμένο αίσθημα ασφάλειας για την σύνταξη που θα λάβει από τον φορέα του.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	53 47,7%	58 52,3%	111 100,0%	,672
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	7 43,8%	9 56,3%	16 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	12 57,1%	9 42,9%	21 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.27

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	46 54,1%	39 45,9%	85 100,0%	,082
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	16 51,6%	15 48,4%	31 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	10 31,3%	22 68,8%	32 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.28

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν οι δημογραφικές πιέσεις μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Οι δημογραφικές πιέσεις που δέχεται η υποχρεωτική δημόσια ασφάλιση με την μείωση των γεννήσεων και την αύξηση του προσδόκιμου ζωής μπορούν να αντιμετωπιστούν με την ανάπτυξη της επαγγελματικής ασφάλισης.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	36 59,0%	25 41,0%	61 100,0%	,037
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	22 48,9%	23 51,1%	45 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	14 33,3%	28 66,7%	42 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.29

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Η επαγγελματική ασφάλιση μπορεί να λειτουργήσει συμπληρωματικά της κοινωνικής ασφάλισης για τη διατήρηση ενός αξιοπρεπούς βιοτικού επιπέδου μετά τη συνταξιοδότηση.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			p
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	58 61,7%	36 38,3%	94 100,0%	<,001
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10 41,7%	14 58,3%	24 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	4 13,3%	26 86,7%	30 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (p-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.30

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Η καταβολή εισφορών για παροχή σύνταξης από ταμείο επαγγελματικής ασφάλισης η οποία υπολογίζεται με βάση το κεφαλαιοποιητικό σύστημα δημιουργεί στον εργαζόμενο αίσθημα εμπιστοσύνης.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	45 66,2%	23 33,8%	68 100,0%	<,001
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15 41,7%	21 58,3%	36 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	12 27,3%	32 72,7%	44 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	
Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (<i>n</i>) και σχετικές συχνότητες (%). Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (<i>p</i> -value) αφορά σε έλεγχο χ^2 . Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.				

Π.Β.31

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Το ποσοστό των ασφαλιστικών εισφορών που καταβάλλεται από εργοδότες και εργαζόμενους είναι τόσο υψηλό που δεν αφήνει περιθώρια να κινηθεί επί πλέον ποσοστό προς την επαγγελματική ασφάλιση.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			p
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	49 50,0%	49 50,0%	98 100,0%	,166
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	21 52,5%	19 47,5%	40 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	2 20,0%	8 80,0%	10 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (p-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.32

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Η εισαγωγή και καθιέρωση της επαγγελματικής ασφάλισης αποτελούν απειλή για το δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	15 28,8%	37 71,2%	52 100,0%	,001
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19 54,3%	16 45,7%	35 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	38 62,3%	23 37,7%	61 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.33

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας αν η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Η εδραίωση της επαγγελματικής ασφάλισης σηματοδοτεί την ιδιωτικοποίηση της κοινωνικής ασφάλισης.	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Συμφωνώ απόλυτα/Συμφωνώ	25 35,7%	45 64,3%	70 100,0%	,001
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	18 46,2%	21 53,8%	39 100,0%	
Διαφωνώ απόλυτα/Διαφωνώ	29 74,4%	10 25,6%	39 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	
<p>Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (<i>n</i>) και σχετικές συχνότητες (%). Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (<i>p</i>-value) αφορά σε έλεγχο χ^2. Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.</p>				

Π.Β.34

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ του αν γνωρίζουν ότι ως δημόσιος υπάλληλος μπορούν να ασφαλιστούν για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Γνωρίζετε ότι ως δημόσιος υπάλληλος μπορείτε να ασφαλιστείτε για τον κλάδο ασθένειας και συνταξιοδοτικών παροχών σε επαγγελματικό ταμείο;	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			p
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Ναι	49 55,1%	40 44,9%	89 100,0%	,055
Όχι	23 39,0%	36 61,0%	59 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (p-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.35

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ της ασφάλισης στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου Οικονομικών (TEA ΥΠΟΙΚ) και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Ασφαλίζεστε στο Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης του Υπουργείου Οικονομικών (TEA ΥΠΟΙΚ);	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			p
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Ναι	12 80,0%	3 20,0%	15 100,0%	,010
Όχι	60 45,1%	73 54,9%	133 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (p-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.36

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ του αν θα χρησιμοποιούσαν το ποσό από μειώσεις ασφαλιστικών εισφορών προκειμένου να ασφαλιστούν σε ένα επαγγελματικό ταμείο και ασχολίας με θέματα κοινωνικής ασφάλισης

Θα χρησιμοποιούσατε το ποσό από μειώσεις ασφαλιστικών εισφορών προκειμένου να ασφαλιστείτε σε ένα επαγγελματικό ταμείο;	Ασχολία με θέματα κοινωνικής ασφάλισης			<i>p</i>
	Ναι	Όχι	Σύνολο	
Ναι	39 59,1%	27 40,9%	66 100,0%	,023
Όχι	33 40,2%	49 59,8%	82 100,0%	
Σύνολο	72 48,6%	76 51,4%	148 100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.37

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας πως οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές και φύλου

Οι οικονομικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν για το δημόσιο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης πρέπει να καλυφθούν από τις επόμενες γενιές.	Φύλο			p
	Άνδρες	Γυναίκες	Σύνολο	
Συμφωνώ	11	46	57	,002
απόλυτα/Συμφωνώ	19,3%	80,7%	100,0%	
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	15	16	31	
Διαφωνώ	48,4%	51,6%	100,0%	
απόλυτα/Διαφωνώ	16,7%	83,3%	100,0%	
Σύνολο	36	112	148	
	24,3%	75,7%	100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (p-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.38

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας πως το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και ηλικίας

Το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και μπορεί να εξασφαλίσει στο συνταξιούχο ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης.	Ηλικία			<i>p</i>
	25-44	45+	Σύνολο	
Συμφωνώ	1	28	29	,004
απόλυτα/Συμφωνώ	3,4%	96,6%	100,0%	
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	12	27	39	
	30,8%	69,2%	100,0%	
Διαφωνώ	28	52	80	
απόλυτα/Διαφωνώ	35,0%	65,0%	100,0%	
Σύνολο	41	107	148	
	27,7%	72,3%	100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (*n*) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (*p*-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

Π.Β.39

Πίνακας διπλής εισόδου μεταξύ βαθμού συμφωνίας πως το ελληνικό δημόσιο συνταξιοδοτικό σύστημα είναι αναπτυγμένο και ηλικίας

Λόγω της μείωσης του επιπέδου προστασίας από την κύρια και την επικουρική κοινωνική ασφάλιση, η επαγγελματική ασφάλιση στο προσεχές μέλλον θα καταστεί αναγκαία.	Ηλικία			p
	25-44	45+	Σύνολο	
Συμφωνώ	31	54	85	,022
απόλυτα/Συμφωνώ	36,5%	63,5%	100,0%	
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	5	26	31	
Διαφωνώ	16,1%	83,9%	100,0%	
απόλυτα/Διαφωνώ	5	27	32	
Σύνολο	41	107	148	
	27,7%	72,3%	100,0%	

Οι τιμές αφορούν σε απόλυτες (n) και σχετικές συχνότητες (%).
 Το παρατηρούμενο επίπεδο σημαντικότητας (p-value) αφορά σε έλεγχο χ^2 .
 Με έντονη γραφή παρουσιάζονται οι στατιστικά σημαντικές διαφορές σε επίπεδο σημαντικότητας 5%.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Αμίτσης, Γ. (2004), Η ρύθμιση των επαγγελματικών συστημάτων ασφάλισης στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Αμίτσης, Γ., Ληξουριώτης, Ι. και Πετρόγλου, Π., Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση, Εκδόσεις Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Αμίτσης, Γ. (2010), Οι στρατηγικές παρεμβάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα εθνικά συνταξιοδοτικά συστήματα, στο, Αμίτσης, Γ., Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. και Κατρούγκαλος, Γ., Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας: Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. (2005), Κοινωνική Ασφάλιση από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου και Ιδιωτικού Δικαίου, Εκδόσεις Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή .
- Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. (2007), Η επαγγελματική ασφάλιση στην Ελλάδα: Λόγοι θέσπισης - προοπτικές, Δελτίον Εργατικής Νομοθεσίας, Τόμος 63^{ος}, Τεύχος 1503.
- Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. (2016) Το Μετέωρο Βήμα της Υποχρεωτικής Επαγγελματικής Ασφάλισης στην Ελλάδα, ΕΔΚΑ 58^ο, Τεύχος 3/2016 .
- Βουρλούμης, Ι. (2002), Το ασφαλιστικό με απλά λόγια, Εκδόσεις Ποταμός, Αθήνα.
- Γιαννίτσης, Τ. (2016), Ανισότητες, φτώχεια, οικονομικές ανατροπές στα χρόνια της κρίσης, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.
- Θεοδωρουλάκης, Β. και Κουμαριανός Μ. (2012), Συστήματα Κοινωνικής Ασφάλισης, Ασφαλιστικό Σύστημα και Σύστημα Κοινωνικής Περιθαλψης, ΙΝΕ ΓΣΕΕ, Αθήνα.
- Κουμαριανός, Β., Συμεωνίδης Γ., Αγγελάκη Μ. (2020), Κοινωνική Ασφάλιση: Μια εισαγωγή στο θεσμό, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα.
- Μητράκος, Θ. (2016), Ασφαλιστική μεταρρύθμιση και οικονομική κρίση, στο, Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. και Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π., Η κοινωνική ασφάλιση ως προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Νταλή, Ε. (2004) Προγράμματα συμπληρωματικής ασφάλισης από ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης, ΕΔΚΑ, τεύχος 10/550, σελ.722-735.
- Νεκτάριος, Μ., Τήνιος Π., Συμεωνίδης, Γ. (2018), Συντάξεις για νέους, Ένα Αναπτυξιακό Σύστημα Κοινωνικής Ασφάλισης, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Παπαηλίας, Θ. (2018), Παραδόσεις Πολιτικής Οικονομίας, Μακροοικονομική, Τόμος Α΄. Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.
- Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (2004) Τα επαγγελματικά συστήματα στην πρόσφατη μεταρρύθμιση του ελληνικού συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, στο Αμίτσης Γ., Ληξουριώτης, Ι. και Πετρόγλου Π., Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα

- εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση, Εκδόσεις Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Ρομπόλης, Σ. και Χλέτσος, Μ. (1995), Η κοινωνική πολιτική μετά την κρίση του Κράτους Πρόνοιας, Εκδόσεις Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη.
- Ρωμανίας, Γ. (2004), Ταμεία επαγγελματικής ασφάλισης: Η διεθνής εμπειρία και οι προοπτικές εφαρμογής του θεσμού στην Ελλάδα, στο Αμίτσης, Γ., Ληξουριώτης, Ι., Πετρόγλου, Π., Επαγγελματικά συστήματα ασφάλισης και ζητήματα εργατικού δικαίου από την ιδιωτική ομαδική ασφάλιση, Εκδόσεις Α.Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή.
- Σακελλαρόπουλος, Θ. (2010), Η κοινωνική ασφάλιση ως κοινωνικό δικαίωμα στο Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Στεργίου, Α. και Σακελλαρόπουλος, Θ., Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα.
- Σαχινίδης, Φ. (2016), Βιώσιμο ασφαλιστικό σύστημα προϋπόθεση για σταθερή ανάπτυξη στο Αναγνώστου-Δεδούλη, Α. και Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π., Η κοινωνική ασφάλιση ως προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.
- Σταθακόπουλος, Β. (2005), Μέθοδοι Έρευνας Αγοράς, Εκδόσεις Unibooks, Αθήνα.
- Σταλίκας, Α. και Κυριάκος, Θ. (2019), Μεθοδολογία Έρευνας και Στατιστική, Εκδόσεις Τόπος, Αθήνα.
- Σπράος, Γ. και Τήνιος, Π., (1998) Διανεμητικά και Κεφαλαιοποιητικά Συστήματα Συντάξεων: Εντυπώσεις και ουσία, Οικονομικό και Στατιστικό Δελτίο της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος (Τεύχος 10).
- Συμεωνίδης, Γ. (2020), Τα οικονομικά της Κοινωνικής Ασφάλισης στο Κουμαριανός, Β., Συμεωνίδης, Γ., Αγγελάκη, Μ., Κοινωνική Ασφάλιση, Μια εισαγωγή στο θεσμό, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα.
- Τσακλόγλου, Π.(2007), Για μια νέα αρχιτεκτονική του συνταξιοδοτικού συστήματος, στο Στεργίου Α. και Σακελλαρόπουλος Θ., Η ασφαλιστική μεταρρύθμιση, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα.
- Τσαντίλας, Π. (2002), Ίδρυση και οικονομική λειτουργία των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, Ε.Δ.Κ.Α. τόμος ΜΔ' σελ.886-892.
- Τεσσερομάτης, Ν. (2010), Ο θεσμός της επαγγελματικής ασφάλισης διεθνώς: προοπτικές και επιπτώσεις από την χρηματοπιστωτική κρίση, στο Αμίτσης, Γ., Αναγνώστου-Δεδούλη, Α., Κατρούγκαλος, Γ., Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας: Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Τήνιος, Π. (2010), Ασφαλιστικό Μια μέθοδος ανάγνωσης, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα .
- Τήνιος, Π. (2017), Συντάξεις, Εκδόσεις Παπαδόπουλος, Αθήνα .
- Υφαντόπουλος, Ι., Μπαλούρδος, Δ., Νικολόπουλος, Κ. (2009), Οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις του Κράτους Πρόνοιας, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

- Φίλιας, Β.(1998), Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τις τεχνικές των κοινωνικών ερευνών, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.
- Φύτρος, Χ. (2010), Ο δεύτερος πυλώνας ασφαλιστικής προστασίας σε περιόδους κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, στο, Αμίτσης, Γ., Αναγνώστου-Δεδούλη, Α., Κατρούγκαλος Γ., Το ελληνικό σύστημα ασφαλιστικής προστασίας: Η μεταρρύθμιση των πυλώνων της δημόσιας και της επαγγελματικής ασφάλισης υπό το πρίσμα του ευρωπαϊκού κεκτημένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Χριστοδουλάκης, Ν. (2016), Πρώτα νέους κανόνες ασφάλισης και μετά σταδιακή μεταρρύθμιση, στο Αναγνώστου-Δεδούλη, Α., Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π., Η κοινωνική ασφάλιση ως προϋπόθεση οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα.

Ξενόγλωσση

- Amitsis, G., Berghman, J., Hemerijck, A., Sakellaropoulos, T., Stergiou, A., Stevens, Y. (2004), Connecting welfare diversity within the European Social Model, Intersentia, Oxford-Yew York.
- Bell, J. and Waters, S. (2014), Doing your research project. A guide for first- time researchers, 6th Edition, Open University Press, England.
- Booth, P., Juurikkala, O. (2008), Old age in free society-A proposal for pensions reform, στο, Booth, P., Juurikkala, O., Silver, N., Pension Provision: Government failure around the world, The Institute of Economic Affairs, Great Britain.
- Creswell, J. (2003), Research Design Qualitative Quantitative and Mixed Methods Approaches», 2nd edition, Sage Publications, London.
- Hayes, N. (1997), Doing Qualitative Analysis in Psychology, Phycology Pres, UK.
- Leventi, C. and Matsaganis, M. (2015), Disentangling annuities and transfers: redistribution in Greek retirement benefits, Paper presented at the 6th Meeting of the Society for the Study of Economic Inequality (ECINEQ).
- Lindbeck, A. and Persson, M. (2003), The Gain from Pension Reform, Journal of Economic Literature, Vol. XLI.
- Pierson, P. (2000), Increasing Returns, Path Dependence and the Study of Politics, American Political Science Review 94: 251-267.
- Stevens, Y. (2001), The role of occupational pensions in Europe. Elements and techniques of solidarity used within funded occupational pension schemes, Ninth Annual Colloquium of Superannuation Researchers on the 9 and 10 of July 2001 at the University of New South Wales - School of Economics and Actuarial Studies in Sydney, Australia.

Διαδικτυακές Πηγές

OECD

(2010) Greece at a Glance: Policies for a Sustainable Recovery

<https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264201781-en.pdf?expires=1616481712&id=id&accname=guest&checksum=8AB2178CF86FA889F8A3261EA2648825>

(2011) Pensions at a Glance <https://www.oecd.org/pensions/public-pensions/47384613.pdf>

(2019) Pensions at a Glance https://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/pensions-at-a-glance-2019_b6d3dcfc-en.

(2019) <https://data.oecd.org/pop/fertility-rates.htm>

(2020) Pension Market in Focus

<http://www.oecd.org/daf/fin/private-pensions/globalpensionstatistics.htm>

(2021), Social security contributions (indicator),

<https://data.oecd.org/tax/social-security-contributions.htm>

(2021) Gross pension replacement rates

<https://data.oecd.org/pension/gross-pension-replacement-rates.htm#indicator-chart>

World bank

(1994) , Averting the old age crisis: Policies to protect the old and promote growth, Oxford University Press, USA

<http://documents1.worldbank.org/curated/en/973571468174557899/pdf/multi-page.pdf>

(2019) World population prospects <https://population.un.org/wpp/>

Eurostat

(2019) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Population_structure_and_ageing/e.

(2021) https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=spr_exp_pens&lang=en

European Commission (2019) Final report of the high-level group of experts on pensions

<https://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupMeetingDoc&docid=38547>.

EIOPA

(2018) Implementation of IORP II, report on the pension benefit statement: guidance and principles based on current practices, <https://eiopa.europa.eu>

(2020) https://www.eiopa.europa.eu/tools-and-data/occupational-pensions-statistics_en.

Zaidi, A. (2010) Fiscal and Pension Sustainability: Present and Future Issues in EU Countries, European Center, Policy Brief, <https://www.euro.center.org/downloads/detail/779>.

Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE)

- (2011) Καραβίτης, Ν. Συντάξεις πέρα από τον πρώτο πυλώνα
http://iobe.gr/docs/research/RES_04_10112011_REP_GR.pdf
- (2019), Συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη . http://iobe.gr/research_dtl.asp?RID=178
- Ίδρυμα Μικρών Επιχειρήσεων της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδος (ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ)
- (2019), Έκθεση ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ 2019 για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, <https://imegsevee.gr/wp>
- Συμεωνίδης, Γ. (2020), Τα Ταμεία Επαγγελματικής Ασφάλισης ως πυλώνας του ασφαλιστικού συστήματος, <https://imegsevee.gr/>
- ΕΛ.Ε.Τ.Ε.Α. Ελληνική Ένωση Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης, <https://eletea.com.gr/>
- Ετήσιες Οικονομικές Καταστάσεις για τη χρήση 2019, ΤΕΑ ΥΠΟΙΚ, <https://eletea.com.gr/>
- Ισάρη Φ., Πουρκός, Μ. (2015), Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση, <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5826>
- Κανελλόπουλος Ν., Χολέζας Ι. (2015), Επίκαιρα θέματα του ασφαλιστικού συστήματος, www.hellenicparliament.gr/UserFiles/c8827c35-4399-4fbb-8ea6-aebdc768f4f7/Επίκαιρα%20Θέματα%20Ασφαλιστικού%20Συστήματος_ΚΕΠΕ.pdf
- Καπακίδου, Α. (2009), Τα επαγγελματικά ταμεία στο ελληνικό συνταξιοδοτικό σύστημα, Διδακτορική διατριβή, <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/17750>
- Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη (2013), Οι επιπτώσεις των “μνημονιακών παρεμβάσεων” στην κοινωνική ασφάλιση,
http://scholar.uoa.gr/sites/default/files/paparigo/files/oi_epiptoseis_ton_mnimoneiakon_paremvaseon_stin_koinoniki_asfalisi.pdf
- Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη (2008) Συμπεράσματα ημερίδας Τάσεις και εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση σχετικά με την αναμόρφωση της κοινωνικής προστασίας, Ένωση για την προάσπιση των κοινωνικών δικαιωμάτων, <http://epkodi.gr/arheio/126-tasis-ke-exelixis-stin-eeschetika-me-tin-anamorfofi-tou-systimatos-kinonikis-prostasias>
- Παπαρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη, Π. (2019), Άρθρο περιοδικής έκδοσης της εθνικής ασφαλιστικής “Ανοικτή Επικοινωνία”. <https://uoa.academia.edu/patrinapaparigopoulos>.
- Σακελλαρόπουλος, Θ. και Οικονόμου, Χ. (2006), Εθνικές προτεραιότητες και ευρωπαϊκές προκλήσεις στη μεταρρύθμιση του συστήματος κοινωνικής προστασίας και απασχόλησης στην Ελλάδα, 1980-2004, Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη,
[C:/Users/User/Downloads/Ethnikes_proteraiotetes_kai_europaikes_proklesis .pdf](C:/Users/User/Downloads/Ethnikes_proteraiotetes_kai_europaikes_proklesis.pdf)
- Ταμείο Επαγγελματικής Ασφάλισης Υπουργείου Οικονομικών <https://teaypoik.gr/>
- Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων <https://www.ypakp.gr/>
- Φύτρος, Χ. και Φροντιστής Α., δημοσίευση *capital gr* 27-12-2019. <https://www.capital.gr/meapopsi/3401485/epaggelmatika-tameia-i-asfalisi-sta-xeria-ergazomenon-kai-ergodoton>

Φύτρος Χ. (2018), Η διακριτή θέση των Ταμείων Επαγγελματικής Ασφάλισης (ΤΕΑ) στο σύστημα των τριών πυλώνων ασφάλισης, <http://epkodi.gr/arthra-pinakas/128-i-diakriti-thesi-ton-tamion-epangelmatikis-asfalisis-tea-sto-systima-ton-trion-pylonon-asfalisis>

Ημερίδες-Συνέδρια

- Καρασιώτου, Π. (2020), Προκλήσεις και προοπτικές της επαγγελματικής ασφάλισης στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα, ΕΚΔΔΑ 23.12.2020.
- Νούνης, Χ. (2020), Προκλήσεις και προοπτικές της επαγγελματικής ασφάλισης στο ελληνικό ασφαλιστικό σύστημα, ΕΚΔΔΑ 23.12.2020.
- Αμίτσης Γ. (2021) 2^ο Συνέδριο Επαγγελματικής Ασφάλισης 11-12.02.2021
- Παπαρρηγοπούλου-Πεχλιβανίδη Π. (2021) 2^ο Συνέδριο Επαγγελματικής Ασφάλισης 11-12.02.2021
- Ταμβακάκης Φ. (2021) 2^ο Συνέδριο Επαγγελματικής Ασφάλισης 11-12.02.2021
- Τσακλόγλου Π. (2021) 2^ο Συνέδριο Επαγγελματικής Ασφάλισης 11-12.02.2021

Νομοθεσία

- A.N. 18-11-1935
- Π.Δ. 134/6.11.2017
- Π.Δ. 81/8.07.2019
- Υ.Α. αριθ.Φ51020/8370/117/06-05-2004
- Υ.Α. αριθ. Δ16/Φ.51020/οικ.63790/1529/09-01-2019
- Υ.Α. Φ51010/1821/16/16.2.2004
- Υ.Α. Φ Επαγ. Ασφ./οικ.16/19-4-2003
- Υ.Α. Φ. Επαγ. Ασφ./43/13-11-2003
- Υ.Α. Φ 51010/1821/16/16-2-2004
- Υ.Α. Φ 51230/οικ.21967/360/23-9-2013
- Υ.Α. 51010/42926/1085/22-12-2014
- Υ.Α. Φ51010/45802/1145/22-12-2014
- Υ.Α. Φ 51050/οικ.1893/15/16-01-2015
- Υ.Α. Φ .51010/οικ.54495/694/2016
- Υ.Α. ΑΤ 10/Φ51010/οικ.38916/678/2016
- ΥΑ ΑΤ 10/Φ51020/οικ.48286/802/2016
- Υ.Α. Δ15-16/Φ.51010/250/7/04-01-2018
- Υ.Α. Δ16/Φ.51020/οικ.63790/1529/2019

ΠΟΛ 1227/14-12-2018

ΠΟΛ 1034/2017

ν. 3029/2002

ν. 4052/2012

ν.4172/2013

ν.4261/2014

ν. 4680/2020

Οδηγία 2003/41/EC, 03-06-2003, ΕΕ, L 235/23-09-2003

Οδηγία 2006/54/EK

Οδηγία 2016/2341/EE

Πράσινη Βίβλος COM (97)283

Πράσινη Βίβλος COM(2010)365.